

Терент Цаниа

Ҳазшаз илқха

Ажәеинраалақәа

Апоема

Алибретто

Ақәа

Ақхәынқшәкәтыжырта

2015

ББК 84 (5А6х) 6-5

Ч 26

Чаниа, Т. М.

Ч 26 Ҳазшаз илқха : ажәинраалақәа, апоема,
алибретто / Терент Чаниа. – Ақхәынтшәкәтыжьырта.
Ақәа, 2015. – 200 д.

Терент Чаниа ишәкә ҫыц «Ҳазшаз илқха» еиднакыло-ит апоет ацыхәтәантәи хҫа-пшьба шықәса рыѡнутқәа ииѡыз ипоезиатә рҫиамтақәа, иара убас ақсуа жәлар рхәамтақәа рмотивқәа рыла иѡу алибретто «Нахар».

ББК 84 (5А6х) 6-5

© Чаниа, Т. М., 2015

© Ақхәынтшәкәтыжьырта, 2015

Аңсназы ашәә

Амра ғыц гылеит иахьа Аңсынтәылан,
Уи ашәәхәала ифычоуп иара.
Хашәәқәә ғыцуп, хғыцуп зегьрыла,
Амәә ғыц иқәлеит иахьа Аңсынра.

Анасың умаз, анасың умаз,
Ужәәан иатәара иакәырхыз ашәшьы!
Удгьыл хазынағ ужәлар аңшәымаз,
Иқәыәуаз аңсуа фырхацәә рыбжьы!

Амца мацәысуа хашта иантала,
Нхьтци Аахьтци әагылан иңшьеит.
Ашәтыц иафызаз арқарцәә ршьала,
Ашәтыц иафызаз ҳақсадгьыл рыхьчеит.

Анасың умаз, анасың умаз,
Ужәәан иатәара иакәырхыз ашәшьы!
Удгьыл хазынағ ужәлар аңшәымаз,
Иқәыәуаз аңсуа фырхацәә рыбжьы.

Ахәрақәә рнаҳхып ҳтәыла ианылаз,
Амәәқәә шытаҳтап изыз, иңҗеыз.
Аңсуа биракағ аңсуа напыраз,
Амра иагәытцак назаза ианыз!

Анасың умаз, анасың умаз,
Ужәфән иатәара иакәырхыз ашәшы!
Удгьыл хазынаф ужәлар аңшәымаз,
Икәыфәуаз аңсуа фырхацәа рыбжьы!

Иуль, 1994

Мшәан, изтагыда
ажәтцыс абжьыхаа,
Ашәти ашьаци
азба ианакуа?!
Еиңу абакоу
ианлеиуа ашьшыхәа,
Ашьшыхәа
ианлеиуа аңхын ақәа!
Аңхын ашоураз,
ашоура такараз,
Ҙазхылцыз санихәо
иаруы хәа иара.
Сыңсымзар, абаҳчаф
амра иаркареит,
Ба бзыхәа ихысхуаз
агәилқәа сара.
Сшәыхәоит, шәымтәыуан,
ачҳара шәымаз,
Иҳацыз уи амра
ҳарт есқынгы!
Лашьцароуп амра
ахьыкам аңшәымас,
Амра ахьыкоу
иауеит ақәагы.

15.06.2010

Атаҳмадцәа зны-зынла...

Атаҳмадцәа зны-зынла,
Иашьтазоуп ақәыңшра,
Нас ихтаркуеит,
Дара рхы-рқатца...
Уи баны ҳара-ҳара,
Ҳафуп аилацәкәысра,
Ацшзара – уа атыс иатцәа,
Ицазоит, ианца.
Сатцашьыцуеит рыцқъара,
Ацсуара адырцәа,
Реаласаноуп реыбгафы,
Урт сасра ишцо...
Ацшзара зегь реихаггы
Иртахуп абыргцәа,
Арқарцәа – шарпыетцәа –
Уи адагь ицшзоуп.

2010

Ашьха

Ашьха сынхалеит,
Сакәшо, ашьшьыхәа,
Ашьхаф ахауа
Уарпыруеит гәыла.
Уи цстазаарала
Итәын ихыцшьыхаа, –
Избанзар, убракагь
Избон Ацсынтәыла.

Ацәакәа кыdleит,
Ашьхақәа рфыхан,

Урт идмырбакәа
Ирыкәшон ихылан.
Ахахәкәа иахьрысуаз
Арғаш аңеыха,
Уаға, сахьгылаз,
Гәыртцас исылан.

Азагәтан аңсызқәа
Еижәылон, еицықәпон,
Мшәан, икалозма
Хыхьтә акы хшәалар?!
Шьха цыски шьха цыски
Махәазак еицықәтәан,
Уртгы хәытхәытуа
Ицәажәон рбызшәала.

Бғаңмак афызцәа
Раңхьа ифагылан,
Инхықәгылт арғаш
Зынтәалоз асаара...
Саргы сахьгылаз
Сцәажәон гәаныла;
Иссируп, илакәуп
Аңсны аңсабара!

30.06.2010

Хазы-хазы

Исгәалашәоит, ҳайдгылан ҳрашәон,
Сашьеи сарей дҳацрашәон хан.
Еибашьрамыз, – ашьхақәа шәон,
Урт илеифеиуа аңтақәа рхан.

Исгәалашәоит, ҳайдгылан ҳрашәон,
Сашьей сарей ус дук ҳафын.
Ҳангы дҳахзызон, ҳқахар ҳәа дшәон,
Леага иахылгон хьаак лгәафы.

Исгәалашәоит, аңхынқәа цеит,
Азынқәа ҳхысит, ҳфеидасит ҳарггы.
Аибашьра ашьтахь ҳабггы дмаазеит,
Ҳангы лҳатгәынаф цәашьык наҳаркит.

Исгәалашәоит, ҳайдгылан ҳрашәон,
Уажәы ҳабақоу? Ҳрашәоит хаз-хазы.
Нағгы-арахьггы ишьтахьхуеит ашәак,
Иара – иара изыҳәа, сара – сара сзы.

Зныкгы гәынчыхьак ҳмоузац ҳара,
Иҳаур гәынчыхьак, – уи ғьароуп лассы.
Нас, аңсҗазаара, иухәаруеи уара,
Мазас ҳәа иацоу абри «хаз-хазы?!»

12. 07. 2010

Иҗахаз аибашьы ишәкәы

Аибашьы иқәшәеит ахы,
Арғыс агәақра дафын.
Ицегь дықәпарц иҗахын,
Шьала ишәыз адәафы.

Аха дахьышьҗаз иара,
Бғьыцқәак икәаф иҗан...
Иафын иңсадгьыл ақьра, –
Алаҳәа ғыруа иахан.

Икышәкәа иргәйлтуан ашәак,
Иихәахьоу ашәа иацкыз.
Абгыц изанын ажәакәак,
Ажәакәа, иан илызкыз:

«Сбыкәыхшоуп, исхәои сара, –
Ифоу бхалагы иббоит.
Аибашьра цоит Аңсынра, –
Сара сыңсадгыл сыхьчоит.

Аәрагы, агәәкрагы брыхьзон,
Бгәатца абылуан мцак...
Сан, ибтахымызт сахьцоз,
Сан, ибузомызт сымцар!»

Кәтол, 29.09.2010

Ахәра ашәа

Аңсны әйеицәа В. Арзынбеи С. Багаңшыи ирызкуп

Изхәада, изшада ари «Ахәра ашәа»,
Дарбан зегь реиха уи ашәа зтахыз?
Уа уоума, са соума иаргәаңыз уи ажәа,
Җа ҳаума зегь реиха зынасың хәыз?

Дарбан уи ашәа ашәоуп хәа иаңызтцаз,
Дарбан иашәоуп хәа ачарағ изхәаз?
Изырхәон уи ашәа зықәра иахьымзаз,
Җарт ҳаңсәзаара аңтың инхаз.

Уи алабжышқәа рзыхәан ирбагоуп,
Хәрашәоуп ангы дзырғыхо шыжыи.
Уи ҳара ихәмоу ахәра атакоуп, –
Җаштағ инықәфыр аңныш ибжыи!

Изырхэоит уи ашәа иахәыз аиаша,
Ақәпара иалцыз ахәра зманы.
Изырхәом уи ашәа зәыззаз, иәашьаз,
Иқәқоз ирыцыз ус дгаганы.

Аха, ышықәса, ышықәса рыла,
Иҳахьи, гәнаҳак һақцама цъара?
Хцеицәа наскьаган иқәуцоит рымәа,
Астәкьа рыхәра хьантәзма дара?

Иреиғьыз ацеицәа ыцъа, иахныхаз, –
Урт рыда, урт рыда хгәығра тацәын.
Зегь реиҳа, зегь реиҳа ҳа ҳацәа аныхааз, –
Иацы азә днаскьоугеит, иахьа – даеазәы.

Ажәәанаф амза кәиц хәычык амшәан,
Адгьыл ақынза сназап хәа иафын.
Зны рыцскәа тоушәа, зны рыцскәа тамшәа,
Са саныцшылоит ыцъа рхы-рфы.

Аха уқәымтцын «Ахәра ашәа» ҳашта,
Узшазгьы дымәашьеит уанишоз ура!
Хара уцшзара, уразра ҳашьтоуп,
Иага қаларгьы иаҳгоит уа угәра!

02.06.2011

Дарбан иқәымлац Ақсны?!

Дарбан иқәымлац Ақсны,
Згәы разугьы, згәы разымгьы?!
Дықан иқәлоз имзаны,
Уара узынгьы, сара сзынгьы.

Даеазэ дықәлон дмазаны,
Ашәт икызшәа дақан ахәа.
Аха иахәа знымзар-зны,
Уи изтымгеит ағьарахәа.

Хныха дашьталон иара,
Ххихырц далагон ашәала...
Ахьымзг ацкысгьы ақсра,
Ақсуа хатца даманшәалан.

Иқәлон аңныш, адаугьы,
Уаф дызмыхәоз агәылшьапгьы.
Аха дихәомызт азәгьы –
Ақсуа уа ихьчон ишьамдгьыл.

Дарбан иқәымлац Ақсны,–
Азә – амалаз, азә – ашьалаз?!
Аха иқәицон дласны, –
Ақсуа днықәон иқазшьала.

Иахьагьы иара дзатәым,–
Иқоуп ихәра иақәшәо ашәа!
Шәынтә дыршьхьазаргьы, уатәы–
Деиҥагылоит, дцаа хьшәашәам.

27.07.2011

Арыжәтә бзиа

– Умәахыц, иауазар, сгәыла,
Шьта уабаци, хәылқазуп! –
Агәылагьы гәыла-қсыла,
Дымәахыцит, шьта дсасуп.

Еибамбацшәа урт уажәада,
Рнапкәа рҗаҗан еикәдыршеит.
Ашҗаҗ атла иалшәан пшада,
Бҗыыцк ашәацраҗ икәашеит.

Апшәмапҗхәысгыы цәгыа деинаалоуп,
Блала дхылхуеит днызҗапшыз...
Иахныхәароуп рашҗа иҗало,
Ажәаҗ уатка, илыршыз.

– Амца иацыҗкьоит, иссируп, –
Лхатҗа имданы «дҗәацәоит».
– Ғынтәыршыроуп, маҗк ужәыроуп,
Уи аҗыс ахы хнатәоит!

Мцак акызшәа ынахьхь аҗра,
Изжәыз ибла кәаратҗоит.
Иаҗуп суатка акакаҗра,
Афырҗьан иҗыҗа иҗоит!

Дызлаз пхызу, лабҗабазу,
Иҗашәама, мшәан, ахәыц?!
Луатка бзиазу, ицәҗазу,
Уи ушьҗа шәара шәазхәыц!

22.09.2011

Акәарақәа

Иатҗагылеит ажәәан-саара,
Аҗҗа еикәарақәа...
Нас избейт, – иҗәуан есааира,
Ғара хкәарақәа.

Иарбан алахәа иацәызыз,
Ари ажәәанаҕ?
Рышьта икәуп иара зхылцыз,
Ашьажә ажәуанат.

Ачныш-шәах амшын ихшыло,
Ҥынч амцәыжәәақәа.
Ацәқәырҕ ашәтқәа ирыдыпшыло,
Икәтәоит рыжәәақәа.

Иацагылаз ажәәан-саара,
Аңта еикәарақәа!
Иаҕахуп амшынгы даара,
Хара хкәарақәа.

13.10.2011

Уи дзышьтацәкьаз...

Уи дзышьтацәкьаз – гәыҕацаган,
Са сзышьтацәкьаз даеакын.
Уи дзышьтацәкьоу – пхьаҕацаган,
Са сзышьтацәкьаз амца скын.

Уи дзышьтацәкьаз – өада прыган,
Са сзышьтаз хьантан зынза.
Уи дзышьтоу ицәызтәахыда,
Са сзышьтоу ҕьаргы ианзам.

Уи дзышьтацәкьаз уажә ибама,
Зегь изеипшны дҕанатон.
Са сзышьтацәкьаз збон аргама,
Нас ибналон, аеазон.

Уи дзышьтаз данашьтаз дшанан,
Дгәакуан, дахәон дкаианы.
Са сзышьтацәкьаз скыдкьо саман,
Саман, саман, сырәаны.

Уи дзышьтацәкьаз дакәшәон пшьаала,
Ицсы нижьуан уи афы.
Са сзышьтацәкьаз – сажәеинраалаз,
Сахьак ацшаара сафын.

Кәтол, 20.10.2011

Сах

Снеиуеит дахьышьтоу ашьшьыхәа, –
Сах дсырфыхар стахым.
Ажәәан лашоуп сара сзыхәа, –
Цтакгы аәада ихым.

Имацәа пхоума, ицкьоума, –
Сараацсом иматц аура!
Гәхьаак изцәыртыр калома, –
Ихьша сагароуп сара.

Ашәаггы цәырган ашьшьыхәа,
Сах игәацхап хәа исхәоит.
Амра, уи ашьыжь ифыхаз.
Ацыцхькәа зушәа сахәоит.

Ахцәа зегь дреицшым, дырхьхәхәоит,
Дсахуп, гәышпыла дсыхьчоит.
Зны снахьцарггы иихәа, –
Ашьтахь дысцейцшны дыччоит.

Иаштаҕ са сарҕалыкыуп,
Дсаҳзар, – иматҕгы зуеит.
Аха макьана дмаалыкыуп, –
Смаҕа – саҳ дсыртцысуеит.

05.11.2011

Уара иухьчаз Аҕсны...

*Аҕсны Афырхайд
Леонид Арзынба изкуп*

Ахәра узыхәышәтәуам лабжышла,
Ахәра уоузар Аҕсназы!
Сара сықәла, сара сышла,
Улахь мацк еиқәын иацы.
Аибашьра дыдран, мацәысран,
Шхамын, азатәра иатәын.
Иазкын ан хлаҳәада лысра,
Аҕсуа ишә аркра иазкын.
Аха имәа ҕцәан иқәылоз,
Агәра игазаргь иабцар зны...
Арҕарцәа аҕсра иапылон,
Рыҕсы нақәцаны Аҕсны.
Урт цәашьын, цәашьын ахацәа,
Уара ублағ изытуан,
Ацкәын, азҕаб, ахьыртцәатцәа,
Ицәеит шуҳәо, ҕыц иакуан.
Урт убоит... Утәом, угылом,
Мцак еиқәуп уара угәаҕны...
Ихьчатәхозар уара утәыла –
Ғыц удәықәлоит уабцар кны.
Аха таха уртөм, сгәыраз,
Дызхаштыз зынзаск Анцәа.

Урт ддырхәуеит аҗшәараҗ ирбаз,
Ма дадырҕыашыуеит хәынҗәак.
Аҗсуа ихатцара сырҗьома,
Аха, сгәы лакәәкуеит зны?..
җьым, иухәаруеи, шыҗа ихьчоума,
Уара иухьчаз Аҗсны?!.

08.11.2011

Акрыздыруа
Дагыуандаз, дагыуағандаз! –
Ирхәоит хәжәлар
Абас иҕоу ажәәҗҕак.
Аҗсҗазаара ауп
Ихәзҗаз иара хамҗас, –
Аха, идыруп,
Пату хҗақәҗазом усҕак.

Ухы иҗамкәа,
Угәы иҗамкәа умәахҕьазар,
Уи иахҕьаны
Уа узмыҗәазар иаха,
Акрыздыруа
Духәоит, уи дуағазарҕь,
Акрыздыруа –
Акы ухаразарҕь дуағам!

Акрыздыруа
Аҗыр, аиларҗәа даҕызоуп,
Ахра аиҗштәҕьа
Дыҗкьоуп, насгьы дхаракуп.
Акрыздыруа –
Шарҗаз аиатәа иблызоуп,

Акрыздыруа, –
Иара иаңсуарагы җакуп.

Дуңынгылан
Умға җағазом аҗәала,
Амрей ашәти
Дрейеырбароуп изхара.
Дувсуазар –
Иуирдырзом иара игәала,
Ус анакәха, –
Ғәнаҗак амам Аңсынра.

12.11.2011

Аламыс

Аламыс хәа рхәоит, еиҗархәоит,
Зны ишәтыцуп, зны иабҗархоит.
Аламыс җамлеит ахала, –
Аңсуа иоуит шыала-дала,
Адгьыл ала, аҗәәан ала.

Хдуней аҗәларқәа раңәами,
Дасу иламыс – иңәами.
Дасу иламыс иңасуп,
Уи шыаҗоуп, иңашәуп, даңуп.
Уи шарҗыеңәоуп, и-Марсуп.

Исхатҗылоит уажә иңыһаз,
Аңкәын, асаби, аеыхәа.
Исхатҗылоит амәан избо,
Иңҗашыаңхатәо аңҗәызба, –
Нас са сыхәрагы җынч исхызгоит.

Азә дкәашоит, афы даҕызоуп,
Аха дзырпшзо иламысоуп.
Лара лакәзар – ашәт еинаала,
Сылбылуеит, издыруеит, пшьаала,
Амца сақәлоит сара схала,

О, умғычын, о, думшын хәа,
Нак дацәга иаго амшын хәа,
Абас ҳархәоит ҳара ҳтасқәа,
Сеидру иатцоу уи мазас хәа,
Аламысоуп иҕоу Нцәас хәа.

Зны иафәытцуеит амацәысра,
Уимоу амрагь пхоит ламысла,
Хаз-хазызаргь урт кәзшьала,
Ашәт агәылтцуеит шыжь ашара,
Ишпагылоу урт еинаалан!

Ҳа ҳзыхьчо – инымтәо усуп,
Уи патууп, уи – ламысуп.
Ихьчатәызар Ақсынтәыла,
Ахәа кны аға уиңылар,–
Ихьчоуп усқан уара утәыла.

Ҳдуней ажәларқәа рзакәанқәа,
Дара ртасқәа, дара рқанқәа,
Зны изхытцыз, зны изхымтцыз,
Ажәа зхәыцыз, ашәа зхәыцыз, –
Аламысоуп зегьы зхылтцыз.

06.11.2011

Азыни аңхыни еилытцуан...

Азыни аңхыни еилытцуан,
Еилытцуан, ахәатәкьа рыбжьан.

Апхын ақәыпшра ацәызуан,-
Азын иафәтыуан ашыа.

Азыни апхыни еилытыуан,-
Рышьтыбжь иарзызон зеггы.
Абцъарқәа кны еиҕахысуан, –
Ахы дагазомызт азәггы.

Апхыни азыни еилытыуан,
Урт еиҕагылан нақ-аақ.
Азын қәыпшын, ицәыртцуан, –
Иамчуи апхын – агәақ!

Зны-зынла азын иапылан,
Апхынра ашәт канапсон.
Усқан азынра сыла,
Апхынра ашта қәнәтсон.

Апхыни азыни еилытыуан,
Ғыц еиҕагылон дара.
Азынра – адыд ахылтыуан,
Ажәван мацәысуан хара.

Азын мақаруан абжьала,
Аекыдкьо, иакуамызт цъара.
Зны-зынла ашәтыц ныбжьалон,
Аимак сызбып хәа сара.

Аимак узбаанза уи ала,
Адггылағ ашәтқәа канзоит...
Иааиуеит азын ахала, –
Апхынггы усқан ицоит.

07.11.2011

Сан, бара бнасыңуп...

Сан, са сыбла гәйҫра,
Сан, зеггы ирыхъзо.
Илашоуп ба бгәйҫра,
Сацуп уи ахъцо.

Сан, бара бнасыңуп,
Башәәқәа разуп.
Бхыза-напқәа сықәуп,
Урт зынза иласуп.

Сан мыч чыдак ала,
Адггылаә быңшьоуп.
Ашәа, ан, агара
Зхылцыз ба быбжьоуп.

Брыцәшәазом ацаа,
Аҫакар – уацәы.
Ба бажәзом ахаан, –
Мацк ишлоит быхцәы.

14.11.2011

Дықәцуан...

Дықәцуан ақыта
Иамаз хадас,
Ажәларггы гәйрҫгон, инықәан.
Изхырхәон, дышьтырхуан,
Уи амш дзырбаз,
Игәйрҫгон, ицәыуо ахәхәыхәа.

Игәйрҫгон ацысггы,
Азиас, амшын,

Аштаҕе ашәт ухәарыма.
Дықәтцуан, урт ауаа
Уи иазыпшын –
Дықәтцуан ңызас ирымаз.

Цлакаҕе ардәынак
Зҕыз шәахәаран, –
Хқәатцаҕе ахра ду аман.
Уажә атаматцәкыагь
Иаман ҕе пшрак,
Уимоу иаман ҕе гымак.

Игәырҕон, ихысуан,
Инеиуан жәлара,
Инаргон рбираҕгы кәицха...
Рылахь еиқәырцар
Данықәтцуаз иара,
Ибаргәыз, арыцха!

Аха ишгәырҕо
Сызшәахәом сара, –
Иамои, уи рыцхаразар?!
Зынгы гәырҕъароуп азә ицара, –
Уртқәа ҳархысхьеит ҳара зегь.

16.11.2011

Иаргы ажәәантәқәа драшьян

Урыстәыла Ахада Д. Медведев ихъзынқылоуп

Нас амшын дыхнахзар, иамои, –
Уи асаркыа аипш ицкьоуп.
Даеакуп са сзыхь агыама, –
Ага ду ахь ашьта гоуп.

Сымра уи дыхнахзар, иамои, –
Сымра ҕаандоуп, уи разуп.
Сышьха зышқәа рышқа амға,
Имариамзаргы, иласуп.

Икалап даахьазар җсшьара,
Дхырхзар ашәақәа иаҳаз,
Дгылы жәәани...
Урт рыбжьара,
Ажәтыс агага инхаз.

Игәы идырхьзар ан агараф,
Лҗа изылхәоз ашәаны? –
«Угыл, сычкәын, иҳахьчароуп,
Уаргы-саргы ҳазшаз Аҗсны!»

Дыдырцәазар уи аҗхызқәа,
Анацәа, Аҗсны, ашьа...
Иццакуан асаат ахыцқәа,
Иаргы ажәәантәқәа драшьан.

Иаргы ажәәантәқәа дырәызан,
Дкәицны ҳажәлар уи дрыхьзеит.
Сыжәлар рылахь ус анызаап –
Нартаа дрыцлеит даәа цеик.

15.11.2011

Аицбы

Нартаа дуқәа – шәәык ахацәа,
Нарт Сасрықәа дреитыбзан.
Аха драҗәаршьомыт иашьцәа, –
Избан акәзар – уи днашқан.

Дара рзы – ишар ихэломызт, –
Дгылы жәфани ирыбжъан.
Урт ахьцоз рашья дыргомызт,
Иара дбашан, дара пшьан.

Аха зны, харак ишыказ, –
Ацсабараф зегь аахәит:
Рымџа шәит, изцом аџныка,
Ахьта рылсын, илахәит.

Иқәнакит ацаа хьшәашәа,
Нас ишәны ишьтанатцеит.
Аха игәакуаз Нартаа рашәа,
Рашья икынза иназеит.

Нас иприт Сасрыкәа иҗыхәа,
Ашьхақәа дырхууаа дцон.
Ажәџан аетцәақәа җыхан,
Урт еиҗаччон, иеырбон.

Шьта дназон, инықәкны хыцла,
Ецәак җеитцеит ижжаза...
Уи аҗены интәеит ашыцра, –
Ашыц имџа лашазам...

Ицстатцаган аетцә амца, –
Нартаа шәџык аџныка ицон.
Иашьцәа уи дрыхьзеит, избанзар,
Урт дырхьымзар итахон.

20.11.2011

Аиааира

Уи «Аиааира» лырҗеит хьзыс, –
Уи «Аиааира» лажәан.

Иааиран аетцәа, ацыс,
Насгы лгараҕе ашәа.

Ха хшацәа рнапы данын,
Днарыхәаччон иааилак.
Ускан лаб ихьчон Ацсны,
Дазыцшыын Аиааира.

Ажәак ауп ихәлаз, ишаз,
Илхәалоз есааира.
Ашьтахь, дрыцхаишьан хазшаз,
Икаитцеит Аиааира.

23.11.2011

Амца аибакра иаҕын,
Снахон сҕәардә.
Имақаруан адәаҕы,
Ан – аҕәарт.

Ишахәшахәуеит схәыштаара –
Аҕакар.
Иаасыдшылеит нас сара, –
Снахеит сҕәардә.

04.12.2011

Аныхәартә ацхьа сгылоуп, –
Ибылуеит сара сцәашыы.
Бара бҕынтәи гәнахак сымоуп, –
Мана бсыхәа, мана сшыы!

Са сцәашы былуан ашышыҕа, –
Иагхон, алабжыш каҕон.
Уи каҕсозшәа збон са сзыҕа, –
Мцак са сгәатцаҕ еикәнатон.

Илацшхырцаган, илакәын,
Дарбан еигу зыцшаарыз?
Аха искыз ацәашь акәу,
Бара бакәу са сызблыз?

29.12.2011

Ахышьтрахь...

*Ҙашьцаа рхышьтрахь ирыҕхьо
Сырма Ашаҕа илызкуп*

Сыцсымзар, икыдлом амза машәыршәа,
Ицәырцуам азыхьгы аблақәа хтны.
Ахьааи агәамцреи ипыршәоит ишпыршәац,
Иқәцыз, инзыжыыз ацсадгыл Ацсны.

Иарбан мацәысу шәаштацшза иқәлаз,
Уаҕа ашьацра ангылоз изшыыз?
Дасуан атәымуаф хныха шыапцықәла,
Икнихуан архнышьна ачуан ду зыхшыыз.

Ацсуа инижьюан Цыҕарда, Ешыра,
Дали Цабали – нас иҕацәын.
Имам азыхьқәа, шоуроуп ишәшыра,
Иҕитуам сашья хәа игәашәаҕ азәы.

Ашықәсқәа – ацәқәырц иафызан, еишьталан,
Амшқәеи атцқәеи нрыжьюан, ицон.

Аңсуа дахьыҕаз игэытцак игэала,
Ұынла-уахынла лабжышла изэзэон.

Аха дахьнеилак ицын иқыта,
Иламыс, иашэа – тэахын игэаҕы.
Псыуа маҕэала дымшашыо деибытан,
Архаҕ ихэмаруан имцабзыз иеы.

Аха, тэымцэара – иарбану имчу, –
Дзыцэазом, цхызла имбозар Аңсны.
Дгылоит ашышыхэа, гэылагы дтынчым,
Дгылоит лабжышла ихчы кэабаны.

Бталойт урт рашта, бталойт ашышыхэа,
Ба – бгэыргэаҕэашоуп, гэыгрупп – дара.
Нас амхацэыркэа ирымоуп аныхэа, –
Мацк быцхашыозаргэ – уи цхашыарам.

Брыцхэойт Аңсныка, брыцхэойт аоныка,
Аха, ибыздырзом ибылшаз бара!
Ак ыкам, сыцсымзар, Аңсадгыл аныкам,
Иахызуп еакала уи Аңсынра.

Анацэа рсахыа хнашэойт акычыра,
Ргэатцаҕ икнахауп уархалцас ашэшы...
Ахацэа рыбжыакэын ирыцхэоз мхацэырра, –
Ахышытрахы ирыцхэо – бара быбжы!

05.01.2012

Ибхаштит...

Амш антэамтаз бдэыкэлейт бара,
Амш антэамта лашыцоуп.

Садырсызшәа сгылоуп җарак,
Сылабжыш ала скәабоуп.

Дәәа шәаҗакоуп иҗоу, инхаз,
Нас алашьцара җашоит.
Исцәыбгеит амра, амра иҗхаз,
Сыетцәагы башоуп, сажьоит.

Ибзымариазшәа збон ацара,
Аха бсахьа сзынхон.
Исцәыбгон, җәарада, убригы бара,
Аха ибхаштит банцоз.

03.01.2012

Ари ауаҗ дхацоуп, –
Аидара ду датцоуп!
Амч имоуп усгы,
Дицәшәазом азәгы.
Егы ауаҗ дҗәышуп,
Макьанагы дҗәыҗшуп,
Аха мчыла
Илшазом акгы.

Сара зцаарак сымоуп, –
Аха уи схазыноуп:
Дарбан рыуа
Шәа шәнапы зшәыркыз?
Амч змацәҗьоу иакәу,
Зынза иҗәышу иакәү?..
Уи аҗакоуп
Җаилзырго зеггы!

10.01.2012

Сыззыңшыз...

Г. В.

Ажәван аҗа нрыжбуан аҗа-цахақәа,
Инхақәазгы рышты дырзуан уа лассы.
Зынза имаҗын са ибзыскуаз сцәахәақәа,
Цқьа иҗхамызт ашәа исхәоз бара бзы.

Зынза имаҗны ашәтқәа быстахьан сара,
Сашьталаргы – урт ахьыртиуаз тацәын.
Бара сбыцын, аха гәыла җацъара,
Алакә еиҗшыз ашәтқәа лзаасхәон даҗазәы.

Ғаҗстазаара – мрак анақәыҗхоз қалон,
Усқан ҳыыҗагы амреи амзеи реиҗш ҳаицын.
Аха иааины сара җшаласк сагалон, –
Убринахыс ҳа ҳаҗстазаарагы знын.

Иҗхеит амра, аҗхын, азын нықәха ицеит,
Ғзыназозар, шыта ҳарҗылап урт җааны.
Аҗхын, азын – урт ирылшоз зегь қартцеит,
Барей сарей ҳанрыжъзаргы ҳашланы.

Ихаҗтазшәа аҗхын, азынра рхәатәы, –
Ғаиҗны ҳнеиуеит ҳаиҗәызыр ҳәа ҳа ҳшәаны.
Алакә еиҗшу ашәтқәа быстоит иҗшааны,
Сцәахәақәагы са ибзысхәоит иашәаны.

Ажәван ашәа сара исашәан, иара хаан,
Саргы усқан уи абжъакәын исыбжъыз.
Сара сқәыҗшра маҗк ихаган, имазан,
Са сышлара...Уи акәзаарын сыззыңшыз.

04.02.2012

Ачаса

Амѡа ианыршѡлан, избеит ачаса, –
Избеит, асабагы ахытатан.
Иалшон уа аѡссаѡ амѡа лыѡссар,
Ачагы шкаршѡу лызгѡамтар.

Исыхыыз сыздырам – сеиташѡеит сара,
Гѡнахан иахыкаршѡыыз ачагы.
Шоурак насыжѡлан, саѡын аѡысра, –
Снапакѡын, – иаанахѡон азагы.

Алабжыш хыѡын сгѡатѡа иѡаѡсон,
Азаза еиѡшыз шыжыыла.
«Срыѡѡауп, сыгѡнаѡауп!» – иахышыѡтаз ихѡѡон,
Са садырсызшѡа сгылан.

Икаршѡын ачагы. Уи аиѡа еиѡѡан,
Ажѡлар ахынеуаз иахысны.
Ачагы ахыкаршѡыыз дгѡатеуан Анѡѡа:
– ѡасым, ижѡуа ламысым!

Сыбла ихгылеит усѡан схѡыѡра, –
Амла иагазаап исылаз.
Жѡохѡынѡ даѡылеит сабгы аѡсра, –
Жѡафтѡи акѡхап дызѡымлаз.

Аибашыра ашѡаѡ дхыамѡѡит дааѡсан,
Давамлеит ѡлакгы стѡѡахы ѡѡа.
Шыакгы ахышыымкѡа ихычеит ачаса, –
Уи ура узы, сара сзы ѡѡа...

Амѡан икаршѡын, избеит ачаса, –
Уажѡыѡѡыа, уажѡыѡѡыа ишыѡысхуеит.

Инаган иаҕасдоит уи са схэыцра,
Избанзар, издыруеит изхысхыоу.

Аха сыпшызар, – ахэыхэқәа еизан,
Иакэшан иацрасуан, еишьталан...
Хымҕада ирыхэеит урт ачаса,
Ашьтахь ажэџан ду иалан.

05.02.2012

Ашэтыц нықэыстеит
 Иааган снышэынтра цшыаала,
Ахахэ иаласаз
 Сара ссахыагы сгэацхон.
Ашэтцэа афытцшэеит
 Ажэтыс шышэахэоз хаала,
Ажэџан-амахеаф
 Иеыжэтыз амза кацхон.

Сара сахыыкоу
 Цқыа иубартам арантэи,
Аха маҕакоуп
 Сара сфынза ибжыоу.
Иацы, саныржуаз,
 Даара, даара схараркит,
Идыруп, уаныкам
 Ажэа бзиа ухэтоуп.

Сышка шэымнеилан –
 Иалшоит, ардарцэа, шэжыамкыр.
Шэнеила, ахацэа,
 Срыцхауп сышэхаштыр зынза.

Акәакьаҕ игылоуп,
Идыруп, еирызки фырҕьанки,
Шәылабжыш хылар, –
Үҕхашьяроуп хәа ишәымзан.

Ашәтқәа нықәыстдеит..
Үҕынчроуп, ҕынчроуп, иҕынчроуп,
Сгәатца иқәыҕсоуп
Сыетдә-кәицқәа ара.
Уажә адунеи зегь
Уаҕа иалнахыз ҕымтҕроуп...
Митәык рыбжьямзар
Калап аҕсра-абзара.

22.02.2012

Игәиҕеанзамкәа,
Диқәшәеит аҕхәыызба.
Арҕыс аҕхәыызба
Цәҕьа дигәаҕхейт.
Амра даҕызан,
Амза даҕызан,
Ажәак иҕамшәо
Лаҕхья дынхейт.

Аха лашарак
Үҕалан игәатца,
Арҕыс дқәыҕсычхан,
Q-ажәак ихәеит:
«Иалшоит, аҕхәыызба,
Сахьямзар ашара
Ба быда, ибдыруз,
Уахатқәкья сыҕсуеит!»

Ажәван лашара,
Иацын ачара,
Амра иаҗаччо
Ага цәкәырдеит...
Ашьтахь, уи арҗыс
Дахьзазаап ашара,
Избанзар, аҗхәызба
Уи игәра лгеит.

23.02.2012

Җыцьа...

I

Дызбеит,
Аҗеспыҗә еихаҗсо
Иҗыҗуаз азыхь хәыҗ аҗықәан,
Җаскыншәа
Ааҗынра
Са сылагылан ус шьамхахьы.
Ираҗәаххыраз
Ардәынак
Сганаҗ тынч иҗықәҗықәуан,
Амра
Иқәнаҗсон
Азыхь аҗықәан ахьы.
Ацәа саламызт,
Аха ацәа салцит сыҗрысны,
Ааҗын
Збазомызт, аха,
Игәастеит ирлас снаҗшын.
Акгыы сгәалашәом,
Исыздырам сызхысыз,
Сызҗысыз, –

Ажәтцис агага
Беиңшны
Бара ақәтра бағын.
Ашьтахь, ишқазуаз,
Сдәықәлеит
Сцарцаз сахьымцац,
Исымбац
Шьхакаҕ
Снықәиарц сгәы җарханы.
Шьта издыруеит,
Са сахьзашам сызхьымзац,
Сыҕам избап ҳәа
Бара бсахьагы җазны...
Сцон
Бара сышбызхәыцуаз,
Гәаныла
Башта сышталоз-сыштыцуаз,
Уахынла бшалаз сыңхьызәҕ.
Ғынла аңсара сшытцаз,
Агеи ашьхеи сырхысит,
Ақәа сысын, сеилысит,
Сара сареиңыит ацаа,
Аха искимызт рыгәхьаа.
Мшәан, иабатәаху сцәымза,
Иабакоу ашьха катәара?
Ғдунеи сахысит, сыңсымзар,
Ба сышбызхәыцуаз мацара.

II

Ашьтахь, снадгылеит ацаҕа, –
Арҗаш леиуан ацаҕа.
Уа инцәозаарын сымҗа,
Сара уаҕа саңшәымам.
Аха, избо закәызеи,

Абар, ассир ахызыбо!
Сапхьа дгылоуп аңхэызба,
Зны азыхьаҕе избаз.
Ажэтыс агага еипшны,
Нас иньтаба ицаз! –
Мшэан, бара боума,
Ус сыбла сажьоу?!
– Ааи, сара соуп!
Арахь уцеит хэа ансаха,
Ухала машэырк ухьыр хэа сшэан,
Сышузхэыцуаз,
Исымбазакэа,
Уара сушьталан сааит!
– Ушьта?
– Ушьта – афныка хцап,
Ага хыхысып,
Ашьха хыхысып,
Ұыцьа хакоуп,
Хзыцэшэарызеи?!

26.02.2012

Абзиабара – афы еипшуп, иҕыхаауп,
Уи уарпыруеит, уеипшнатэуеит аңсаатэ.
Аха, идыр, абзиабара рыцхауп,
Иаха иужэыз ҫушэа иухыңсаар.

09.03.2012

Дцоит уи аштаҕе ампыл рымцаа...

Дцоит уи аштаҕе ампыл рымцаа,
Дкэаратцоит, дхынхэуеит ҕара.

Абагәара еипшуп рымба,
Ампыл имазкуа иара.

Ампыл асра даманшәалоуп,
Адәы дшықәу, ажәџан далоуп,
Амба авараҕ итшәароуп,
Аха дасыр, – итәшәароуп.

Ажәлар ңшуп рыңсы заны,
Иантәшәо хәа иазыңшны.

Ампыл башам, икәымпылуп,
Зегы рзыхәан уи разуп.
Иалызхыз – изыбымбылуп,
Ғазә изыхәан иара ңсуп.

Ампыл асра даманшәалоуп,
Адәы дшықәу, ажәџан далоуп,
Амба авараҕ итшәароуп,
Аха дасыр итәшәароуп.

Ажәлар ңшуп рыңсы заны,
Иантәшәо хәа иазыңшны.

Ампыл, ампыл – хара хқәыңшра,
Ампыл, ампыл – ахыз-аңша.
Аңшзареи ақьафи рышла,
Аха иқәыңшу есымша.

Ампыл асра даманшәалоуп,
Адәы дшықәу, ажәџан далоуп,
Амба авараҕ итшәароуп,
Аха дасыр, – итәшәароуп.

Рыгәкәа тыңоит, рыгәкәа шуп,
Ажәлар ампыл иазыңшуп.

10.03.2012

Аңсҗазаара – лаңштҗашәароуп...

Аңсҗазаара – лаңштҗашәароуп,
Уаштҗа иҗоуп иахья-уаҗәы.
Укәа иҗоуп, иулахәмаруеит,
Нас дышьтҗнахуеит даҗәазәы.

Укәа иҗоуп, иулахәмаруеит,
Уа уназәзоушәа унарбоит.
Нас, ушаҗыҗуа уаркароит,
Нас, ушаҗыҗуа уархоит.

Зны иҗҗахуеит аҗыҗыҗәа,
Уаргәыбзыҗуеит даҗәазны.
Уара узыҗәа, сара сзыҗәа,
Аңсы җәзшәа уи аҗены.

Аңсҗазаара – шьхоуп, ирҗашуп,
Угәы җыргоит лабҗәба.
Уи насыңуп, сгәы сарҗашьом, –
Исҗәоит ашәа ахапа.

Аңсҗазаара – уи сакароуп,
Уқәла уҗозар, – инҗәазом.
Инҗәазом, аха изхароу, –
Хыхь, җәҗа ибжыы газом.

Даҗәазных зынҗа иҗшәароуп,
Иҗшәаразоуп аханы...

Нас, уи ашьтахь, лацтцашәароуп, –
Адәы сықәын саргыы зны.

26.03.2012

Иссируп ашьыжь

Азаза изаахуп шыта ари ашьыжь,
Агәы цхафыруеит,
Иахоуп даҕа бжьык.
Амра ацыпхьқәа ҕыфқәан, ирашыын,
Иааиуан ихиаала, –
Иахья ҕа шыжьын.

Иссируп, икәандоуп иахья ари ашьыжь,
Ашьхара иавцуеит амра хааза.
Ашьыжьгы рыжәтәуп, дрыцхауп уи иамшьыц, –
Ашьыжь закәытцәкьоу
Издырзом зынза.

Зыхьуп уи ашьыжь, ицхуп иҕыцны,
Гәыгроуп, мырхәагоуп,
Лабжышуп, ицқьоуп.
Амра иахылтыз, иңымтцәо еимхәыцны,
Ацыпхьқәа ашьыжь
Азаза рхацсоуп.

О, алахь-аңымшь затәуп уи ашьыжь,
Ҷамтас иснаҕеит
Имцабзыз аҕы.
Ах, ишцастахыз ицегь иннажьыр,
Ицегь аңсуара,
Аңсуа ихы-иҕы.

27.03.2012

Абзиара иашытоу ацқа, –
Уи абзиара дахъзоит.
Аичырчара дашытоуп ацәгъа, –
Бзиароуп хәа ипхъазоит.

28.03.2012

Анцәа диҳәон...

Анцәа диҳәон инап дукәа рахан,
Даеазныкгы дрыцхаишьарц иара.
Аламысгы имазамаызт уаха,
Иаңсуаракәын, – уи цахъан хара.

Анцәа диҳәон, дтәыуон акыжжыхәа,
Илабжышқәа бгызрак иақаран...
Ишқайтаһыз анцәа уи дааныхәан,
Ғычра амәа дықәйтқар иара.

Агәнахақәа иқәыз дрыцәшәазомызт, –
Дзақәйтцазма дызлагаз, дызфыз.
Иара ихада даеак ибазомызт, –
Амәа дықәлон аәа гәнаҳарак зцыз.

Анцәахша хәа ззырхәоз пхәызбак дхыхны,
Уи деимитцәеит лыбла ишабоз...
Дышқассирыз уи ақхәызба, дныхан, –
Аха зык афықә афы дшыабон.

Амаалықцәа хышык иагазшәа изуан,
Ан-еиғамхәа лгара қшза тацәын.
Уи даныцәоз – ахы деиқхызуан, –
Шәоык дырдыруан, фәиғуамызт азәы.

Дхырхәа-хырхәо ақалақь ду далан,
Укәа дталон амѡақәа цшааны.
Ацарақәа, атла ақә ихтәалаз,
Рышьтыбжь дыргазомызт ицәшәаны.

Аха ашта днықәлон хәылбычехала,
Ажәѡан дахәон, ииҗахыз рацәан...
Садырсызшәа ивараҗы сгылан, –
Ацәгьа зуазгьы диҳәозаап Анцәа.

29.03.2012

Уа ҳаицырцит, цсаатәшәа бцон,
Бымпырзакәа.
Нас агәалашәара нхон,
Сара слакәаҗ.

Амра заалон, ага шуан,
Аназараҗ.
Ба бахьнеиуаз сыбзыцшуан,
Бымацара.

Ба беинаалан оумашәа,
Ба быссирын.
Барей сарей хзиас тшәан,
Са сызмырит.

Амца сабылуан, уажәоуп,
Ианеикәылаз.
Җанеицырцуаз инаркноуп,
Җанеицылаз.

30.03.2012

Иаса Қыырса иңсы җалеит

Иаса Қыырса иңсы җалеит,
Асаркьалқәа рышьтыбжь гоит.
Җара ххыхьи җара хгәлеи,
Ашьыжътәи аңша иагоит.

Дныхәаныңхьоит уи шәахьала,
Шәахьоуп актәи ашьаҗа.
Дгәырғьоит алабжыш ахьалам,
Сынтәа иҗало аҗа.

Дныхәаныңхьоит нас аааша,
Уи аира, аира иазкыз!
Аңсы җаз, иҗаз аиаша,
Зыңсы җоу игәы разыз!

Амза ңхоз, иацеиңш, хашала,
Ацыңхьқәа ахьымра рҗоит.
Ацәа далоуп, далоуп дшалац,
Асаби аңхыз ибоит.

Даҗеакыз, иңшьаз аңшьаша,
Зегьы рзыхәан уи цәашьуп.
Ашьха иавтҗуеит амра шаша,
Ажәфан – уи иахоу касуп.

Зыхьуп уи, ицқьоуп ахәаша,
Амш иацызҗаз закы.
Иахәоз ааңынра иахәаша,
Ааңын ашәақәа азкыз!

Анасың иатәыз асабша, –
Бзиа еибабаз рыгәқәа!

Урт анейбаго, аиашаз,
Ршьаңа архъантоз ақәа!

Зеггы ирымазааит амёыша,
Уи гәырѡадаз, иразыз!
Дыказ адггылаѣ ииша,
Аха ажәѡан имаз цсыс...

Иаса Қыырса ицсы тәлеит,
Ашьха, ага, зегъ лашеит.
Ажәцдыс ажәѡан ахь ихалеит,
Арцу саштаѣ икәашеит.

Иаса Қыырса ицсы тәлеит,
Ушьта гәырғъароуп Ацсны.
Иқәцит нақ са схыхьи сгәалеи,
Иаса Қыырса ицәшәаны.

15.04.2012

Ахәцха

К. Гогиа игәалашәара иазкуп

Хазшаз дисасуп, дитәуп ахәцха.
Уи дуа ґыцуп,
Дламысуп, дыцшьоуп.
Дқарцом ахәцха, акы дқахәап хәа,
Сыхәцха – сашьцәа
Дреицшуп, дсашьоуп.

Ныхәак бжьамыжьуа, – ихәы сатцалан,
Сыхәцха ишқа
Сцон мшаңазы,

Аены иҕастозшәа сара хатцарак,
Исыдгьежылон...
Схәычызаргь, ссасын.

Апшәма длахҕынын, ипшәмагь деинаалан,
Лапсшәа – асахья
Иафызан, ипшзан.
Мацк дыпхашьазаргь рызҕаб Светлана,
Ажәван атцасқәа
Рыла дсаҳәшьян...

Ирфызоу – дырфызан, ибеиан гәтала,
О, иртахзамыт
Урт азә итәы!
Ижыакцан инхомыт ргәатцәҕ агәала,
Иақәшәон, иртасын
Изшаз ихәтәы.

Аха ашықәсқәа шубатцәкьо иҕам,
Ашәтқәа уривыргоит
Ғынч, ужьяны...
Сыхәпҕа ишҕа, снейзом афныҕа,
Иаргы сасра ҳәа
Днейзом афны.

Аапын иарҕыхоит хаштаҕ ашьацқәа,
Аха макьяна
Анаҕә ахшыуп...
Иахьоуп зегь реиха ахәпҕа-ацқя
Апсуа дгылаҕ
Ғанизыпшу.

07.04.2012

Анышэнап...

*Уажэааигэа иңшаан 1941–1945 шықэсқэа рызтэи
Аңынңытэылатэ еибашьра Ду иалазыз саб – Чаниа Михаил
Аслан-иңа иңсыжырта. Уи атың Зандбостель хэа иашьтоуп,
Германия иахэтаку хабла хэычык ауп. Уака иқан анемец
фашистцэа иткэаны иргоз асовет еибашьцэа рконцлагер.
Анышэ дахьамадаз иңшааит аибашьфы имаңа Аслан.*

Зандбостель ашта, –
аңсыбафқэа рашта,
Атэым дгьыл... Атэымуаф
ихыцуан иңсы.
Уи аштаф ианымызт
ашьабста ашьта,
Алахэа ашьтоуп
ианылаз лассы.
Аибашьфы дкаршэын
Зандбостель аңыхэан,
Аганахь изышьтан
ажра ду жны...
Сангы уи акэхап,
лылахь еитцылхуам,
Лызқэа еидарак
нықэхаит аены.
Зандбостель ахабла
змахран, цэаакыран,
Инаргон зықьфыла
уахь аткэацэа.
Ажэаанаф гэығрак
анымызт, тацэыран,
Адгылаф, усгы,
адгьыл лақэцэан.
Зандбостель ахабла, –
алашбыжьқэа рахра,

Гәйршәагоуп, цәйршәагоуп,
ирхазаргь маҕак.
Немец фицарцәак –
иззымычхаз ахәра, –
Имцдас дышьтыхны
дтарыжбуан цаҕа.
Зандбостель иахыѳуеит
ҳанацәа рышәи,
Иамоуп уи ашәи
зынза ҕеа ҕазшьак:
Иззыҳарамхаз
зыдгылы знышәи,
Мышкызны иаауроуп
ҳабацәа ршьа.
Зандбостель дамоуп
Саб, атынхада,
Кәтолтәи лнышәнап
лымоуп лара.
Иамуит Аҕсадгьыл
шәеицәымзыр ада, –
Иара – Зандбостель,
лара – Аҕсынра.
Сашьтоуп Зандбостель,
Ахсаалаҕе, избозар,
Сара сахьымзар
алшоит ҕазны...
Са саб инышәнап
узназгоит, Зандбостель,
Уи сан илыман
уа узын итцәахны.

08.05.2012

Аңсҕазаара агәшә аасыртын,
Уи ашҕа сынҕалейт сара.
Араҕа зегь татан, иңшзан, иразын,
Даара иҕәымшәышәран ара.
Исгәалашәом уаҕа
Заҕаамҕа сҕаз,
Аха сахьтыҕуа избоит:
Зегь кьакьоуп, ихәарҕеуп,
Зегь еимышәшәоит, –
Саргыы скарахеит, сцоит.

09.05.2012

Хдуней аҕыхәан...

Иргәыбзыҕын амра кныхуа,
Амш ақәатдахь инаскьон.
Иңрырц иақәнакызшәа сәыхәа,
Икьыркьыруан, аҕеаҕьон.

Иқәс илбааңан арҕаш хьшәашәа,
Амҕа иқәлон хҕәы жьжьаны.
Игәыҕекааган ажәҕыс ашәа, –
Ашәҕқәа ссирын уи аены.

Ах, ақыҕа, сара сқыҕа,
Сқәыңшра, раңхьатәи сшәаҕа!
Схәычра алабжышқәа рыдагы,
Ашьац иларшәуп сҕаҕа.

Снаган скаршә хдуней аҕыхәан,
Сымҕа ркуаз аурҕ, асы!

Абгақәа сыргаргы сҕыххаа, –
Уара уахь иаауеит сыҕсы.

10.05.2012

Амшира

Сара ашыжь Аҕәа сакәшеит,
Аҕәа салсит еимданы.
Ашәтқәа срышьтоуп, иахьа сабшоуп,
Ирҕиуеит ирацәаны.

Аха иҕам, иҕам, иҕам,
Бара ибаҕәоу сымбазеит...
Сара сцозшәа збон аҕныҕа,
Аха, усгы, сымцазеит.

Ари гәылымтыц, аиашаз,
Иахыҕахьеит даеакы.
Шәтык уҕаччон, гәыргьаҕәашан,
Егы – неиуамызт закы.

Ашәтқәа малым, ашәтқәа ҕамтоуп,
Хыхь удырпыруеит даргы.
Аха ибаҕәоу, бара ибаҕәоу,
Сылаҕш рықәымшәеит ҕьаргы.

Бымшираз, бымшираз,
Издыруеит, бара бзацәым.
Дҕалап амаалыкь, агәыраз,
Ашәа бзызхәо даеазәы.

Ашәт зынзаск иахаразамызт,
Урҕ сахьрылаз сгәы ҕшаауа.

Бымшира сахэазамызт,
Баша ашэтқәа сыңшаауан.

12.05.2012

Аиқәатцәа

Аға иблит ахабла...
Ахабла – рацәаххыран,
Аға гәхьаас димамызт азэггы.
Уи аңсыуа хаблан,
Аха қытқак иаблан,
Ашэтқәа гылон уа зынггы-ңхынггы.

Аға иблит ахабла, –
Еиқәатцәан ахабла,
Уа инхаз хыцқыцқәак еизаны,
Рыбаққәа наскьаргон.
Ачкәын, азғаб, ашла,
Урт зыкәшәаз арыцқара чҳаны.

Амға шытан иццышәха,
Анышәынтрахь амға,
Уа аңьарқәагь кажьын ибылны.
Еиқәатцәан ахабла,
Ирбылхьан ахабла –
Избарыма ғыц аңсы ғаны?

Амға шытан иццышәха,
Анышәынтрахь амға,
Агәыграқәагь алғақ ала ишәын...
Анышә иамардозггы,
Анышә рықәзыңсозггы...
Аиқәатцәақәа ршәын.

04.04.2012

Ибхарои?

Гәили Къычба лахъ

Ахътагъ бычхароуп,
Амцагъ бацэцароуп,
Ажәѡан аҕынза
Бажәагъ назароуп.
Аетцәа атцкыс,
Бгәатца хзыцхароуп,
Ибылшарыма?
Иарбан ибхароуп?

Быцкәын дахъжугъы,
Зны бнықәыцшлароуп,
Анацәа рызқәагъ,
Зны ибшьышьлароуп.
Ианыччатәугъы,
Ба быччалароуп, –
Зны ачарахъгъы
Бцароуп-баалароуп.

Ибыцхъоит гәаныла
Кындыг, Ешыра,
Хгәыгҕрақәа уаҕа
Игылоуп ишгылац...
Зыхәра иаргәакуа, –
Рыбла бхыцшыла,
Иахәышәтәыр алшоит
Урҕ ба бышәшьыра.

13.06.2012

Игәыҕацагоуп
Аҕәатәи ашыжь,
Ашыжь – амаалықь –
Атх аҗа.
Аҗтақәа кыдлан
Инеиуан, ирашыын, –
Урт зегь шыағала
Амра реиҳан.

21.05.2012

Ишьтоуп...

Амра карахеит ушьта,
Ажәфан дузза иалан...
Ахы нықәцан ацәарта,
Аеатәахуан җшыаала.
Атла агага хәхәза,
Җашта амчехак иаман.
Уаҕа ақәиара цәғязам,
Амархәац иағаман.
Шьамханынза икаҗсан,
Акаканқәа цаҗшьза.
Ахра амцан тынч ишьтан,
Ашьабста-аҗза.
Тынч дышьтан ашәкәы зыфуаз,
Җхызк иссиру далан.
Аха дрыцхауп ғыц ииуа,
Изхәазом игәала.
Җзаза хәит, ишьтоуп ашьац! –
Мацк ишәызаргь хшьала.
Аха ишоит, ишоит ишшац,
Җамрагь цәыртцып җшыаала.

Ишьтоуп аңсқағь, Анцәағьы, –
Урт ырымам гәнаһак.
Наҕ-арахь ишьтоуп зегьы, –
Сара соуп икнаһау.

20.08.2012

Афьга...

Дарбан изхәыцыз афьга? –
Уи сахьцалакгьы изгоит.
Избоит ашәакәа рыдагь,
Сахьак сгәы ианнатцоит.
Афьга – иссиру жәәхәаган,
Аңшза дызмырцәо шьтыбжьын.
Цәаңшьын, исақәын, иххәаган,
Ажәәан икыду цәашьын.
Афьга ицын назаза,
Зьдгьыл азыхәан иблыз.
Аиаша иазықәпоз ахатца,
Ацәгьа иагәйдцан изшьыз.
Ахьзи ахьымзғи иман,
Хәфьга хзааин, иңшын.
Аха ишнеиуаз аргам,
Зиаск иагеит, ихәашьын.
Иажәлон ашәтыц аңашәкәа,
Иахан ицнаһуан зны.
Иацҕьон иңыртәу агәашәкәа,
Иҕан уи мазаны.
Шәартас иамамызт ахьта, –
Иннажьуан ә-ажәак еихьшьны..
Дашьтуан агәыла абахтахь,
Ижәла иахьсуан дҕьашьны.
Аиқәатцәа, ацәгьа уҕаһызар,

Ашхам, агəам, ахəынцəа...
Афыза дидсахуан афыза, –
Афыга даздырзом анцəа.
Сақəшəиуа сгылоуп афыга,
Афыга, шə-гəнахак җазтаз.
Инзыжыыз ахшара абыда,
Ақəыцшра мтазырсыз, изгаз.
Сухəоит, уеибгазар, афыга,
Ажəақəа рах, рацтафы:
Ужəлар ирныхла ашəыта,
Бзиа дбала ауафы!

21.07.2012

Даршəар хəа сшəоит...

Авариант

Ажəфан иалҗбан, адыд тҗкеит, –
Кəацабк хатла ихнашыт.
Амацəысгыы аеаҗкеит, –
Зəак аеакəыршан иашыт.

Ацша абгыз аицш ихəхəеит, –
Цгəы-цсык каршəын адəаҗны.
Сан дшəамхышлан, акы лхəеит, –
Анцəа диxəон хнапқəа кны.

Анцəа диxəон уахь дыцшны, –
Уаха длымамызт еазəы.
Хнапқəа лкын зынза дшəаны,
Мшəан, ианбакало уатцəы?!

Ашықəсқəа ццакуан, ицон,
Иарбан еиғыз, иреицəаз?.

Аха усқан аиңш избоит,
Сан дышиашьапкуаз Анцәа.

Ацла хжәоит, ахыб хнашәоит,
Иахьагы итәом, иааңсан..
Са сахьгылоу – дшәар хәа сшәоит,
Анышә иамоу сара сан.

20.07.2012

Асас изцаара...

– Ари шәашта – штам, ибахчоуп, –
Сысас дсазцааит сара зны.
– Аңсуа иашта – асас иаштоуп, –
Днасыңуп хәа рхәоит Аңсны!

– Ишқассиру шәчыс ағыама,
Мшәан, излышәхи уи шәара?
– Асас уи изкуп аргама,
Иңсы ацитцеит иара!

– Уадак хиоуп, ихивоуп зегьрыла,
Аңшәма уи ицәоуп, ижьуп.
– Шә-уадак имазаргь хкы-хкыла,
Еиңгу асас изыңшуп!

– Шәтцеицәа амца иалагылан, –
Еиқәзырхазеи Аңсынра?
– Цсроу бзароу хәа зцаарак гылан,
Аңсра еиңгыршьеит дара.

– Нас, ишәымои шәара шәзыхәа,
Иарбан шәаштағ иңшьатәу?

– Асас ицны иааз аныхэа, –
Уи назаза ха иахтэуп.

19.07.2012

Хара хзыхэан имачны...

Ацсуара дашьтан, икэын пату, –
Дамцаныхэон иекаршэны.
Уи ихазыхэан дашьтан аду,
Хара хзыхэан – имачны.

Уи ауаф дангычуаз иламыс тшэан,
Ха хзын аламыс дашьтан.
Иахья дахьгылоу ацсышэак ихээр, –
Нак ихаштуан уатэашьтахь.

Амалаз-ашьалаз дишатом азэггы, –
Ха хзын ацсуара дахэон.
Кэацк изуазар – ибылуамызт итцэы, –
Днатэон иихэо неитэхэо.

Ахан иргылан, ишьтихит еакы,
Дашьтан ха хзыхэа ацацха.
«Шэара шэацсыуаз!» – еснагь ифакын,
Иара далачон ацха.

Ацсуа данфыжэоха – ицэымгын иара,
Иара рыжэтэын дызчычаз.
Игэы нурхаргы машэыршэа цъара,
Атак кайтозма хэычыказ?!

Ах, ишцеитаху ацсуа дкалар,
Цшрала-сахьала дныхэан.

Аха ажәакгы азәгы имхәалар,
Иара иаңсуара азыхәа.

Аңтақәа амза рылахан,
Уи алашьцараф икнахан.
Нак ицар атахын аха,
Иалшагәышььомызт уаха.

Аңтақәа, аңта рхарала,
Ха ҳдунеигы еиқәаран.
Аңтақәа рғыра иалалан,
Амза рақәңон ахала.

Аңтақәа амза ршатазом,
Ашьхарахь еиқәарахеит.
Аха, нас, ианамуза, –
Амза блын, – илашарахеит.

08.09.2012

Анарха змоу...

Схы амца аркызар
Арцәаха сымам,
Арахь – ажәеинраала
Схышәаф иңшуп.
Уи амца сырцәарц
Сафуп хыма-ңсыма,
Ажәеинраалагы
Зәып хәа сафуп.
Схы амца аркызар
Арцәаха сымам,
Аха гәхьаас
Сызкыда, сбылуан.

Усҗан гәаныла
Ажәфанаф сыҗан,
Сара сызхылцыз
Ибжы саҗауан.
Схы амца аркызар
Арцәаха сымам...
Абар, игәастеит
Иссирзоу цәахәак.
Илакәын, иҗәандан,
Убас ихазынан,
Уи җарматцысын
Изнаалоз иаха!
Схы амца аркызар
Арцәаха сымам...
Ажәа – агәатцәф
Иизар – иашәоуп.
Аха макьана
Иауам сара сыматц –
Амцеи уи ашәеи
Рхәаакәа тшәоуп.
Ажәеинраала
Умҗын хыма-цсыма,
Шьхазаргь узхылцыз,
Жәфандаргь узцоу.
Ухы амца аркызар, –
Арцәаха нумам,
Иуҗыз, – уи акәхоит
Анарха змоу.

15.07.2012

Иқәрахь уи даннеи

Иқәрахь уи даннеи акыр,
Дцәажәо далагеит дхааны.

– Саашәыкәыхшоуп! – иҕакын,
Ижәлар рахь ихы рханы.

Дмарҕаңалын иара зны, –
Ахәша хихуан азаҕы.
Уара укаршәзарҕы уңсны,
Уи дшаҕыц иус даҕын.

Ашла иазтцааит: – аума хбоит,
Мшәан дуаҕытәи уажә асҕак?!
– Ашәыр анықәтцау, ихаахоит! –
Абас иҕан ашла иҕак.

12.09.2012

Анцәа иҕы

Иацынтәарак сыҕан,
Ҙазшаз Анцәа иҕы.
Иара хҕеиңшқәа цәырган,
Рыхәаңшра даҕын.
Уи дҕагылеит дцәымзан,
Дырнахан зегы...
Ҙара хәиңш дуаҕызаап,
Ҙазшаз Анцәаҕы.
– Уаңхәа схырхәоит сзышза, –
Сиашьяпкит сара.
– Сара сныха, сыңшза,
Дсеитцыбзоуп хара.
Шықәсы ҕажәа схухыр,
Нас схәатәы лаҕап.
Усҕан иалшоит сҕухыр,
Сыңсы еиқәурхар!
– Уи бзиабаразаап,

Суцхраауеит, уца.
Мацзак ихаразаргъ,
Умѡа пшьоуп зынза!..
Сгэыґра ас ахаан,
Самгазац хара...
Дгыли жѡани рхѡааѣ,
Дысыпшыи хара.
– Уахь уанца нахысгыи, –
Саґалкит абра, –
Сақѡшахатыи усгыи,
Ѣызара узура.

20.09.2012

Сгѡаца зыхьуп, сшьа цѣкѡырцоуп,
Мцѡыжѡоуп са снапқѡа.
Агеи ашьхақѡеи сырцоуп,
Ахьґа садыркуам.

Сзыхь хѡашьзом, ицкьоуп, изоуп,
Иґаныкѡоит сда.
Сыхѡра иахѡоит, уи азоуп,
Имам сыдам здам.

Сшьа цѣкѡырцозар, – уи қѣцароуп,
Иамоуп ѣа кѡзшьак.
Ех, апґстазаара цьбароуп,
Иацуп уи ашьа.

Сымцѡыжѡақѡа ирыцкьоит,
Ажѡанаѣ ахыхь.
Амра адгыил ахь изгоит, –
Адгыил ашѣґқѡа – хыхь.

22.09.2012

Абырг ибзиабашья

Игәы иҗамкәа, ихы иҗамкәа дшыҗаз дхеит,
Уи ишықәсқәа ихәда иқәлан, – дхьантахеит.
Маҗк аҗхара аниҗахха – ихьтахеит,
Иҗсҗазаараҗ дызқәымгәыгуаз усҗ кәлеит, –
«Сара сбыргуп, сышлоуп!» – шихәоз, – даҗазәхеит.
Пҗхәызба ссирзак илаҗш дыҗашәеит, дибейт,
Аха рҗашк диҗәалашәазшәа, – пҗхыз ибейт.
Нас, дынҗасны далигазшәа, – ус ибейт,
Дыхьшыҗбазшәа, дшыауардынызшәа, – ус ибейт,
Ахан шкәакәа лзыҗкаитҗазшәа, – ус ибейт.
Уи длыззатәит, длыкәшоит, дкарахом иара,
Бзиабароуп амч илазҗаз иара.
Бзиабароуп дзырбазгы уажә иара,
Адунеиаҗ лара дыҗоуп, нас иара,
Лара лыда зынза дхәарҗазам иара.
Збак дакызар – азы лзыҗцихуеит лара,
Нырҗә дыҗазар – аарҗәы дыригоит лара.
Ашәҗқәа мшынуп, уаҗа дрыларшәуп лара,
Мрәшәахәала иахья лҗылкәабоит лара.
Иҗсы далоуп, иҗсы лықәитҗоит лара.
Иаҗы дбыргын, иаха дбыргын, җым, иара, –
Урҗ амшқәа уаҗа дрышьҗазам иара.
Бзиабароуп иахья дқәыпшызтәыз иара,
Убриакоуп ажәван далазҗаз иара,
Даҗакала уахь дызхаломызт иара.

25.09.2012

Амҗа

Са сымҗа санылан
Ашьхарахь сҗоит,

Итшәароуп,
Ихалоит, италоит.
Сышьтақәа саатуп,
Сгәы ианнацоит,
Сара исгәалоу,
Исгәалам.
Са сымға санылан,
Ашьхарахь сцоит,
Сымға сшықәыз
Сышлазаап.
Ажәван ацақа
Сышықәсқәа ззоит,
Исызтаз исцәигеит, –
Ипшазаап.
Са сымға санылан
Ашьхарахь сцоит,
Ицәгъазаргь –
Сымға сымкыроуп.
Аха краамта
Сныфәон, иазхоит,
Исцәыхәлоит,
Афныка
Схынхәыроуп!

06.10.2012

Ғыц икыдлеит амза-амагана, –
Самцаныхәеит уахь сыңшны сара.
Аха амза сыхәәцшуан аргама,
Иатахызшәа сгәығрақәа рырхра.

Исыхәәцшуан ... Ага сықәын схала,
Зны саагылоит, нас ҕара снатәоит.

Еибаркызшәә схәыцрақәә цахала,
Исзеибытом, амѡан ипытлоит.

Быбла атцаѣ слағырзуп, аргама,
Сара сшыацны бхышә аѣы сышьтоуп.
Асы сықәхаит, сатдоуп уи, Манана,
Са сыңхызны быцыхқәә сыртоуп.

Исыхәаңшуеит амза-амагана,
Иатахушәә сгәыграқәә рырхра.
Базымхәыцын, уи хәычуп макъана,
Насгы уи сацәыхароуп сара.

10.10.2012

Исаѡысхит...

Ахәра, аибашьра, ахъаа,
Амла, ахьта, ахтәара,
Зызлан, аңныш, акачаа,
Наќ исаѡысхит сара.
Сыртахушәә, сыртахымшәә,
Са испылалоз иацы.
Ицон асакара ихушәә –
Уртгы саѡнахит азы.
Аха, нас, мацәысеимќъаран,
Адыд нықәсит сыжәѡахыр...
Аламыс қаңсеит ицаран,
Ашхам алсит амаахыр.
Амц шәтуан, са сымѡа цәышхон,
Насгы уи зынза ихаран...
Наќ исаѡысхит хәә ззысхәоз,
Иахъа сраѡырхуеит сара.

22.10.2012

Ицырцыруа иланашьтуан,
Ажәџан аетцәа ҫырпны.
Сара уи бзанцьк исхаштуам, –
Адгьыл ссирын уи аены!

Амза ацыҫхь ашәт инакәшан,
Иаргәыбзыҫуан, тынч иҫхон.
Уи аҫшзара сара сашьтуам, –
Сгәатца уаҫа исцәынхон.

Хәышҫааран изџызаз амза, –
Сашҫа арлашон иара.
Уа сынхеит, сынхеит, избанзар,
Игәхьяазгеит схәышҫаара.

25.10.2012

Адгьыл анасыҫ

Хьыбла Герзмааҫа илызкны

Скарматцыс шәахәоит насыҫла,
Иацәшәом амацәыс, ашәшы...
Илҫәых Хьыбла аҫныш ибла,
Ахра амаз уи лыбжы!

Ашьха уи иахаз, иаҫшәымаз,
Ахра иҫәлашоз мратцас.
Анцәа иҫынтәи аҫсуаа дҫамаз,
ҫатәазымбо зегьы рцас.

Лыбжы гоит, игоит еинаалан,
Иқәсуеит Вена, Анкара.

Саргы слыцуп, слыцуп цшаала,
Слыхарыма, мшэан, цъара?!

Саргы слыцуп, уаргы улыцуп,
Аецдәақәа лыцуп зны.
Лашәа – сыхәра иақәу бғыыцуп,
Ада бжык ахам Ацсны.

Лашәа кәандоуп, адгыл иқәуп,
Зных итынчуп, зных иғуп.
Ацсынтәыла данасыцуп –
Лгәатца зыхуп, лыбла хуп...

Скарматцыс шәахәоит насыцла,
Иацәшәом амацәыс, ашәшы.
Илкәых Хыбла, аңныш ибла,
Ахра амаз уи лыбжы!

03.11.2012

Ана – цароуп, ара – цароуп...

Ана – цароуп, ара – цароуп,
Царада узцом цъара!
Ак ухарамзаргь, – иухароуп,
Иара умамзар ура!

Быз фәхәагоуп, нап фәхәагоуп,
Уи рба шахоуп, ццәара зқәым.
Уи жәахәагоуп, еилахәагоуп,
Иара змоу ихәом иакәым.

Гра цәахыгоуп, гәырәа хеыгоуп,
Уи иунаҗоит җа хаҗык.

Иара – ашьхарахь нацшыгоуп, –
Ханк дыргылар ахәаҕы.

Цароуп, цароуп ацәҕа хызҕеуа,
Ашәтқәа ццышәхан иҕазцо.
Цароуп анасыпқәа пызҕеуа,
Ашхам ашҕаҕ илазцо.

Ана – гәаҕроуп, ара – чароуп, –
Ус еибыҕоуп адунеи.
Аха, уа ушьтызхуа бцъаруп,
Рышка қарала уаннеи.

Нахьхьи – амҕа аназараҕ,
Избоит уахь сара снацшны.
Хатцак даццалан еидарак,
Дцоит аҕныҕа даацсаны.

Ашәа зхәода, мшәан, агараҕ,
Асабицәа ргәы ршьышьны?
Аламыс агоит ақара,
Аҕа изымгаз деибашьны...

05.11.2012

Аргама

Азыхь ытцысхит аргама,
Сывараҕ ихьшәашәаза.
Ғакы еипшым уи агьама,
Итатаза – ашәаза.
Исхәо-изуа зегь аргамоуп,
Са сцыруеит иаргаманы.
Сара сшаноуп, баргьы бшаноуп,
Хара хшазаап хшананы.

Смалгы маçым, уи аргамоуп,
Исырхаит уи пхзашала.
Ҳа ҳабзиабара – гаммоуп,
Урт еинаалоит ҳәашьала.
Бареи сареи цәымзак ҳамоуп, –
Ҳашҕа гәалак амазам.
Егырт иҕоу зегь аргамоуп, –
Убри акоуп амаза.

19.11.2012

Лаҕа

Лаҕа насыңым, Лаҕа гәырџоуп,
Уаҕа аҕҕақәа хуп!
Ашьхақәа жьакцоуп, атлақәа џоуп,
Рымцан ашхам тәахуп.
Ажәџан аҕынтәи ашьхақәа пшзоуп,
Ашәтқәа маҕк ихароуп.
Ашәтыцқәа ракәзам уа иаҕаҕсоу,
Ҳҕеицәа рыбаџқәа роуп.
Ашьхара иалҕьан арџашқәа тҕьоит,
Урт зынзаск ихәашьуп.
Арџашқәа ракәзар – рылабжыш цоит,
Анацәа ашьхаҕ ишьу.
Аҕарҕалыкьқәа хыхь иҕыруеит,
Урт зегь шкәакәоуп, игроуп.
Урт ҕарҕалыкьзам – шәаҕьхәара руеит, –
Ҳасабицәа рышәтцоуп.
Уаҕа ашәакоуп аҕсаатә ирҕаку,
Ашәа ҕыңым, иңшьоуп.
Аха – аҕсаатәқәа ирашәам, еакуп,
Ашәа ззымхәаз рыбжьоуп.

14.11.2012

Уаха иақәхауеит асы...

Ардәынақәа: ҕықә-ҕықә-ҕықә, –
Ашәч ацрыхара иаҕуп.
Рацәаххыроуп акакал, –
Иазышьтымхыр алшоит ал.
Уи ааҕырымхыр лассы, –
Уаха иақәхауеит асы.

02.12.2012

Уазымхәыцын аҕсра

Ашықәс, ашықәсқәа рѡаштас,
Сыңшызар, – инеихъеит хара.
Сѡыза, ушлараргъ уқәашза, –
Уазымхәыцын аҕсра!
Хатқак нарцәықа днаскъаргап, –
Еицакып усқан уцшра,
Зны иуцәыңҕыргы асаркба, –
Уазымхәыцын аҕсра!
Алым шыабыстак иашьтоуп,
Рыцқа, иахарои иара?
Шьта иңыруазаргъы иашьтуам, –
Уазымхәыцын аҕсра!
Қныда утәазаргъ тлак амтан,
Аға ухирцәазаргъ уара,
Угәатца иаумырсын, ухатцаз, –
Уазымхәыцын аҕсра!
Иуызжыз ажра цаула, –
Уи дазыхьчазом мрак.
Унеилар уа умѡа уанылан,
Уазымхәыцын аҕсра!
Цыхьыз, пылхатраз, иңшасраз,

Итыңоз агагы атра.
Аңсҗазааратәҗыа җархасраз, –
Уазымхәыцын аңсра!
Инуҗыыз абзиа раңәазар,
Иумоуп, идыр, аңсынтра.
Нас иузылашоит амза, –
Уазымхәыцын аңсра!

06.11.2012

Акаамеҗ

– Ханҗәоит, акаамеҗ җалоит,
Шәхәыҗалароуп адгьыл жны!
Афатә, нас азы назлоу, –
Ижәга уахь ираңәаны!
Усҗан аңыныш дынңәахоит,
Дҗалоит аәстаа аҳас.
Җаңсҗазаашыа даҗеакхоит, –
Җхәаҗа шәдәықәла изаҳаз...
Уи акаамеҗ дазыңшыи,
Җхәҗы аетәә җырбон.
Җынч агәы еисуан амшын,
Нас ихәлеит, ишеит, ихәлеит.
Ишаҳбаң еиңш, уажәааны...
Адгьыл иҗалаз дагеит, –
Ханхеит ҳарт зегь ҳаибганы.

22.12.2012

Аңсуаа рашәа

Аерманңәа әагылан,
Аңсышәала ашәа рхәеит.

Нас аҗсацәә җагылан,
Анғлыз бызшәала ашәә рхәеит.
Арыцхара сҗагылан,
Исзымычхан, уа сыхәхәеит.
Мѡак икьяхәыз санылан,
Сахымаара сҗозшәә збеит.
Зхы ақәызтҗаз зыцсадгғыл,
Анышә иамадаз аахәит.
Ажәѡан иалаз аҗсаатәгғы,
Иазымычхаит, илахәит.
Аерманцәә җагылан,
Аҗсышәала ашәә рхәеит.
Аха аҗсуаа җагылан,
Анғлыз бызшәала ашәә рхәеит.

26.12.2012

Анцәә дызмам – Анцәә диҳәом,
Ан динықәуам – ан дызмам.
Анцәеи Ани роуп исымоу, –
Урт еицшуп, оумак рыбжъам.

27.12.2012

Сызнысыз

Сышықәсқәә бҗгыжәха сымѡае ишьтоуп,
Азын хәхтыгәлеит. Адгғылае хьтоуп –
Аапынра лакәын. Аҗхынра цан,
Аҗыхқәә реиха амш еицан.
Шоуран, ашәырқәә леиуан иартын –
Сыцсымзар, амра агәашәқәә аартын.
Ибеиан җагалан. Иѡежхон абҗгы,

Амш ишагхоз, илеихъан лахъхъы.
Иѳан ачара. Ажәлар рацәан, –
Иузалатцомызт рчыс унацәа!
Уаѳа ессабша хкәашон хаццакуа,
Аха иизомызт оумак ахәыцқәа.
Машынан уахънеилак: амѳаѳ, адәны,
Амѳақәа нкылан ирыман аены.
Нас, убри ашьтахъ, аган ахъ уцшыр, –
Машәырк уанахыслак, иубон ѳеа машәырк.
Ахра аанкылан итәан ухәан-схәан, –
Ашәшы хәа ззырхәоз, аиашаз, ипстхәан.
Дхатцан ағычы – ихырхәон дызбоз, –
Ишьтатцәѳа дхылан дцазаргъ дызцоу.
Иман аѳызцәа. Дбеиан иахъала,
Уртгы разызшәа убон адәахъала.
Рыхәқәа аатцхны итартцахъан рцъыба,
Ацсшәа, аламыс, ачагъа, ацъыка,
Аханқәа, азыхъқәа, архақәа, ашьха,
Азгабцәа-ашәтқәа, ачкәынцәа-рашьқәа.
Хныха-цшьатыцқәа урт анацрыхоз,
Сгәакәыз цъысшьон амаѳ зыцрыхоз...
Нас изықәшәозеи? Иахънеилак кашырран,
Сымѳаѳ абарт зегъ збон саныцшылан.
Аха макъанагъ избон инханы,
Амра – есышьыжъ игыло Ацсны.

31.12.2012

Аецәақәа рахра

Аецәақәа ссируп ажәѳан атцан,
Уахърыхәацшуа урт зегъ еиѳароуп.
Ишцәлеицшу дара ацсуа таца,
Аецәақәа – са сызгабцәа роуп!

Руазэк насыңс илыман Аңсынтэыла,
Егы дтацан дыкоуп Кабарда.
Париж дыкоуп, дыкоуп Урыстэыла,
Зынза дныхоуп Мысра икоуп лца.
Аецэақэа ссирхоит хэылпазыла, –
Са сызгабцэа ссирын есқынгы.
Зыбла кэицу са сызгабцэа рыла,
Адунеиаф саларсуп саргы.
Илахфыхуп, гэыктацагоуп ажэван,
Уа сызгабцэа кыдуп, илашоит.
Сазызырфоеит уахьынтэ Анцэа иажэа,
Нас ағыара сықэуп, иластоит.
Ишеишеиуа икоуп ахкэажэ-амза,
Са сызгабцэа аецэақэа ран.
Икалап оумак иахцэыхарамзар,
Уи хароушэа хбозаргы хара.
Аецэақэа кыдуп икэеицеиуа,
Аецэақэа – сызгабцэоуп сара...
Шьта шэацэымшэан адунеиаф аймак, –
Уи рнапы ианышэтца стаацэара.

03.01.2013

Ашэтқэа быстан, ба быччапшыгы сыбымтеит,
Аецэақэа рылабжышқэа сықэыртэеит.
Ба бцылара насыңын – исыбымтеит,
Быблабара насыңын – исыбымтеит.
Ажэазатцэык, са сышьтызхуаз, сыбымтеит,
Уи азыхэан акымзарак бивсымбеит.
Бара бкынтэи цыск ахэыцгы сымазам, –
Еицэыхароуп ба бымаза-сымаза.
Аха сбыхэоит: «Иузырха хэа, ахэаша!»
Бсахьа знылаз патрет хэычык санашья!

Ашәтқәа быстан, ба быччапшыгы сыбымтеит,
Ишдалакәыз сара сцәырцреи сықәтцымтеи?!

04.01.2013

Ааңын аказшыа...

Лара

Сбаҳчахь исыхеит ашыжь аңхара,
Иахьа җакушәа збоит аңсабара.

Иара

Мап, аңсабара шықац инхеит,
Аха ба бгәацағ ааңынрахеит.

Лара

Ажәтцысгы гәырғоит ажәван иахьалоу,
Җадгьыл хазына ыычо ашәала!

Иара

Ажәтцыс хәыц акәзам, уи бара бгәоуп,
Бгәыграғ, сыңсымзар, шыта ааңынроуп.

Лара

Ааңын закәызеи, иамои казшыас,
Ааңынра аштағ дима ҳазшаз?

Иара

Ааңын насыңуп, ааңын җароуп,
Анасың, ашәтыц – уи иабзоуроуп.
Аха – насыңыз, аха – җараз,
Бзиабарада уи ааңынрам.

Ақыңагы

Ааңынра азар қалап,
Ашыжь лахҗыхуп, иңшзоуп.

Азын анықәцыз иацоуп,
Аапынра, аапын, алакә,
Аапынра аазар калап.

07.01.2013

Ахә

Иаасхәеит, аиашаз,
Уи ашьхардац, –
Цсыс ацстазаара иамоу.
Иҕоуп, хәарада,
Агәра зымгац –
Мацк иашазаап агьама.
Лцъыба иааҕылгеит
Уи такаәжәык, –
Ахәгы мариамызт, илакәын.
Аха дахыңом
Илхәоз уажәык –
Ашьыжь илызбаз акәын.
Аха уи ада
Сымѡақәа ццәән,
Иага сцәагаргы – ихарцъым...
Ахә сара сзыхәа
Акыр ирацәән, –
Уи лара лзыхәән – имацын.

28.01.2013

Сгәыла

Малла сбеиазаз цыишьон,
Исхеитцон аңныш ицәа.
Иара итәакәын иҕәнишьоз,
Са стәы – кыр ирацәән.

– Дшәыздырзом, уи ауаф дшәыздырзом,
Далахан дыкоуп ахы!
Сыңсымзар, уи ихьзоуп иахырто,
Аецдә, икыду нахьхы.
Фнык хәа имоуп, – ашана,
Адгьыл атыхәан цъара.
Имоуп ақаруа хәцшьала,
Иахьыртоу хәздырзом хара. –
Ус дышсышьтаз мацара,
Ашьтахь ашьшьыхәа дыңсит.
Хьыбраф уи атх ашараз,
Иқәнацеит ахьтеи аси.
Уажә ишимамггы саха,
Цәык нысхьишьыр хәа сшәоит...
Ашьыжь ақара сыңсахуеит,
Уатдәы аилақса сшәоит.

30.01.2013

Адәығба

Агеи ашьхеи рыгәтаны,
Цыс иатдәоушәа иңырни,
Дәығбак цоит, ицоит, ицоит,
Хгәафәы ацхақәа хнацоит.
Хазы – пхәызбак, инцәахшароу,
Инцәахшароу, зыбла хаароу,
Дтәлеит актәи авагон, –
Саргьы сгәы ткәаны илгон.
Хдәығба неиуеит иласны,
Аңсны иқан уи сасны.
Сыуа, сықәла ирызхаит,
Сашьцәа рашәа фыц саҳаит.
Аха – пхәызбак, инцәахшароу,

Инцәахшароу, зыбла хаароу,
Дталеит актәи авагон, –
Саргыы сгәы тќәаны илгон.
Избоит, ашьхақәа лашоит,
Уаќа арфашқәа кәашоит.
Ишқассиру хамзырха,
Амза таршәуп уи уаха!
Аха – пқәызбак, инцәахшароу,
Инцәахшароу, зыбла хаароу.
Дталеит актәи авагон,
Саргыы сгәы тќәаны илгон.
Баша дәығбазам, ипшьоуп,
Москвеи Аќәеи ирыбжьоу.
Хара хгәығра ама ицоит, –
Хартғыы шыта зеггы хрыхъзоит.
Аха – пқәызбак, инцәахшароу,
Инцәахшароу, зыбла хаароу,
Дацуп актәи авагон, –
Саргыы сгәы тќәаны илгон.

1981

Ауал

Ақстазаара – акәаркәашья еиңшуп,
Арахәыцқәа тынч ианытц ицоит.
Уи иаңеиңшу саргыы зны исңеиңшуп,
Арахәыцғгы зны цъара интңәоит.
Ақстазаара – бырлашым, ималым,
Ашлац алам, иақәыңсам ахцәы.
Сара исымоуп иахья уи аамтала,
Сара сышьтахь дгылоит даңеазәы.
Ақстазаара – ирхәалоит, ғархасроуп,
Кьяасроуп уи аңацхаң шарқазы.

Ашьха ду ахалартаҕ аанҕасроуп,
Уаҕа маҕк еиҕоукуазар уҕсы.
Аҕсҕазаара – зышьта нымтҕоо зыхьуп,
Зашәа иалгаз имдароуп иара.
Ғәырҕаразаргь, абжеихан ихыхьуп,
Уашьцылацәар алшоит уи уара.
Аҕсҕазаара – ашьхаҕа наҕшыгоуп,
Хәычы-хәычла ақәцәанза сназеит.
Аха иҕоуп, иҕоуп иара шыҕац,
Са сәы иҕан, – уара уахь ицеит.
Аҕсҕазаара – иуҕсахыз ҕароуп,
Ғәхьаас иара умоуп есқьынҕы.
Аха уалзар, – хымҕада иушәароуп,
Уи иҕсахырц дгылоуп даҕазәҕы.

17.02.2013

Ибаргәузеи...

Ибаргәузеи Аҕсны иалҕны ицахьоу,
Араҕа иҕам, уи иоуп зыҕсы зшьаз!
Аҕсны гәнаҕауп, уи аншәартатцәҕьоу иахьоуп,
Иршаҕазом, шьоуки иалырхуеит ашьа.
Уалҕ уцарҕы – ҕынч узтәару,
Уи уазхәыцуа цәа-цәашьушәа узыҕлап.
Ицырцыруеит, абжьас аблақәа ҕаруп,
Уафап акәым, уи уазымхарҕы ҕалап.
Аҕыҕ азы азы ирхәашьлап азәы,
Аҕыҕ аиҕаҕь дубап еиҕьызшьо ахьы.
Дгылоуп хаҕак: иаабап иҕало уатцәы, –
Еҕы – иҕоу зынза инеигом ихахьы.
Ушҕарыцҕау, Аҕсны, исуҕеит аҕәырҕа,
Инибарҕәо ҕьысшьоит шьоуки уеимакны.
Исыздырам уеиқәырхашьа иахьа мҕак,

Исылшозтгы уара уалызгон Аңсны.
Ишқансыжъри Дырмит иажәә, ибаҕа,
Аңсынтәыла зхы нақәызтцаз рыҕхьарца?
Заҕа гәнаҕа ҕасцарызеи, мшәан, заҕа, –
Усгәйдкылан Аңсны уалғаны санца.
Сеиҕымхазшәә сҕалейт, саблит агәырҕа,
Сдақәә ракәын – сцәәҕы иалаҕсоуп иңсны.
Издыруазтгы уеиқәырхашья иахья мҕак,
Усгәйдкылан хдунеи уалызгон Аңсны.

05.03.2013

Аиааира анықәә

Иацран амца саб иқәатца,
Иацран амца саб иҕны.
Ашьоура даҕын ахатца,
Ашьоура иаҕын Аңсны.
Иацран амца азын хьшәашәә, –
Асы қахауан иахак.
Уа иқәпон ахацәә рашәә,
Ақәпара иаҕын аҕақ:
Лаҕа иалаблыз ашәтыцқәә рзықәә,
Мартаз ихнымхәыз арҕарцәә рзықәә,
Ажәйтәи-аҕатәи –
Зеггы-зеггы рзықәә,
Усқан ажәҕангы
Цәыуон ахәхәықәә.
Аха иахзааган
Инрыжыт ҳа хзықәә,
Шьяла икәабазаргь,
Аиааира анықәә.
Ғазшаз диҳәон ан-агәыраз,
Амца иалигарц Аңсны.
Иаргы ашла лаҳаҕыраз,

Лаңхъа дгылеит аҳәа кны.
Ипшьоуп аңсуа-нартаа рашта,
Харт хазшаз игәы хазтоуп.
Харқарцәа җе тәылак иашьтам,
Рхы назқәыртцо дара ртәоуп.
Лаҗа иалаблыз ашәтыцқәа рзыхәа,
Мартаз ихнымхәыз арқарцәа рзыхәа,
Ажәйтәи-аҗатәи –
Зеггы-зеггы рзыхәа,
Ускан ажәуангы
Цәыуон ахәхәыхәа.
Аха иахзааган
Инрыжыт ҳа хзыхәа,
Шьала икәабазаргь,
Аиааира аныхәа.

15.03.20.13

Ааңынра ашта сшықәыз сара,
Пҗәыызбак дыспылеит,
Дмырхәаган, дыпшзан.
– Акы сшәазцаауеит,
Уи пҗашьарам,
Сшәыхәоит, иауазар,
Атакгы шәымзан!
Шәара шәышықәсқәа цеит ипырны,
Ашлара пшзазаргь,
Шәаражәит шәара.
Аха абзиабара иаша иазкны,
Шәара шәәкәытцзом
Уажәгы аәра?!
– Дыкоуп ахәышәтәуы, дыкоуп Анцәа, –
Атакгы налыстеит
Слыхәаңшуа пшьаала, –

Аха иалшоит
Аңсҕазаара нцәар,
Уи еибаркымзар
Бзиабарала!

23.03.2013

Апоет дахьынхоз

Аныхаҕе ажәлар рыла дықәуан, –
Дагхазомызт рыҕсра-рыбзара.
Аңаҕхь аанкылан, дахан ижәуан:
Ажәлар рылыҕха ҕамаз ҕара!
Дцәажәон поетцас еиқәыршәаны, –
Уи мариа усым, акыр аҕа ибон.
Ажәақәа шиҕәоз бжеиҕан иашәаны –
Ажәлар рпоет ҕәа ахьз ичаңон.
Ажәлар иныхәон, рыхьз иҕакын,
Иаргы дхәычымызт, дбыргын, дабын...
Иажәақәеи иашәеи жәлар ирызкын,
Аха зегьрейҕа изкын аиҕабы.
Дахьнарғалакгы, – дыбзиан, дсасын,
Ирхаштуан уи ашҕаҕе амра иҕхоз.
Аха иаалырҕыан уи даныҕсы –
Азәгы изымхәеит рпоет дахьынхоз.

06.04.2013

Сышҕа иқәымло уаҕа...

Ааңынра ааиуеит, абла иатцәоуп,
Ааңын какачуп, иҕыхоуп.
Ааңынра ааиуеит, ааңынра цшзоуп,
Ааңын – уи итҕкыаз аҕыхәоуп...

... Аңхынра ааиуеит, шоуроуп зынза,
Иаршәит исықәыз ахыза.
Азыхьаҕ инеины иажәуеит шыжьыза,
Шьабыстак зык аҕахызар...
... Насыңуп ҕагалан анықәло адәы,
Ихьөежьуп, иссируп, ималуп...
Изаҕауада сара сҕәатәы, –
Тәамҕахә амазам алу...
... Азынгы ааиуеит ус аханы,
Азын еиқәышла, лыңхала.
Ажәәа сықәыңшуа сгылоуп ҕааны,
Азынгы иацуп аңшалас...
... Азын, аңхынқәа... Иааиуеит ицоит,
Урт ирымазам гәнаҕак...
Аха, ба бакәхеит, – шыҕа агәра згоит, –
Сышҕа иқәымло уаҕа.

12.05.2013

Аңхыз

Аамта уи атх иамцәаан иагон,
Ажәпара иамаз, иахажьыз ашәшы...
Пҕхызла, сахьышьҕаз рсахьақәа збон –
Слымҕаҕ иҕаҕуан ҕыңьа рыбжьы.
Сашта иагәыдлоз ңыысшьон амшын,
Ешбеи Лакобеи сҕацхаҕ иңшын.
Раңхьа снагылан, схырхәеит сара,
Иңхызу-иашоу – исзымгеит агәра.
Сысасцәа уаҕа рлабашьақәа ркуп,
Ашлара иацоуп, амцагь еиқәуп.
– Дад, уҕаргәамцит, аха иахзом,
Җашьцәа – ҕазхылцыз дук ҕагәра жәгом, –
Иажәақәа ҕынчын Ешба аены.

Аха хэыцрақәак дрыман дхәәҗены:
– Хәинышәкьоит, хабжьара шәашьтоуп акы,
Ха хакәхеит изхароу збак шәанакы!
Хзыцәом, хгәәҗеиуеит. Хазгылом, хазтәом,
Хәхыкьоу лашьцароуп, лашарак хбазом.
Шәашьтоуп хазлыцыз, ихәлоу ашьа,
Хабаци иахнаҗар уи еа кәзшьак?..
... Ускан, ижәдыруеит, еакын адунеи,
Ускан уи ахра аҗныш игеит.
Абҗьар иарзызон Кәыдры, Гәымста,
Ахызатә иазымгаз рыҗсахәага җан.
Ускан еибәххәеит; хәҗсыргы-хәҗсып,
Аха назаза хазыкәҗап Аҗсны!
Уиала, сыҗсымзар, ихәлшоз кәхҗеит,
Аха аҗкәьараҗ хәшкыдыз хәнхеит...
Днакәымчит ускан Лакоба илаба,
Иуапа цыҗцыҗгы ижәә иҗарҗан.
– Ускан аҗазатә аб диҗиуан,
Аҗкәкәә рҗыҗан агмыг диуан.
Ускан ишәартан хара хбызшәа,
Ускан ахауа иаҗызан ажәак.
Аха шәыгә иалоу хәагылан иаххәар,
Хәдгыл иачычар алшон ахәа.
Ускан мхәҗьырра хдәыкәлон җәҗхәа,
Ғсыуак дкаломызт арака иахәа!
Ускан хәкәыҗып, мшәан, иахәагы,
Аҗшәа иахзызо дыкам азәгы!
Ускан хәкәыҗып – имҗозаргь хара,
Аҗсуаа мхәҗьырра иаҗуп аҗара...
Ускан еибәххәеит: хәҗсыргы хәҗсып,
Аха назаза хазыкәҗап Аҗсны!
Уиала, сыҗсымзар, ихәлшоз кәхҗеит,
Аха аҗкәьараҗ хәшкыдыз хәнхеит, –
Нестор Лакоба игәала җьбаран...
Сәҗхеит... Ашьшьыхәа иаҗын ашара.

02.04.2013

Абзиабара амаза

Абзиабара амаза,
Ишыҕало ҕшыаалоуп.
Амтдэыжэақәа амазам,
Аха ажэван иалоуп.
Абзиабара амаза,
Ашыыжытэи мырхэагоуп.
Уи митэык иҕаҕызам,
Аха маҕк ихагоуп.
Абзиабара амаза,
Сахыак, шэыгак амам.
Уи зынзаск ишаназам,
Аха иамоуп ҕымак.
Ғымак – ҕыма бзиазақ,
Са сҕазто сназалан.
Шыта сцарыма с니아заан,
Сҕаларыма сзалан?
Абзиабара амаза,
Уи тдэахуп азыхыаҕе.
Аетдэақәа рытцаҕа,
Азынраҕе, ачыхыаҕе!
Абзиабара амаза,
Ғаҕсҕазаара иацуп.
Аха маҕк исараза, –
Сарҕы уи сашыацуп.
Абзиабара амаза, –
Иулымшо улшоит.
Ашаҕара иаҕазам,
Иахҕырхагоу зыршо.
Абзиабара амаза,
Иалцны ицахыада?
Аха хаарак аҕазам,
Уи зынзаск мазада.

01.05.2013

Гхак ҕаитцазар уеиҕабы, –
Аҕак иҕала ламысла.
Аеггы иацоуп пшь-шьапык,
Аха иалшоит ишьацәхныслар.

05.05.2013

Ашьабста иашьҕалеит абжьас,
Ашьабстагы ҕацҕкеит ирҳаны...
Еиҕа-еиҕа иагхон ирыбжьаз, –
Амра кыдын ажәџан аханы.
Ашьабста иашьҕалаз ахьзеит,
Иҕкалеит абжьасгы азхара.
Алахәақәа уажә ҕыарак еизеит, –
Атәыџақәа рымцапсан дара.
Шьта шьабстақ иашьҕалом лассы,
Адәы иқәзаргы шәкыла еицаџы...
Абжьасцәҕыагы зны итәуеит аҕсы,
Аха иҕсы тәуама ауаҕы?

21.05.2013

Ох, икьыркьыруеит,
Ихәмаруеит аеы...
Чара-уск ыҕоуп
Иахьа ҳара ҳеы.
Ҳгәашәәе аҕаца...
Хысроуп адәны,
Дгылоуп ахаца
Лныхәәеа кны.
Иахылцуеит ахылџа

Иахьгылоу ақаб.
Длыцкәашоит пхәызбак,
Арпызба иаб.
Еиңылоит, еивысуеит
Ачыси алеи...
Ирыпхьоит ашыадахь:
«Сшәыкәыхшоуп, шәлеи!»
Ашта хазыноуп,
Илакәуп афны...
Хтаца дапшәымоуп
Уи амш инаркны.

14.06.2013

Бсыцхраауан...

Ба бнышәынтра
 хамх атыхәан изатцәын, –
Изатцәу зегь
 сара ирыцхасшьоит цәгъала.
Исцәагозаргь уи аус
 иахьа, уатцәы,
Акәша-мыкәша
 утрас сашьталеит сара.
Бнышәынтрафьы, сан,
 итынчроуп есымша,
Ба быбжьакәын, –
 слымха итасуеит, иразуп.
– Нан, укәышыз,
 дуцыз, нан, Анцәа хазшаз,
Икоуцаз зегь
 бзиаразар, – иузыпшуп...
Бара амла хабцәагар хәа
Уахгы-еынгы бацәшәаны,
 башьтан баапсаха.

Сылабжышқәа леиуеит
сыблагә итшәаны, –
Гәалашәароуп, сан,
ба бкынтәи исзынхаз.
Сеитәгылан,
анышә шытастеит игәзаза,
Цыымшыуп, цышуп...
уақа иалшоит зегь калар.
Уа анашагы, –
уажә исхамыштзеит зынза, –
Ацла иқәлан, нас
амтәышә хәыцқәа хнарклап...
Быкәша-мыкәша
иқастаз аутра стан,
Садымхалеит уи
оумакгы, иззарым...
Ба бнышәынтра
сызқәа надыстеит еиҫа, –
Исымбеит хәа,
бсыцхраауазтгы каларын.

18.05.2013

Сара дсыхәеит сыхаара...

Сара дсыхәеит сыхаара:
– Уааи, аоны харгылап.
Хашта италап амра цхара, –
Асасцәа харцылап.

Ахәа иалхыз хәәны-хгәара,
Хашта шыациацәараз!
Асас дталар дааҫса-дкара,
Уи ауха чараз!

Сыхаара илхәаз ала,
Нас аоны сырғылеит.
Исырхәит са сқыарала,
Ауацәеи агәылеи.

Сара дсыхәеит сыхаара:
– Ихаазап ахшара.
Ашәа аңыз хара хгара, –
Нас иңшаз ашара!

Рыуафышья, рсахья, роура,
Ныхақәаз, ишаназ!
Хара хада җазы иоуран,
Иҗам ус ахшара.

Иқәын ашытахь хара хашта,
Адауаңшықәа рахра.
Азә дубар, – егы духаштуан, –
Ахра еиңшын, ахра.

Сара дсыхәеит сыхаара,
Азыхь ытаҳхып хәа.
Азы хьшәашәа бзиоуп даара,
Шәтыла хқәатца ххыбып хәа.

Азыхь ытцысхит снапала,
Акәапери ахаршәын.
Уи азыхьяҗ хәылбыҗехала,
Ҡыҗья рымза таршәын.

Сыхаара илхәаз ала,
Итцысхит, данахәа.
Ирхәоит знык избаз агыама,
Азашәа ишәызха хәа.

Уаха ҕылтзом сыхаара,
Хэыцрак далан даара.
Уи дазызырѡуан агара, –
Лашәа иатқан хаарак.

19.02.2013

Сажәеинраалақәа збылуан...

Сажәеинраалақәа збылуан,
Еиқәырчақәан, ирацәан.
Урт схаҕы, сгәаҕы иаауам, –
Изыѡхьоу зегь иреицәан.
Абга сеицшын, сыцьбаран,
Абга аткысгыы сеицәан.
Зны-зынла ирфоит дара,
Анцәа ириҕаз аҕацәа.
Саштаҕ амца ду еиқәуп,
Уа сбылуазшәа збоит саргыы.
Сара хэыцрақәак сыркуп, –
Ғәхьаас симазам азәгыы.
Ус, ладантә ицәырҕьан цшак,
Сшақәымгәыҕуаз уа зынза.
Сара сѡымта хэыцқәа руак,
Хыхь ишьтнахит ижжаза.
Ишцоз цсаатәшәа иҕырны,
Ѧнык ахыбраҕ инатәеит.
Уи аѡны-цшза ду чычны,
Уи аены ишьтанатцеит.
Хэычы-хэычла зегь еицкаа,
Ғычѡык амца данаргеит...
Иҕалазеи хәа ианцәа –
Нас афымца надырбеит.

20.06.2013

Гагра иалагоит Ацсны

Иугæйдкылоуп уара уга кæанда,
Иухагылоуп ушьхақæа пшзаза.
Ушқассиру, Гагра, сукæыхшанда, –
Ацсынтæыла амра, агæлатца.
Уафæытц, ажæтыс, алакқакра,
Упры, уахь ухы рханы...
Ацшзара иатæылоуп Гагра, –
Уафа иалагоит Ацсны.
Рыцсы уалоуп ахцæа, ахæынтқарцæа,
Зынгы-пхынгы сасцæаны иутоуп.
Урт ашьшьықæа ага бжыы хаа иарцæоит,
Урт рыцхызқæа лабфæбоуп, ицшзоуп.
Уафæытц, ажæтыс, алакқакра,
Упры, уахь ухы рханы.
Ацшзара иатæылоуп Гагра, –
Уафа иалагоит Ацсны.
Дынхоит ацсуа уафа цсыуа цасла,
Цсыуа цасла дхеитцоит уи Анцæа.
Еибаркыми уи атцеицæа дацла,
Цсыс ирхоугы Гагроуп ацацæа.
Уафæытц ажæтыс алакқакра,
Упры, уахь ухы рханы.
Ацшзара иатæылоуп Гагра, –
Гагра иалагоит Ацсны.

Кæтол, 30.06.2013

Ику-тæыуон ацта пжæаха, –
Уи ахькыдыз харан.
Ацшақæа зегь шытан ишæахха,
Уи дыхгылан Нартаа ран.

Лысабицәа рышәтца-рөытәа,
Амра иалтон изәзәаны.
Шьта даргыы еибга-еизфыда,
Ашта италон еиманы.

Хыызрацара пату ақәын, –
Рашта ду ахь нас раара.
Иатәарымбоз Нарт хәыч иакәын,
Изыхьчоз ахәыштаара.

Кәтол, 04.06.2013

Агәалашәара...

Ибгәалашәома?
Хқәыпшқәан хара,
Усқан, аиашаз,
Ғакын ағара.
Хаипылон, хаивысуан,
Ацыхәтәаны,
Хыцьеггы ақсшәа
Ххәеит игәағыны.
Уи ашьтахь иґыхьтаз,
Илеиуаз ақәа,
Ақсшәа ахьсабхәаз
Снаргон сшыапқәа.
Аха са сгәатца, –
Схәыштаарағы,
Амца-жәла бағәхәеит –
Еиқәыларц иағын.
Ғнак баныспымла, –
Схагахон нас,
Сеипшын ағура,
Ибналан ицаз.
Бшьағәқәа ракәын, –

Рыбжыы саҥауан,
Бызхылцыз сымбацыт, –
Амаҥара зуан.
Сгылон, сгәәтеиуан,
Сныкәон цхабжьон.
Сыгәтыха сызхәомызт,
Цәгъа сыңхашьон.
Сытхқәа сырцәон, –
Са сҥаңшьафын,
Зны-зынла сқьышәәф
Иқәбон афы.
Бцәа садырҥаблан, –
Сыбгъыцын сара,
Сышықәсқәа – сзиас,
Иафын ацара.
Ба сышбызхәыцуаз
Сқәыңшрагъы цеит,
Сзышза, Ерцахә
Аханынза сназеит...
Слыхәәңшуан сфәыза,
Дышлазаап ларгъы...
Харт халабжышқәа
Изгәамтеит азәгъы.
Уажәыгъы дыссирын,
Дышәтыцын, дыңшьан,
Аха уи азбахә
Сымхәеит сыңхашьан.

07.06.2013

Мачк анцы...

Афнаҥа лахфыхуп,
Ашҥа ду лашоуп,
Пҥхәызбак дықәуп, дныхоуп,
Анасың дазшоуп.

Гарашәак, дахьықәу,
Абжыы лахауеит.
Рдәынакгы ғықәғықәуеит, –
Акы иархауеит.
Ан илбоит дахьгылоу,
Лызгаб дымраха,
Мәаңшзак уи данылоит,
Иаалыркъан уаха.
Гәыла дныхәаныңхьеит, –
Лызгаб хәыч дырхәеит.
Раңхьа даара дгәыргъеит,
Мацк антцы – дыхәхәеит.

Кәтол, 11.06.2013

Амш цәгъазар, –
Ибзиахоит, хымпада,
Аңта хылар, –
Нас ихыцны ицоит.
Қәак аухьоума
Знымзар-зны иахымкәакә,
Са сааизаргъ
Амш цәгъа сацәшәоит.

Амш цәгъазар, –
Шьта уатцәы иахымгакәә
Ибзиахоит,
Амра ғыц иңхоит.
Амш цәгъазар
Ибзиахоит, хымпада,
Ауафьыцәгъа, –
Дшыҕоу, ус дынхоит.

20.06.2013

Аха, сыцкэынцэа!..

*Ажәатәи ашкол-интернат раҕхьатәи
адиректор Леила Ачҕа илыхьынҕылоуп*

Хашта шьацын икэыршэыз,
хзыхькэа цкьан ара,
Амза, хшьацра иларшэыз,
хамтоуп хэа иахшьон.
Бзиабаран иказаз,
ускан Аҕсынра,
Аха уи иазылаазаз
ашәтыцкэа дыржьон.
Аха аҕта еикэарақәа,
хзыхькэа ирхаҕеит,
Урт ирхыбит хкэарақәа,
хгәашәкэа ирыхшьуп.
Ажәфан дузза иатцалан,
амацәыс лагеит,
Уи лабжышуп иалагаз,
ан гәыршала дшьуп.
Ускан ажәфан иалаҕит,
цака иказ бжык,
Бжык, ахызатә иацызго,
бжык, иткьаз хәаны.
Уи саркьалын, цшатлакэын,
икәнацон ашәшьы,
Изтэыз дыртцашын, аха –
уи иахья данын.
– Аха, сарҕар, сыцкэынцэа,
абыржәоуп, уажәы, –
Бцъарла хадгьыл анасыҕ
азбара иаҕуп.
Аб еиҕамхэа дрыцхахеит,
ан илшәуп ашәы,

Хзыртысуаз агарағы
асаби дхәәеуп.
Шәнеибац, сара сычкәынцәа, –
изытуеит сцәашыы,
Ицегь, дача цстазаарак
ақәцатәуп Ацсны!
Нас иґыцхоит ацхынра,
нас ицоит ашәшыы,
Уи ґаахәырак аманы
иґалом ґазны!
Амца иалан лычкәынцәа
дрыцбылуан ларгыы,
Уи дыццышәха дыкәыцсон
шьала ишәыз адәы.
Игәы трысны чкәынакгыы
днавамлеит цьаргыы,
Убри ауп изырхынхәыз,
арцар дара ртәы.
– «Аха, сарцар, сычкәынцәа,
абыржәоуп, уажәоуп...» –
Иааәуеит ажәван иалшәаны,
уи лара лыбжьоуп.
Ускан уазын, хымцәада,
Аха шыта иашәоуп,
Уи ашәоуп имыцәазо,
Ақәдараґ ицшьоуп!

12.07.2013

Агха

Авариант

Ға ҳаикәшәеит иґыцны,
Ғашықәсқәа анца,
Схырхәан бацхьа сгылеит –
Избо агәра згом.

Мацк, еидарак иатцан,
Быблақәа тааза,
Былахь акычыра,
Гәыла исуантон.
Исызбамхәеит усқан,
Q-ажәак. Сыңхашьон,
Урт бара банызбоз,
Инысҕаба ицон.
Аха ба бахьыцәаз,
Сара сгәы цаңшьон,
Бара бгәил хазынаҕ,
Изытуан сыңсы.
Сытцан ба бышәшьыра,
Уи ахьцоз сагон.
Быхәда хәыц сахаршәын,
Са сеихаңсаны.
Сышықәсқәа рымшынаҕ,
Сгәалашәара стон,
Алу сатцырхызшәа,
Сықан слаганы.
Нас ҳаиңырцит уаҕа,
Хаз-хазхеит ҳагәқәа.
Атцхқәа зегь реиҳа,
Иреицәан иаха...
Ажәәан ҳашьтацәыуон,
Лағырзын ақәа.
Иазәзәарц атахызшәа,
Иҕаҳцаз агха.

10.08.2013

Ажәәан амра нахьысшьын,
Алашара ҕастеит.
Нас иназгеит дахьышьтаз,
Ашьыжь иациз аҕеи.

Истеит, иҗаз назаза,
Ифнеигалап ахан.
Ари ажәван ду амцан,
Нас аңхарагы нхап.

12.08.2013

Ааңын аазар акәһап...

Иара

Ажәтыс ңарк асахъа,
Ажәван ианцаны,
Ашәа хәо аччахәа,
Ицдаххит аоны.

Лара

Ааңынразар акәһап,
Сабаказ сара?
Пңхызла ажәван салан, –
Уаҗагы ааңынран.

Иара

Ажәван – уи насыңуп –
Аетцәақәа пшуп.
Бзиабароуп, кәицуп,
Са сгәаҗы иакуп.

Лара

Иҗалаз сыздырам,
Акгы саҳазом.
Азәгы са дысңылом,
Азәгы дызбазом.

Иара

Стәлеит ааңын ашта,
Исхәари ашәас?

Ба бзықәшәаз аҕызоуп,
Уажә саргыы сзықәшәаз.

30.08.2013

Сҕыыба иантамгыы амаат...

Сҕыыба иантамгыы амаат,
Сахәаңшуа сгылоуп асаат, –
Пшак иаанагозшәа уажәйтәҕыа.
Сеиңшуп итынчу аңсаат,
Сахәаңшуа сгылоуп асаат,
Иснаҕои аңта сазытҕыар?
Цыоукыхгыы сбеиазшәа рбоит,
Сызбахәгыы наҕцан ирхәоит,
Урт аманшәалоуп ашыыцра.
Сҕыыбаҕе ианыҕам амаат,
Ускан иныкәцан асаат,
Ибзаасхәоит ашәтыцкәа ршыыцәра.

06.09.2013

Шә-гәнаҳак...

Изит аеыхәа иаха, –
Иашта интыган иргеит.
Уи ашьтахь уи аңшәма дҕәҳан,
Дхагахеит, ма деилагеит.
Гәҕарас дышьтихит азәы,
Ғызас дышимаз изоит.
Аха диҕәатцуеит уацәы,
Аҕбатәи гәҕарас дҕаитцоит.
Ахпатәи гәҕарас дҕацоуп,
Аңшьбатәи дцәырцуеит уацәы.
Аха урт зегь мазоуп,
Игхеит, дахоуцап ацәы.

Сшәыхәоит, ижәбозар, шәгәы иҗаз,
Ғыла адәеиужь ахьтәу...
Ғәнаҗакоуп имоу изгаз,
Имоуп шә-ғәнаҗак изтәу!

07.09.2013

Афортепиано абжы

Раҗхәтәи аҗсуа пианистка А. Ашьхаруа илызкны

Афортепиано ашьтыбжь хәшәуп,
Иахәышәтәуеит агәала.
Амра ацыпхь ала ишәуп,
Нас иқәтцоуп уи ала.
Афортепиано ашьтыбжь хәшәуп,
Иахәышәтәуеит агәала.
Еиқәатәазар ан илшәу,
Наҗ илшәых уи ала!
Иаҗцоуп ашәа Анцәа изы,
Бара бзы, са сзыхәа.
Ашәақәагь ирхоуп аҗсы, –
Ашәа зәыз дахныхәап.
Сара слымхәҗ уи иахәоит,
Хәдгьыл гәалас иамоу...
Зны ихьәтәуеит, зны ихәхәоит,
Уи – афортепиано.
Ашьтыбжь ссиркәа еихаҗсоит,
Сыргәыбзыгуа, пшьаала.
Аха урт сгәәҗы иназоит,
Бара бгәы-быҗсала.
Иархәала, нас, иархәала,
Бара бхьы напала.
Уи ашьшьыхәа сагалап,
Ажәәан салагалан.

Асқатәи ақара...

Сқара мақмызт, агәра згон, –
Иаццаны сұлшара.
Бара бахь исыма сцон,
Исырқаз ақара.
Аха, нас, лассы интәон,
Беицақарагы даара...
Атызшәатцәкья басыргон,
Иабаци хәа хқара.
Уажә банынаскья хара, –
Уи сархәыцит даара.
Мшәан, ибызтодаз бара,
Асқатәи ақара?!

23.09.2013

Ажәсан иалалаз рыцсы...

Ан агәашәаф дышәзыцшуп,
Анцәа диашьяпкуеит лара.
Уи илхамыз бжык лыбжьуп,
Дачакуп зынзаск лыцшра.
Лылахь-лыцьымшь лзатәуеит зны,
Қазшаз ишқа лхы рханы.
Ғыцьа лтәеицәа абцьар кны,
Аға иабашьеуит Ақсны.

Дгәақуеит ан, лыцсы лызгом,
Ибылуеит дызқәыз ашьац.
Ашәтқәа ғон, адацқәа нхон,
Уи уахык лыцсы лымшьац.
Иман ус аға қазшьас:
Иабцьар датцхон цқя изаны.
Рақхья длеихсуан ан – қазшаз,

Настәи – иақәикуан Аңсны.
Абцъар тѣьон, ашьа каѣон,
Иқәңон анацәа рңацәа.
Урт аиааира агәра ргон,
Уи иахьымзазгы рацәан.
Нас ицеит уахык, шықәсык,
Ашықәсқәа зегь иреихаз...
Ажәѡан иалахаз рыңсы,
Ус ранахәон иҗахаз:

Ан агәашәаѣ дыңшуп,
Дбылуеит, избанзар дцәашьуп.
Дбылуеит, избанзар дцәашьуп,
Ан агәашәаѣ дыңшуп.

03.10.2013

Исзымариам

Быхъз ансыцу – имариоуп,
Сымѡа, – уи харазаргы.
Са саҕысуеит зегь акоуп,
Абжеихарак хразаргы.

Быхъз ансыцу имариоуп,
Ашәа ҕыц ацәыргара.
Барей сарей иҳабжьоу,
Азиас ду быргара.

Быхъз ансыцу имариоуп,
Ажәѡан ахь ахалара.
Сқәатцаѣ ашәтыцқәа зыҗуеит,
Барей сарей ххарала.

Быхъз еиҗасхәоит ашәаны,
Сыцәоит сышәтқәа срылаиан.

Ханеицырцуа хайқәшәаны, –
Убри ауп исзымариа.

10.10.2013

Ахәылқазтәи ашәа

Амза цәыртцын, ажәәан лашеит,
Аетцәақәа сыжәәа иқәыцсоит.
Арцу-каңеи сбахчаң аңшеи,
Ахәылқазтәи ашәа сыцырхәоит.
Уаха сылшом сымала,
Цхызла ма бысцылала.
Ма аргама, ма мазала,
Сцоит абахча сыцалан, –
Хәылқазы.
Ашәтқәа хыхны цырала
Бара бзы,
Ашәтқәа цшзоуп акалашәа,
Урт шәахәоуп.
Аха сгәы ак аламшәа
Са сшәахәоит.
Бышқа снейуеит ашәтқәа сыман,
Шьта барггы бхарам.
Аха ашәтыц иалшарыма,
Сыхәра арғара?
Сахәоит бара бшызара,
Аха сақәшәом са банызбо исхәара,
Бара – сгәыгра, сылашара, смазара,
Бара быда цстазаарам ацстазаара.
Ашәтқәа сыман бара бкынза
Са сназап.
Иамузозар – цша ласушәа,
Сниас сцап.

13.10.2013

Сеибашьѡуп хѡа еибашьѡык,
Удгьыл дақѡлар –
Уи дгазоуп.
Зтѡылаз иқѡѡо ауаѡы,
Еибашьрала дузгазом.

14.10.2013

Сѡыба цоит аца тацсны...

Сѡыба цоит аца тацсны, –
Исхѡо иашоуп, ихатѡа.
Аха цѡарак соур зны,
Иаасхѡоит ацхынтѡи шыатѡак.

Сѡыба цоит аца тацсны, –
Зѡыба иѡам зегьы дрыцѡшѡоит.
Аха сѡыба иѡалар зны, –
Слафгьы схѡоит, ахаршѡгьы сшѡоит.

Сѡыба цоит аца тацсны, –
Ианбасымаз сызхара?!
Аха исоур иара зны,
Ашѡѡқѡа лзаасхѡоит сгѡацхара.

Сѡыба цоит аца тацсны,
Сгѡы тагылазом аѡра.
Аха исоур знымзар-зны,
Хымхѡак иаѡасшьон иара.

Сѡыба цоит аца тацсны,
Азѡ игра хазуп, изап.
Цѡарак соур сара зны,
Сангьы лнышѡынѡра ѡасцап.

Сџыба цоит аџа џаџсны,
Мап, икылџаазам иара.
Аха сылахь ус ианын, –
Уи сахыџазом сара.

18.10.2013

Егьяурым...

Егьяурым ачын уџаџзыр,
Егьяурым иблыр уџны,
Уџџа зхыз азиас хыџыр,
Уаџа узырзом уи аены.

Егьяурым амал уџаџзыр, –
Ахьы, аразын, абџа...
Ауа-азла дутџашьыџыр, –
Ус унеила, убла хџа!

Ухы иакџаыхша иуџаџзыз,
Уи азыхџа умгџаырџан.
Узыџагылоу амахџа џыџыз,
Уаџаымгџаџџаалан аџа.

Аха мрак еснагь иуџыз, -
Амра џџандоуп, амра хаауп.
Збышџа зџаџызыз иоуп изџаџызыз,
Аџаџызџаа зегь иреихау.

29.10.2013

џџаџынак дыспылеит иаџы,
Ихыџри? Сыџсымзар, хџаџа.

Иангы дкэыпшын, еицын, –
Мацк илашьтын имаҕа.

– Амра ѡагылоит абра,
Насгы абнаҕа иҕашэоит! –
Сиазцааз цыушыап сара,
Ацкэын аҕаккэа ҕаитцоит.

Иакэикуеит тыпк инацэа,
Иакэикуеит нас даеакы...
Иблақэа ихызар Анцэа,
Уи дазкылсуеит акы.

Ажэѡанаѡ амра харан,
Аха дымѡашьартэ ибон:
Амра гылон абра,
Насгы абнаҕа иҕашэон.

03.12.2013

Башэакэа

Башэакэа ссируп, башэакэа ныхоуп, –
Сара башэакэа рзыхьяѡ сынхоит.
Сара сыпсыргыы – башэа сарѡыхоит,
Башэакэа раштаѡ амра сзыпцоит.
Башэакэа лакэуп, урт аамысташэоуп,
Башэакэа рбахчаѡ сыкоуп, сынхоит.
Урт аҕакараѡ, амраѡ ихьшэашэоуп,
Ацх лашьцараѡ башэакэа цхоит.
Башэакэа рымѡа – сшьабста иамѡоуп,
Сара башэакэа рышьхахь сыргоит.
Ацтақэа рымцан башэа сызгьамоуп,
Са сыпсстазаара – башэа азхоит.

Башәәқәә шәтыцуп, сгәы иадырчаблоуп, –
Ажәәанахь амәә сызто цәашьуп.
Башәәқәә, башәә, – сынасың иаблоуп,
Башәәқәә рыда сыказам, сшьуп.
Ажәтысгыы сганаф иамазам феихак,
Башәә ихнахит, сгәатцаф инхоит.
Башәәқәә лакәуп, аха зегь реиҳа,
Аха зегь реиҳа ба бысгәәпхоит.

23.12.2013

Уи дыцсит...

Уи дыцсит, акәыба дтан, –
Дцәбафын агәыла.
Харгыы хцәыуон, – ус иахәтан, –
Хәқәцуан, хнихагылан.

Ахәса, ззамәәқәә цәыпдыз,
Ахәхәара иаркаран,
Рыцсы далырхуан ицсыз, –
Итацәуан агәара.

Уи даныказ деибганы,
Дныкәомызт шыпыла.
Мәак, иахзымдыруаз данын, –
Ацәгәхәара илан.

Азәы дихәозшәә дижьон,
Егы дхихуан иазар.
Игәра згаз ихәы карцон,
Дреилаҳауан азар.

Хатцеи пхәыси еиқәирцон,
Уахьихәәпшуаз дхатан.

Ииҥахыз зеггы дрыхьзон,
Ииҥахыз диҥацан.

Уажэаабыкыа ҥакэажэык,
Дыригазаап кэарак.
Убри иаҥэахуан уажэы,
Ицэгыакэа реиҥарак.

25.12.2013

‘Еа казшыак...

Ари амш ба бҥказшыа иафызоуп, –
Аеаҥсахуеит уажэы-уажэ иара.
Жэхьан аҥынза уи мырхэагоуп, хызоуп,
Ашыбжышыҥтахь иафуп ақэаура.

Ари амш беиҥшуп, ари амза,
Ацха илшыым сара сҥказшыагы.
Аха ҳаҥоуп ҳоыҥыагы ҥынч, избанзар,
Уи казшыоуп ҳаа иҥхьазом азэггы.

22.01.2014

Бан илабымхэан...

Ажэлар рашэа иафырҥшны

Бан илабымхэан,
Бабгы иабымхэан,
Бзиа бшызбо
Азэггы иабымхэан.

Ашта бтытц бара,
Атцх беалакны,
Уа сыцшуп сара,
Сеыхәә сеавакны.

Ицәә тынчыз баб,
Лыцәә тынчыз бан,
Ба бандәылтцуа аламталаз.
Шарқазы бышцаз,
Нас, идыр, ушьтан
Башьцәә иранахәап ацшалас.

Баб ианиархәалак,
Бан даныхәхәалак,
Гәылак дналгап,
Уаҕа хныхәара.
Нас иаргамахап,
Хөыцья хамаза,
Уи мазам, аха,
Гәнахак амазам.

Ицәә тынчыз баб,
Лыцәә тынчыз бан,
Ба бандәылтцуа аламталаз.
Шарқазы бышцаз,
Нас, идыр, ушьтан
Башьцәә иранахәап ацшалас.

Ауахәамаҕ

Ауахәамаҕ
Дәәә цсҕазааран зынза, –
Уаҕа иҕаз

Амра рыцын, иразын.
Ажәџан иалсны
Ашәә џналон ихааза,
Уи ашәәмызт, –
Уи хәышәтәыган зеггы рзын.

Зынза итынчран,
Ауахәәмаџ зегь лашан,
Цәашьык авараџ игылан
Љәә цәашьык.
Цкәыни зґаби
Имцахырхәон ҳа ҳазшаз,
Иман апап
Ажәџан иалцыз азә ибжьы.

Ауахәәмаџ
Ауаа рыбақәә ґакын,
Урт ахьгылаз
Рыгәқәә реисра уаҳауан.
Урт хәытхәытуа
Тынч ацәәжәара иаґын,
Ан-Мариа
Лысабиггы изҳауан.

Хәыцгы-дуггы
Ауахәәмаџ ейкароуп,
ґари беиеи
Еицырхалоит уаґа цсык.
Зеггы рзыҳәә
Аитцашьыцра цхашьароуп,
Зеггы ирымоуп
Даґәә сахьак, даґәә бзык.

Ауахәәма
Уи ацшзара иаҳтынроуп.

Уахынаңшлак –
Ашәт, агәыҫра, аңсынтҫра.
Ишңабзиоу аңстазаара,
Уи абжьоуп,
Зегь раңхьаза
Угәы иқәыџуа ара.

Ара ҫынчроуп,
Уқәла дгылам дхараны,
Азә ихәа, –
ҫазәгы ихәауп, ибла ҫаруп.
Азә изыҳәан
Егы дықоуп дыхраны, –
Аңсынтәылан
Знык абас иқалару?

26.01.2014

Ақәа

Ашла дгылан дрыхәон
ажәџани Анцәеи, –
Ишабон арақа
зегь азба иакын.
Иҫтабеит азыхьқәа,
ашәтыцқәа канзеит,
Иудыруеи уи ашьтахь
қәак аур Аңсны.

Ираҳаит, уи ажәа
ажәџани анцәеи, –
Пату иқәуп уақа
аңсуа иахьагы...
Амацәыс аңын еиңш,
ажәџанаң иңцәеит, –

Адггыл ахаеаха
иқәтәеит ақәагы.

31.01.2014

Ашәи

Гәылак дсымоуп, ашәира дазгагоуп,
Данышәиуа –
Ажәџан ахь дыңшуп.
Лара лзыхәа – ашәира цсыршьагоуп,
Аха ахьшь
Абжьами илыбжьу?!
– Арбагь аиңш иңутуаз акикихәа,
Ахухухәа
Ушуаз ласбатцас! –
Ус дышьталоит уи хазхылцыз дихәан, –
Абас икоуп
Сара сгәыла лтцас.
Ишңалтаху уи сышгылоу скахар,
Насгы, амца
Иалаблыр сыџны.
Ари ашта иқәыџлар аккахәа,
Лара лышәи
Ацхагәтаны.
О, бшәила, нас, ба бшәила беиҗахан,
Бышәи ала
Сзыхьгы җарбала!
Сыбшәиуазаргь бара џаха, хаха,
Ашәи неизом
Ус иахьабалак.
Ацхагәтан баҗәхәа сара сцәымза,
Уа лашьцароуп
Усгы, бызбазом.

Сара бышәи сыцхраауеит, сыцсымзар,
Акгы зхарам
Ашәи дагазом!
Ашәи акәзам – сышықәсқәа сыдражәит, –
Аха сгәатца шықац
Еипш инхоит.
Бара бзыхәа – цсҭазааразаап ашәи,
Аныхәароуп
Сара цсыс исхоу.
Ишцасцәымгү, шәанаңьалбеит, ашәи,
Уи сагоит
Цәашьушәа са сзыты.
Сшәоит уи ашәи ицнацдәар хәа ашәа, –
Асабигы
Дфыхар хәа дшәаны.

01.02.2014

Агәакреи агәакреи еицылан,
Ирылцит игәәфуаз ашәак.
Ацәкәырц хышқәа еипылан,
Ирылцит ашәах.

04.02.2014

... Аены инаркны...

Саныцслак аены инаркны,
Стынчуп, шәашта сталазом.
Снышәынтраф цәашьык аркны,
Сныжьны шәцаргы салазоит.
Ныхәа дук ахь сыццакуам,
Сашьтазам исшәыстара.

Фатәык ы́кам сыц иакуа, –
Исзықәыргыл шәыцъара.
Царак сашьталом зынза,
Истахзам ауадагы.
Цсыхәа сымам уахь сымцар,
Уахь ахахә ауазаргы.
Сөымта тшәыжь хәа скәалкәало,
Са стәазом атыжбыртаф.
Сихәар алуқәа зкәало,
Хахәк азицәып сыжырта.

Сызкәа тыцәф мацк итшәоуп,
Иагуп алашарагы.
Снышәынтра хәыч ахәгы шәоуп,
Атлақәа рыбжьарафы.
Апап ирласны ицшьоит,
Нак, цъанацка, снейрагы.
Уака иқәиан рыцсы ршьоит,
Тынч ағаргы абеиагы.
Саныцслак аены инаркны,
Сашьтам агәабзиара.
Ацъныш ашәтқәа ишәмыркын,
Нак ицхъашәца феиараа.
Сара тәымцъара сцазом, –
Ацсынтәыла самалоит.
Ацсынтәылан уаф дыцсзом, –
Дыцәоит ауп хәа гьамала.

10.02.2014

Аолимпиада

Ныхәа ссируп уи – аолимпиада,
Ацшзареи ахатцареи иртәуп.

Уи насыпуп, аха убри адагь,
Шәтыкакачла ари ашта тәуп,
Уаҕа иқәуп урт ахацәа рхацәа,
Зевс Адугьы илапш урт ирхуп.
Рымға пүдәоит аҕыныш, ахарамцәа, –
Адунеи лашозар итахуп.
Апта хытцуан ажәван хыхь иахажьыз,
Ицон ашьха сыпсақәа зытны.
Аибашьра хәа ззырхәоз азбахә кажьны,
Згәы нхахьаз еинышәон уи аены.
Ашта иқәын рыжәвахыр еидкылан,
Ажәван ду иаңеыхақәан дара.
Урт ахақәқәа дырхәашон напыла,
Урт рыхәа ахьырышьтуаз харан.
Ныхәан иҕаз ари ашьха амтан,
Чқәыни зҕаби гәырҕон, ашәтқәа ркын.
Ицәазомызт уи аныхәа амца,
Уи, сыпсымзар, дара ргәы иакын.
Амза – ашәтқәа рыгагаҕе изаан,
Аетцәақәа ҳацкәашарц иаҕын.
Амаалықьцәа ықәгьежьюан атцаа,
Рышьта нрыжьюан арҕар асаҕы.
Амра кәанда – ашьха зышқәа ртаца,
Апта цәыш иаңылан иархауан.
Нак – ижәйтәзоу ари адгьыл атан,
Псыуа гәтыхак ашьтыбжь сахауан.
Аха, ицон, ицон аолимпиада,
Ахатцарей аңшзарей иазхәоу.
Дәеа ныхәак ыҕамызт уи ада, –
Дәеакала ажәван еилахәоуп.
Аха иқәтцуан ааңын еипш ашьшьыхәа,
Уи – ҳзышьцылаз, ҳара хгәы иаңшьыз.
Инаскьалгон Хьыбла уи аныхәа,
Ажәван ду азызырәуан лыбжьы.

09.02.2014

Ахшара дзауз леицш
ажәѡан еилгеит,
Ахшара даиуит –
адгьыл кәашеит.
Азын иннажьыз
схьаа сыхгеит,
Рацхьатәи ашьыжь
ажәцдыс иаршеит.
Зышьтақәак цәажәоит
уа ацча-цча,
Иалшоит уажәыцәкьа
ашәтыцгьы ччар.
Архақәа ҕыхоит,
иҕыхоит ахәы,
Амра-какацгьы
иаҳәоит ахахәы.

11.02.2014

Амра цхон. Хәицылеит зны, –
Ба быссирын, блакәын.
Бсықәымшәаргьы уи аены,
Ашьтахь бсықәшәар акәын.

Аха башоуп, бцеит зынза, –
Акалашәа сыҕоуп.
Еиҕьуп са сзықәшәаз сымзар,
Схагахоит... Ацсыкоуп.

Сцоит абаҳчახь ныкәара,
Усда ашьха схалоит.
Баша савоуп аҕәара,
Сеицшуп алақьала.

Схагаз... Имаскуам азэггы,
Даеакуп сызмырцэо:
Схагоуп... Уи рахаит зеггы,
Сзырхагаз рыздырзом.

17.02.2014

Дырмаит ибакаҕы

Дтэоуп Дырмаит уа ибга кыдцан,
Исқам-ашыш аҕы дтэоуп.
Дтэоуп уархалк ишымыхы иқэцан,
Ега хьтазарггы – дыпцоуп.
Дтэоуп хпоет ахахэса иалху,
Мацк даацсазарггы калап.
Ишьтахь аҕса пшаласк иархэеит,
Амра иалшьуп икалам.

Амра иалшьуп, – ус анакэха,
Ажэџан-кьяад ажэак ануп.
Амза цэыртцеуит мацзак иагхан,
Аетцаақэа ргэыреануп.
Амџа амоуп ашла иажэа,
Агеи ашьхеи ирыбжьоуп.
Уи ашоураз хауа хьшэашэоуп,
Уи амцэыжэџа хазто шьоуп.

Хара хабацэа, хабдуцэа,
Рнышэ иахьамадоу дацоуп.
Уи дыртцеиуп зашэа пымцэаз,
Уи иашьас дызшьо драшьоуп.
Дтэоуп хпоет уа ибга кыдцан,
Дтэоуп Дырмаит иџыга кны.
Бзынцы ицэазом уи амца,
Егаџ ақэларггы иааны.

Иаңхъа-ишьтахъ – зегъ кашырроуп,
Ашәтқәа гылоуп ахра уа.
Ииуа дрыциуеит, идыруп,
Аха дрыцыңсуам иңсуа.
Уи даҳтасуп, уи даҳқъабзуп,
Хчара дагхазом иара.
Уи хгәырџа, хәгәтыха дабзуп,
Дырмаит дашәоуп Аңсынра.

Ажә иахаиршәын ашаха,
Аңшәма иааҗигеит атра.
Иаиҗеит ажәџан ашаха, –
Шьхак иннакылон җара.
Зны-зынла дахоит ашаха,
Иамур иахиҗьоит ачын.
Нас, уи иҗаҗынгыи деиҗахан,
Ирахә наскьеицоит хәычык.
Ажәлар раҗәан аҗьырмыкьяҗ,
Еилаџеиласран ара..
Аҗәгыи абзиет ақыҗаҗ, –
Җарада дрыхәом иара.
Дкараха днетины аганаҗ,
Дџагылон ахәда шышы...
Иссирын уи ахшгыи агьама,
Уи ажәхәыҗ инаҗоз шыжы.
Хаҗак даангылеит ишызбоз,
Шьҗа еилазоаап лассы..
Ианиҗарҗ аума изиго, –
Мамзар игоу җаказы?

23.02.2014

Ари адгьыл дықәын,
қыаф иуан иара,
Иахья Ақәа дықан –
дзон Париж уацәы.
Ирзықамтеит ижәлар
рычкәын изхара,
Иара иакәын иқаз,
дықамызт ґазәы.
Аха, нас, дышнеиуаз,
уи дышлеит, дажәит,
Имәә аназартаґ
инатәеит ақсра.
Дрыбжьахеит, арыцха,
усқани уажәи,
Урт урыбжьахазар,
узцазом хара.
Дгәәқуан даназхәыцуаз,
дыззыцшыз иара,
Дрыцхахон, деитцалон,
дхагахон зынза.
Уи ацәы дахалон, –
цәґа дацәшәон ақсра.
Уи амал изалои,
дныцаба данца...
... Ари адгьыл ныжьны,
амра цоит лассы,
Амра цоит ашьшьыхәа,
амра цоит сасра.
Анасыц ду иман
иахья уи ақсы –
Иахьярнахыс уаха
дацәшәазом ақсра.

24.03.2014

Абыргцәа рыџнаџы...

Уи абыргцәа рыџнаџы,
Иан дааныџыны
Днықәха дцеит.
Ан ацәыуара даџын, –
Лылабџышқәа имбазеит.

Дцон машыналас дпырны, –
Иаргы башамызт, ицшзан.
Ицшәма, ицшза хәыч аџны,
Дизыцшын уажәы-ушытан.

Уи харантә игәашә аатит,
Иғызғазуан иара ихан...
Ари аштаџ зны таати,
Дныкәылгалон иара иан.

Ажәџан кәицқәа еизыхәхәо,
Аштахь ацыпхьқәа аауан.
Уи агараџ ашәа хәо,
Ангы лылацәа таауан.

Гәыцхәыхшыла уи длырчон,
Нас дышьтылхуан дхаракны.
Уи данихәлаччоз – дыччон, –
Мрак лашон аџнаџакны.

Ажәџан далалцон, дҕеырбон,
Длыман ларцыс гәыгыртас...
Шьоук ашыцрақәа иргон,
Лара дгәыргьон дара рцас.

Ус ицон иахьа, уатцәы,
Ушыта дхатцахон иара.

Ари аштаҕе уи дзатцэын, –
Далалеит аҕаацэара.

Ашта днықәлеит цәгьа дҕеырбо,
Ғацак. Даараза дгәыкын.
Уи лытқы аҕша иагон,
Маҕак лышьхәа ҳаракын.

Арҕыс анасың иҕан,
Дашьтам аразны, ахьы.
Аха диаргалон ан,
Ғыпқ ақынтәи ҕакахьы.

Нас абыргцәа рыфнаҕы,
Уи дааныжьны
Днықәха дцеит.
Иан атцәыуара даҕын,
Лылабжышқәа имбазеит.

Ан дантцәыуоз уа дтәаны,
Ажәван аццышә аҕышәшәон...
Дахьцоз, амван дыццакны,
Машәырк ихьыр хәа дацәшәон.

28.03.2014

Сыпсҕазаара, сгәыҕра,
Сцоит уара ухацқы.
Сашьҕазам ухыхра,
Сашьҕазам уцқы.
Уа уңшзоуп, ушәтыцуп,
Зныхгы уцьбароуп.
Аха сыҕуа сушьтоуп,

Уара – уи қәңароуп.
Садчаңалан ахра,
Саургоит аңәы.
Уи азыхәан ахра
Уртозшәа уаңәы.
Шәтык ңара еиңасхар,
Амца иаургоит.
Аха, зныхгы ңасхәа,
Иҕоуп, иеырбоит.
Зны зынза сухаштуеит –
Мшәан, сзакәи сара?
Хан дук гылам саштаң,
Смалгы шытам ңара.
Дгәоутоит иуазыруа,
Ргыларак иаңу...
Ашәт заазо, иудыруаз,
Еиҳа игәы хәыңуп.
Указ ухәырбггыңны,
Иурҳа сыбжыы.
Сыңҳара уаҕәыңны,
Маңзак сгәы шышыы.

03.04.2014

Амши аңхи

Амши аңхи еишьтоуп,
Иаагылазаргь еишьтоуп.
Амш сахъзап хәа
Аңх ласуеит,
Иахымзазакәа
Ашараң иңсуеит.
Аңх ҳарамроуп,
Ашҳам аңоуп,

Уи ааҕалазар –
Изчычоу аҕоуп.
Амши атҕи еишьтоуп,
Иаагылазаргь еишьтоуп.
Амш лашозар,
Атҕх лашәуп,
Атҕх иашәылаз –
Ашәтҕы иашәуп.
Атҕх еикәароуп,
Атҕх гәырѡоуп,
Атҕх аѡнытҕа
Җаблақәа хѡоуп.
Амши атҕи еишьтоуп,
Иаагылазаргь еишьтоуп.
Атҕх – уи аҕьныш,
Амш – ауаѡы,
Атҕхқәа гәнахан
Ироуит зәырѡы.
Атҕх – уи ѡаруп, –
Ақәаршаѡы,
Амш – лашароуп,
Җара җшаѡы.
Амши атҕи еишьтоуп,
Иаагылазаргь еишьтоуп.
Амш – мра тҕхароуп,
Икаххаа итҕхоит,
Уи аҕтҕазаара
Җгәанартҕхоит.
Знык изаҕысыр
Атҕх иара,
Назаза лашаран
Ицоит Аҕсынра!

04.04.2014

Сыңсадгьыл Аңсынра

Сыңсадгьыл Аңсынра,
Уара, зымға лашоу.
Исзымбо сгәазхара,
Анасыңаз ишоу.

Ишәтит, ишәтит ара,
Стәыла, сгәы иаласоу.
Җазхылцыз иахтынра,
Илаңш ала иңшьоу.

Ианшәартаз Аңсынра,
Ахәа ркуан уңаңәа.
Дыңхарцон урт аға,
Аңсуа дицын Анңәа.

Сыңсадгьыл, Аңсынра,
Сара сгәыңра, сыңсы!
Са сныха, са схәыңра –
О, ңабуп зегьы рзы!

Ишәтит, ишәтит ара,
Стәыла, сгәы иаласоу.
Җазхылцыз иахтынра,
Илаңш ала иңшьоу.

1980

Анңәа

*Аңсны Раңхьатәи Ахада
Вл. Арзынба ихзынфылоуп*

Ажәфан ихнаршәтит
атса қәаршафәушәа,

Алабжыш илхоит
Аңсны, хара хшьям.
Хара хтоурыхкәа
хызатәлә иәушәә,
Уи адакьякәа
ирыкәшуп ашья.
– Аңсны, уабакоу,
аңсуаа шәынхама?–
Амәәф, агәараф
ашьтыбжъкәа гоит.
Ускан аңсыуак
Кремль аханаф,
– Хакоуп! – хәә фәтит, –
хакоуп, хақәдоит.
Аңсацәә ркынтәи
са сдепутатуп,
Аңсуа дызнысыз
амәә хьантоуп.
Адгьыл шахатуп,
ажәәан шахатуп,
Рымца еикәхарцоуп
сыжәлар зышьтоу...
Ифыхап, ифыхап,
ифыхап, ифыхап,
Гәыгра змазамкәа
икәыз адәы.
Нас иңсасиип
ацаа аңеыха,
Амра иаргәәкуаз
архақәә тәып! –
О, Анцәа дыкоуп,
дыкоуп, иубама?
Сахәоит уи ихъзи
иуси лашарц.

Азэы – ажəфанаф
дыкоуп аргама,
Егы – адгылаф
дыкан дишарц.
Азэы – ажəфанаф
ирлашоит амра,
Егы – еизигеит
хашьцəа цыарак.
Азэы – драбашьеуит
хыхь ахарамра,
Егы – адгылаф
ахра, атəра...
Илацəа хтызар
ацсуа изыццəазаап,
Икəшан игыларц
Иуеи итəхи.
Ргəтцəф инытцак
ицыршəон кавказаа,
Ацьныш иабцъари
ацьныш ихи.
Нас уи ахала
дхысуеит ачархəаф,
Дхысуеит анацəа
ргəы иарбаны,
Икам иа изыцəа
ажəфанаф цыарак хəа,
Дгылоуп дааизаргь
ашья даганы.
Аха...
О, Анцəа дыкоуп,
дыкоуп, ижəбама,
Сахəоит иуси
ихьзи лашарц.
Азэы – ажəфанаф
дыкоуп аргама,

Егы – адгылаѣ
дыҕан дишарц.

1992

Сыдгыл, сара сныха...

Сыдгыл, сара сныха,
Сыламыс, сынцәа.
Схыбаѣқәа рыѣеыха,
Еимактәу ацәа.

Анцәа идгыл ныхәан,
Ианырзишоз зны,
Исиҕаз, ихазыхәа
Иалихыз Аҕсны.

Сыдгыл гәакыа, сыдгыл,
Сымрагыы сыҕсгыы.
Сара сынаһыҕгыы,
Сара сгәырѣагыы.

Адыд ҕкыо ианхалаз,
ҕыҕк ианамкуаз сеы.
Усҕан сшыа анхалеит,
Схәыхә ашыапаѣы.

Нас избеит ишыцәаз,
Бзыҕ, Кәыдры, Баһла.
Уажә иҕазам шыыцрак,
Гәыҕроуп уахыҕшлак.

Сыдгыл гәакыа, сыдгыл,
Сымрагыы сыҕсгыы.

Сара сынасыңғы,
Сара сгәырғагы.

Шьта Ерцахәгы хызоуп,
Ицшзоуп иахагы.
Днықәтәар иҫахызар,
Зевс ихаҫагы?

Ацшзара – насыңуп,
Изури, инцәар!
Дасу иашәа ицуп,
Дицуп доус инцәа!

Сыдгьыл гәакьа, сыдгьыл,
Сымрагы сыңсгы.
Сара сынасыңғы,
Сара сгәырғагы!

10.07.07

Шәаи Аңсныка!

Аңсны цшзоуп, игәазырхагоуп,
Саргәырғоит сара.
Иблахкыгоуп хамра, хага,
Ныхоуп Аңсыра.

Амзаға уаха исапатуп,
Аецәа – цаңхоуп.
Ушьха зыхьқәа... Урт сабаңуп,
Урт рыңсоуп ирхоу.

Ҡынахьхь, ахра аназарағ,
Иқәыңхоит ецәак.

*Ажәеинраала кыңхьуп 1965 ш. Ирҫыцуп 2011 ш.

Хәйлқазыла уақа қсшьара,
Дықәлалоит анцәа...

Узбахә лакәуп, иацымцакәә,
Ирхәоит узбахью.
Ақсны збеит хәә Ритца мбакәә,
Дарбан ицахью!

Ақсуа дтызго иламысоуп,
Иуафра, илша.
Азғабцәә, акьлар иафьызоу,
Рашьцәә – Анцәә хша.

Ибыбышза ишәтуеит аца,
Ажыгы шәып лассы.
Иашта итицахьеит ахатца,
Ақтақәә ркасы.

Шәәаи хәә шәазхәо схала сакәым, –
Сашьцәә рацәәфзоуп...
Сышьхақәә ирықәу сақәым, –
Иац иауз асоуп.

Амца иацәыргон...

Аецәә гәтыхак азцәыртцит ашамтаз,
Агәтыха агәылоуп ацаргыы рыбжыы.
Знызатцәык шандаз,
Знызатцәык шандаз, –
Лахәоушәә са сәақхьагы инықәхаит ашәшыы.
Иахысит ахәәа, ихтуп мақәахәара,
Дхақәлеит агәыла, ддәықәлеит Ақснықа.
Иқсыда-инхада?

Ажәџан иахәароуп,
Аңсуа дабаҕоу иңсадгьыл аныҕам.
Амшәхәы рықәуп, еиқәныхуп абцъарла,
Рылахьқәа ғархәеит иөежью цахала.
Урт идырхиахит
Рыхәдақәа цъарла,
Аха ҳазшаз иахь изнеиру уи ала!?
Ргәатца интасуа ихәхәеит асаркьалқәа,
Нхытци-Аахытци ргәашәқәа ирталан...
Амца аҕыкәшон
Амалқәа зегь рмалқәа,
Уи Аңсынтәыла алгатәын шьала.
Амца иалыргон Лашеи, Ивани,
Ромеи, Ғамзати, Астандеи, Аслани,
Резои, Аскарри, Адгәыри, Мкани,
Едемик, Фатима, Бесик ахатца,
Аштағ ағәғәхәа ирбылуаз Цаца,
Макьана «Радеда» зызыкмыз аҕаца...
Усқан ишәартан хзыхьи ҳатцәџани,
Алабжыш иафон урт раби рани.
Аҳәсағьахацәағь хык иағәағылан,
Амра иахаҳаит аңтақәа хылан.
Ажәџан аҕынза –
Харан, ҳаракыран,
Адгьыл лаҕәырағь шьан излагылаз.
Анацәа рмыткәма иартәиуан, иархәон, –
Ғаңсадгьыл зыхьчодаз рықкәынцәа рыда?!
Иантахалакгы, –
Урт рыбаџқәа аархәон,
Рыңсыбаџ азыхәа рхьымацәаз рытан.
Аха еиқәтәомызт, – анантәи-арантәи,
«Шәнеибац!» – хәа каџуан, шәнеибац абцъарын.
«Шәнеибац!» – ахаан
Ианымшәац ҳарамрак,

«Шәнеибац!» – уи алаңш ҳацәызмыхьчоз җырын.
«Шәнеибац!» – уи ашьҗахь иамамшәә гәалак,
Амрагь аацәыртцит җасеипш җшьаала.
Уинахыс җамра
Анцәыртцуа-ианзаало,
Уи еиқәырхоушәә збоит җара хшьала.
Сшәыкәыхшоуп җҗеицәә Лашеи, Ивани,
Ромеи, Җамзати, Асҗандеи, Аслани,
Резои, Аскарри, Адгәыри, Мкани,
Едемик, Фатима, Бесик ахатца,
Ашҗаҗ аҗҗахәә ирбылуаз Цаца,
Макьана «Радеда» зызкымыз аҗаца, –
Зда рымазамыз рыҗсқәә җины,
Амца иацәыргеит назаза Аҗсны.

27.08.2013

Иацы җаипыртцит, –
Иахьа баазом.
Аҗх җәыуон, –
Амш баазон.

2014

Мышк җалоит,
Аҗсҗазаараз ишәартуо, –
Аеыҗәахны
Илатәоуп ашыҗра...
Уажә җаазқәылаз,
Ахра җгоит җәә иашьтоуп
Ухәан-схәан,
Ағьычра, аиҗашьыҗра.

24.01.2012

Ашәт ангәылцуа иңшзазоуп,
Җсыс иахами амырхәага.
Афәы ссируп, иҗацоуп,
Иалшоит арҗысгы дархагар.

Аха ишәтуа зегь канзоит,
Җсыс ирхазаргь амырхәага.
Хартгы тынч иҗаҗхьазоит,
Заҗантә иҗәмацәысхьоу ага.

Җа җаҗсҗазаара қәҗароуп,
Адыд амҗәазом ахаан...
Аҗсра... җсшьара ацароуп,
Уи аенынза... Зегь җьабаан.

26.09.2005

Ахәылҗазтәи авальс

Сзыхь ахықәан
Сымыш дыҗшуп,
Леирыз акәын – уа иагәыларшәуп.
Уи дмаалықьуп,
Дкәицуп, дымшуп,
Дырцәыҗхашьоит маҗк агәылацәа.

Саҗхьа, сышьтахь
Иҗоу збазом,
Сымәа сықәуп сахьзарыма җәа.
Сцоит уи лышқа,
Аха сҗазом,
Аетәақәагь гәҗыхак рымахап.

Сзыхь ахықәан
Сымыш дыңшуп,
Леирыз акәын – уа иагәыларшәуп.
Уи дмаалықьуп,
Дкәицуп, дымшуп,
Аецәақәагь гәтыхак рымахап.

Аецәа-какачқәа
Рдәаҕны,
Иҕаз уи азыхь наунагза!

Зны иңсшьартаз, нас, даеазны,
Уи иамадаз шыца рымаза.
Сзыхь ахықәан
Сымыш дыңшуп,
Леирыз акәын – уа иагәыларшәуп.
Уи дмаалықьуп,
Дкәицуп, дымшуп,
Аецәақәагь гәтыхак рымахап.

12.04.2014

Схы нықәыстдар сааңсаны...

Схы нықәыстдар сааңсаны,
Ҕхыз еикәарақәак сыргоит.
Ацәа салтцует зны стәааны, –
Аибашьра ду Ҕхыз избоит.
Дымлашыуа даауан аға,
Ашхам ықәын ихаҕы.
Ҕхызла аибашьраҕ иаха,
Саб уи иабашьра даҕын.
Аибашьра дыннажьюам бзак,
Уи иамҕыхьашәаз дагон...

Абцъар икӕкын сара саб, –
Сымфыхар – итӕкыашӕа збон.

Америка, иутӕхыз ӕауцеит...

Америка, иутӕхыз ӕауцеит, –
Хыла-гӕыла еилоуп Украинаа.
Ашхам ажӕла раштӕф илоуцеит,
Иааит уи ашхам, иӕазаргъ изымааз.

Иӕалазеи, ажӕдан зегъ хӕашьуп,
Даӕа мшык ӕалама, даӕа ерак.
Зхы уӕӕызтӕз даӕазнык ишьуп, –
Дара ртыцан дгылахъеит Бендера.

Адгъыл иацоу амца халоит хыхь, –
Америка, уа уӕхӕоит уи ала.
Маиборода иашӕа ссиркӕа рзыхь,
Уи дахысуеит ушхам алагалан.

Ахӕра амоуп ацшӕацӕа рхӕыцра,
Ран ирылтӕ ахшгъы хаарак алам.
Зоиеи Шуреи ацӕшӕазом ацсра, –
Даӕазнык иацылоит хатцарала.

Америка, иубоз ашӕтыц шьуп,
Убла зхыысыз илалом ашьацкӕа.
Узыкӕгылаз адгъылгъы ӕыашьуп,
Уаӕа уаӕа икӕлашам ашьацгъы.

Америка, иутӕхыз ӕауцеит,
Аха акгъы улымшеит ифӕыцыз:
Еиӕахысуеит уаӕа аби-цѝи,
Еиӕагылоуп уа анык илхылтцыз.

Еилаѡынтуеит, игэынкѡеит Днипро,
Ахьатцлақәа... Иканзеит ирґеалаз.
Аґсабара иґанатцо групп,
Иахьакәабо Украина шьала.

Америка, иазырха, ичґа,
Гәнаҳала мацара узцарыма?..
Асабицәа ґхыз избон иаха, –
Урґ ахьцәыуон изуаз Украина.

10.04.2014

Иақәызхьеит аибашьра азәырѡы,
Уи аґшьызгаз
Хымґада, дгазоуп.
Зыґсадгьылаз иқәґо ауаѡы,
Еибашьрала
Бзынцы дузгазом.

11.04.2014

Ғазшаз илґґа-игәәґа...

Сагон арѡаш зны сымґарсны,
Азы сыхәлатцәеит, сґәҳан.
Сыннакылеит сзара ґарсны,
Ғазшаз илґґа-игәәґа.
Сажьон зныхгьы ашәґыц ахра,
Уи ижәѡантәыз ґшшәык ахан.
Аха уи иацәигон ашґам,
Ғазшаз илґґа-игәәґа.
Сназахьан атыша ахықәан,
Мѡада, мрада санынха.

Аха исыхәеит сара усқан,
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа.
Апсынтәылаз дықәпафыназ,
Апсуа иқәыркуан аиха.
Гәығрак акәын усқан имаз, –
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа.
Иазымгазеит алашьцара,
Сашәа, ахра иазынхаз.
Аума улшеит, сылашара,
Ҙазшаз, улпқа-угәәпқа.
Абцьар кны данақәла җтәыла,
Ҙцеицәа имфа ркит аға.
Усқан җшьаартә илагылан,
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа.
Лшьамхы нарсны ан днагылан,
Ажәфан дшахәоз шеит иаха.
Уи дышьтнахит лыжәфа нкылан,
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа.
Лмыткәма аетдәа ланашьтуан,
Рымфа лныхәон иҗахаз.
Иузырғьома ахәра ашьта, –
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа?
Алабжышқәа нтәоит арафа,
Хыхь икыдым пҗа-цахак.
Иаршәуеит хыхь ашәахәа-ракәа,
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа.
Сыжәлар – стәыла хәыч иахацуп,
Агәра згоит – ишәтуеит еиха.
Избан акәзар иара иацуп,
Ҙазшаз илпқа-игәәпқа.

14.04.2014

Ашыжьтәи агаҕа

Ашыжь ага садҕырбалоит, –
Сазызырҕуеит ацәкәырҕа.
Ашыжь ага – ацәа иалоуп,
Сухәоит, уа лара дсырба!
Ашыжь ага садҕырбалоит,
Бара быҕазам ара.
Ага ашәтыцкәа аҕалоит,
Уи анасуа аҕәара.
Ацныш халоит, сацашыцуеит, –
Уи ацстазаара ҕакуп.
Башәа сыцуп, быбла сыцуп,
Бара быхьзоуп исҕаку.
Беицшуп ашыжь ашәт иҕалаз,
Ибызҕысхуеит уи сара.
Бнеила, сымыш, агаҕала, –
Сара сгылазам хара.
Җаицылазшәа нас машәыршәа,
Ага хнавалан хцалап...
Амшын ашҕа ахахә ыршәла,
Сара иҕыган иаазгалап.

15.04.2014

Ацстазаара азин...

Ус избеит хазхылтыз зны,
Уара узынгы
Сара сзынгы:
Измоу ацстазаара азин,
Уи имоуп ацсра азингы.

16.04.2014

Абаза п̄х̄ызба

Амра к̄аанда
ауп дызф̄ызоу,
Дц̄эаж̄эоит уи лыб̄ж̄ы рх̄эыц̄ны,
Аламысқ̄а
рыламысоуп,
Ад̄эы дық̄эызт̄цаз дшаны.

Амаалық̄ьц̄эа
роуп дызф̄ызоу,
Сг̄эат̄ца дадуп дымзаны.
Аж̄эѠан амза
лара лх̄ызоуп,
Аш̄эт̄қ̄эа рт̄эылоуп ла лыѠны.

Аш̄эт̄қ̄эа рныха,
сымра п̄еыха,
сып̄шза, сг̄эыраз, с̄к̄эараса.
Сара саш̄эа,
Са сыг̄этыха,
Абаза п̄х̄ызба, абаза!

Уи хазы
Анц̄эа дишазар, –
Дқ̄эып̄шуп, лаж̄эақ̄эа разоуп.
Аха мац̄зак
Дып̄хаш̄ьазар, –
Уи абазақ̄эа р̄казшьоуп.

Аш̄эт̄қ̄эа рныха,
сымра п̄еыха,
Сып̄шза, сг̄эыраз, с̄к̄эараса.
Сара саш̄эа,

Са сыгәтыха,
Абаза ҫхәызба, абаза!

30.04.2014

Ачаҕа

Еимаркуан ахәыхәкәа ачаҕа, –
Рыџбаҕ хәашаказ икәпон...
Ахьатла агәтан ахьхьахәа,
Ахьыжь ахьыкәтәаз иччон.

Еимаркуан, – иҫсыда-инхада,
Аџбаҕ еимаркуан хәашак.
Икәмшәа чаҕык уи ада, –
Иалшон ишьтнахыр аҫша.

Еимаркуан, еиҫасуан шьапхыцла,
Рхәыжәкәаҕ асаба иагон.
Ихоуцом иубозаргы ҫхызла,
Хәашаказ ахәыхәкәа шьабон.

Аџбаҕ мчыда ианыкәха,
Ахьыжь иҫыцзан иччеит...
Афатә еимазкуаз ахәыхәкәа,
Рчаҕа мҫарсны ицеит.

01.05.2014

Хыбрак

Аџны ахьыкоу, – уака икоуп ажәтар,
Уи ахьбраҫ кәакык дара иртәуп.
Ашьых наган иадырцоит ипашәза,
Уртгы џнык аргылар аиәфуп.

Ичырчыруеит, ирымазам җеихак,
Шәартәк неиуам аңшәма иҗнаҗы.
Аадын мшқәа даеа маңк иҗеихар,
Пҗхарак агхом аҗәҗыс агәәҗы.
Пҗхарак җалоит... Уаҗа рыҗқәа раҳан,
Асабицәа хылеит уажә рыҗра.
Ирымазам аби ани җаха, –
Иаҗуп рышқәа афатә аагара.
Хәылҗазыла, алашьцара нықәлар,
Абҗы анҗы хтәалоит... зегь цьарак.
Зынза имаңуп иҗартәз ахыбра, –
Аха уаҗа иҗоуп җааңарак.

05.05.2014

Абз

– Абз уҗәеит хәа – уи хәыңуп,
Ғык иҗаршәуп амала.
Зны – мырхәагоуп, зны ихңуп,
Уңәаз уаҗа гьамала!
Иззатәузеи, иаҗаххар, –
Усқан ашҳам алалоит.
Ашьҗа иңәнаҗьоит ахан,
Злагарашәа уалагоит.
Абз зиҗаз ҳазшаз ихны,
Иноухьысыр – уарңыруеит.
Аха ихысыр иаҗахны,
Уазымшьыргьы, уарбыруеит.
Ах, итатоуп, уи разуп,
Агәра згоит абҗьалагьы.
Аха бзиабарак шыуп,
Ғыңьа ианрыбҗьалалак.
Абз уҗәеит хәа – уи баазоуп,

Уи акгы ахаразам.
Уи иахәаша рацәазоуп,
Ихәатөымгы налатан.
Уи кәымшәышәуп, уи ҫароуп,
Угәы иқәуп ихааны.
Аха ацәгәа ахәароуп,
Иара змоу еиқәырханы.

25.05.2014

Ақәа злысыз атх сшәын
Ихьантаза.
Нас исшәысхит, – уи ажәын, –
Ихьтазам...
Ақәа злысыз атх бон, –
Ага стан...
Амра тынч ачыхә ақон
Ацәқәырқа.

29.05.2014

Аиарта даман...

Сара сөыза иқәрағе дықан, –
Иацеицш дгәакуан иахьаггы.
Зны дызбап хәа сцеит иөныка, –
Қарала сияқаран сарггы.

– Хәи, умшәан! – хәа иахәан цшьяала,
Иацхьа стәеит са сгәы цшааны.
Сөыза илабжыш иғалан,
Иара изамға цәыш ианын.

Зынғы иаалыркъан дыччон, –
Иаацшуан итѣахыз ахы...
Алабжышкъа тынч ирѣаѣо,
Ақәа леиуан адѣахы.

Иблақәа са сгәаққәа ркыназ,
Уаќа исархәон изыхъаз:
Иацыртцон ахъаа имаз, –
Сара сшыќоу уи дахъцоз.

03.06.2014

Амацәыс – амаркатыл,
Ажәәан чыт иатцәа пнаќоит...
Амацәыс, умыццакын, –
Аапын иззахыз сызхоит.

05.06.2014

Амхацъырқәа рылабжыш
Цъбароуп,
Урт ишьтырхуеит ацәқәырқ
Хыхь ихалан.
Анасың макъанагъ
Ихароуп,
Изықәлазом уи арахь
Ахала.
Амшын гәалак амоуп,
Еиқәтәазом,
Уи еиқәтәашъа амазам
Изаанза.
Аха уи еисуазаргъ

Изазом,
Аңсынтәылан аңсуаа зегь
Еизаанза.

06.06.2014

Ахыбаара

Уи дыспылоит зны шыжьыла,
Зны дыспылоит хәылқазыла.
Уаҳа сылшом, уаҳа сылам,
Са сышнеиуаз лышьта схылан.
Азын ықәтцит, ашәт афалеит, –
Аапын еигьу даеак сымам.
Нас, исыхьы, слыдызцалеи,
Ари амра сарласыма?
Аха слыцуп, сыфәуа слыцуп,
Мазалоуп, иауам аргама.
Лабфәбоу, мамзар иңхызу,
Мазалоуп измоу агьама.
Слыцуп уи лыңсы анылшьо,
Цқьа ианымыхәлац, ианшамгьы.
Лара дхырхырц иашьтоу фьысшьоит,
Зыңсы тоугьы, зыңсы тамгьы.
Сырхыбаауеит ауа, ақәла,
Амра, ашьыжь хашта италло.
Сырхыбаауеит ага, ацла,
Лыгага данадызбалло.
Сгәы былхьеит, ижәба шәтахызар,
Амца иақәтқан ичычушәа...
Уи сылхыбаауеит сааизар,
Сара сыңшәма лакәу фьушьап.

07.06.2014

«Табуп» уасхәоит...

Ашта сымоуп, арха сымоуп,
Ажь иахыбит сқәатца.
Сышәтқәа ҕыхеит, урт хазыноуп,
Уахь исыхоит сгәатца.
Амра сымоуп, сышыха зышқәа,
Сзыхьқәа сзыхалалуп.
Аңсаа рашәа, арҕаш трысқәа,
Беиароуп, ималуп.
Сәыза дыкоуп, сықәла дыкоуп,
Срыцхазам таацәала.
Сара сашта икәу ҕыкоуп, –
Сеырбалоит уи ала.
«Табуп» уасхәоит урт зегь сызтаз, –
Аиңш убом арада.
Аха аңсшәа сымамызтғыы,
Сеибахон, хәарада.

– Узышьтоузеи, ашла,
Цаара пхашьярам?
– Дад, шәышықәса раңхья
Сиит абра сара!
– Уажәы?
– Уажәы схынхәит аҕныка –
Скәиц ҕара итәахуп...
– Бзиаразма уаҕа?
– Мап, слахәит сахьыҕаз, –
Мачк сыңхар стахуп.

15.07.2014

Аңхыз етдә,
Насың етдә,
Нак ицеит сыннажын.
Шарғыетдә,
Адәы етдә,
Иалагылан ашыжь.

23.07.2014

Асас

Сышпақәыңшыз!
Уи иацоуп,
Икан аңшзара.
Уажә ишкәакәаза истоуп
Атаҳмадара.
Адунеи сахылцит зны,
Сара шананы.
Адунеи ацә санын,
Сара сшъананы.
Ицқакәакәараза хдәы,
Сан иныкәылгон.
Ианхасымтцоз уи лхәатәы,
Мацк икыдылтон.
Хажә гәырфон, ахәыс зтаз,
Уи иазымаазеит.
Аңсадгғыл зыхьчарц ицаз,
Сабггы дзымаазеит.
Ицон ашықәсқәа ласны,
Рыхьта сылазон.
Хашта италоз – уи дсасын,
Цәык насылаиттон.
Ицон ашықәсқәа ңырны, –

Схалон ашьхара.
Зынгы салкьон, аха зны, –
Иќан ачхара.
Паѓароуп хәа са исшьон,
Азә ихыччара.
Чаѓыак сымазар исшон,
Сара хыцьара.
Исымхәацызт сара зны,
Ахы малуп хәа.
Сөыза истон са схазы,
Сара иалысхуаз.
Еиѓасшьон абыста сфар,
Аишәа иќәтаны.
Сыци сышәи еибагар, –
Ахәша сымцамызт.
Сѓарра сханарштун алаф,
Срышьтан ахәсақәа.
Зны ихтаскуан мацк излаз,
Зныхгы – ассақәа.
Амәа, арха сырзыпшлон,
Урт сызнысыз роуп.
Ус хәычы-хәычла сышлон, –
Уигы пышәароуп.
Сышпақәыпшыз!
Уи иацоуп, –
Иќан ацшзара.
Уажә ишкәакәаза истоуп
Атахмадара.

24.07.2014

Зны хайбаирдырит,–
Бқәыпшын бара,

Сқәыңшын, аиашаз,
Усқан сарғы.
Адғылағ ахра
Змаз ааңынран,
Исыңашыңуа
Цысшыон зегғы.

Бзиабарала
Итәын адунеи,
Уи абызшәала
Хцәажәон хара.
Ажәван ақынза
Шьапыла ханнеи, –
Сыетцәахә ашьта
Тазхьан цыара.

Сақәымшәазацызт,
Сымш, Аңсны –
Мап, ибыластарц
Акәзам ацәы...
Азә абзиабара
Амца иркны,
Нас, убри ашьтахь,
Диццо җазәы.

04.08.2014

Иқалароуп амш бзиа,
Иқалароуп, иқала.
Сгәы зыткәаз аңхәызба қыа,
Ушьта дсыццаргғы қалап.
Уа хәлабзиа, ашәт иғалаз,
Уа хәлабзиа, стцыс абжыы.

Ушка снейлоит хэйлбыехала, –
Уа убжьала сгэы шышыы.
Ашәа рзухәоит уа убжьала,
Анасыңи аҫареи.
Ашәа шухәоз ҳа ҳабжьара,
Ада ҳхәартамкәа ҳҫалеит.
Стыс, избоит, угәы разызаап,
Уашәа ҫызара сзауит...
Са дансыццо,иуҫахызар,
ҫамтас уашәа лыцта уи.

Аҫаҫа

Ҫызак дсыман зны сара, –
Дыҫазамызт дхаган.
Аха иман иара грак, –
Аҫаҫа дизгаган.
ҫаха иитом аҫаҫа,
Дцәылихуан диңылан.
Зны ажәакаҫ даҫахар,
Нас иаңигон бжьыла...
Деихашәны дызбеит иаха,
Иҫалеи ҳәа стәазар,
Дышцәылихуаз аҫаҫа,
Иаргы дҫаҫахазаап.

24.11.2014

Ахы нылак алашьцара,
Ацәа иҫалеит амра.
Инхеит ажәәан амацара,
Иацәызышәа амра.

2014

Ацшатлакә

Уи ацшатлакә абна илан,
Иагон атцлақәа шьтцааны.
Аць канажьит иадыцсылан,
Уи ацсы ахьтоу цшааны.
Бжык ахан – ихага бжыушәа,
Арха итан агәы цыжәжәо.
Сара уи сыргәааз цыушьап, –
Уи саагылазаргь сацәшәон.
Уи ацшатлакә-хызатцә ууан, –
Ацлеи атцлеи еиннакьон.
Зынгы ирхәыз бгоушәа итцәыуон, –
Нас – абцъарушәа иткьон.
Ус ишнеуаз, абаагәара
Иасит, амч еизганы...
Абаагәара – хахә мацаран, –
Нак иагеит ацша цкьаны...
Иара имоуп ахақәитра,
Арха, ага уи антоу...
Цшатлакәымыз, иабадыруаз, –
Ахьатцра хәа изышьтоу!

01.12.2014

Иузымдыруа...

Амал-ашьал имамызт
ахаан,
Аха уртқәа дрышьтамызт
дуазыруа.
Диацәажәомызт азәгы
уи дицәгәаан,
Ицәгыаразаргь ичхауан
изыруаз.

Изымдыруаз уи
дацэыпцхашьомызт,
Дахъзынамзоз уи дцазомызт
дхалан.
Иеиха здыруаз днеины
дрыбжьаломызт,
Аха иажэа гэыгра кэандак
алан.
– Ишсашэхэара, уи зынза
имазамзар,
Дзыртахузеи акрызмам,
дазыруеи?!
Атак сыртеит: – Уи дуащуп,
избанзар,
Изымдыруа, шизымдыруа
идыруеит.

07.12.2014

Ауархалаф...

Ақәқараз адунеи ачемпион Д. Царгәыш изкны

Ауархал иатцәоуп, ишьацуп,
Иафуп шыцьа ақәқара.
Иара иацын, иара иацуп,
Ацшзара, ахатцара.

Ц-дунеи дук еиґагылан,
Жәщан иатцәарак ацәка.
Дықәпон ацсуа Урыстәылаз,
Цсыуарамызт даццхар.

Мрагылара, мрташәара
Ацелуан-аныхақәа.

Реидыслара лапшташәаран, –
Амацәыс иаҕеыхақәан.

Денис иаҕашьян лыпхала,
Амч җыда, ачҳара...
Ажәабжь ама ицеит аҗшалас,
Уи данхала ашьхара...

Ө-дунеи дук еиҕагылан,
Жәәан иаҕәарак аҗақа...
Дықәпон аҗсуа Урыстәылаз,
Ғсыуарамызт даҗахар.

2014

Анцәа иуиҕеит аблақәа,
Иубаларц.
Ахы уиҕеит – ақәлацәа
Урҳаларц.

Анцәа иоуп ухы-напқәа
Зыбзоуроу.
Ашәҗ лазҗаз уахынаҗшуа
Дара роуп.

Бзиабароуп иҗалаз –
Агәазы.
Уи ныҗәызгоит сыҗканаҗ
Аҗсназы.

09.12.2014

Амра ашәтыц ашәуан,
Иашәуан уи амшын.
Икарахеит ажәван, –
Ааңын иазыпшын.

Шьта, сыңсымзар, пхарроуп,
Сгәатца иҗоу шәахәоуп.
Сбаҳчаҗ иҗоу чароуп, –
Сдыс иатцәа шахәоит.

2014

Ашәтыц сыркы...

Амра гәыбзыҗуа, ашьшьыхәа,
Сбаҳчара иҗоуп, избоит.
Ааңынтәи ажәтыс абжьыхаа,
Сгәатцаҗ шәахәацны иҗхоит.
Ғынчроуп абаҳчаҗ, ахауаҗ,
Ғынч ипытуеит араса.
Ашьхыц агәылцәраан ахауа,
Ашәтыц иазцоит иеҗьаса.
Ус хәычык азбырц иаҗушәа,
Рдәынакгы хтәалеит аҗра.
Ааңынра иацу хаҗушәа,
Брылоуп сыңхызқәа бара.
Ааңын иацәызыз сыздырам,
Иаңшаауеит сгәатцаҗ акы...
Ааңынра, сааңын, агәыраз,
Суҳәоит, уа ушәтыц сыркы!

1960-тәи ашықасқәа

Ашәа рхәааит...

Уара ухәартазам ашәада, –
Саргы схәартамзар калап.
Уи сыхнамхыц ас иахьада,
Ашәа рхәоит иахьабалак.
Ашәа рхәоит, ирхәоит лыпчхала,
Ажәтыс, ачныш, ахьшыцба.
Ашәарыцаѿ – ашьха ихалаз, –
Уи дынтәозаргы азба.
Уимоу – ашәа ихәоит иґажәкыз,
Зиарта илоу иааґсаны.
Бзиаразар шәгәатца иґашәкыз, –
Шәеыхәа гылоуп еиқәшәаны.
Ашәа рхәоит – аоны тацәызар, –
О, уи ашәа еиқәатәоуп.
Аха узуеит, уашәа уцәызыр,
Ашәа – аґсуара иацәоуп.
Аґсуа чараґ ашәа рхәааит,
Зынгы хәхәра арґылап.
Уи – абзиени ацәгъеи рхәааґ,
ґсеитакразаргы калап.

09.12.2014

Җзатәуп...

Сгәы ишґалоу –
Җлахьынтца хәшеит,
Җарт хәбжьара
Амѿақәа тацәуп.
Ихәлазомызт,
Нас ихәлан, имшеит, –
Барей сарей,

Хымпада, хзатәуп.
Бара баштаҕе
Ныхәоуп есымша,
Сара саштагы
Кәнишьазом азәгы.
Бара ибылшоит
Бықәпрааны бкәашар,
Акәашараз
Схәыдазам саргы.
Аха усгы
Мцак сара исыцроуп,
Срыцхаишьап
Испыло, сызбалак...
Сара аңсшә
Шбасхәо мазалоуп, –
Баргы аңсшә
Сабхәоит мазала.
Сгәы ишқалоу –
Хлахынца хашеит,
Харт хабжьара
Амџақәа тацәуп.
Аңстазаара-аџстаа
Хажьеит,
Уинахыс –
Барей сарей хзатәуп.

21.12.2014

Ихатәы...

Тәым бызшәала иеырбо,
Изаңазымшьо зхатәы,
Шьоук ажәџан дықәдыртәоит,
Нас дахыңазом рхәатәы.

Иара иажәа иманоуп,
Анцәа дшыкәйтцаз адәы...
Атәым бызшәа ззымариоу,
Даманшәалам ихатәы.

18.12.2014

Ага сықәын, цшак аауан...

Ага сықәын, цшак аауан,
Снеиуан ашьшьа-шьшьыхәа.
Уажәы-уажә исахауан,
Сывараф быбжыхаа.

Ага тынчаф бсахья збон,
Ацәкәырц иалцуан бсахья.
Са сбыхьзап хәа уахь сеихон,
Иамузеит быхьзаха.

Са сгәафы быбжыы цәахуп,
Сцоит шыафа-шыафала.
Сара сқәыцшра ашьта схуп, –
Са слабцашь хәыц ала.

Зынгы снакәыгәгәоит иара.
Уи ласуп, ифыцуп.
Бара бгылазар хара,
Убри ауп исыцу.

Ацәкәырц са сагарц иаауан, –
Сацәшәазом сагар хәа.
Сара сбышьтан, сыцшауан,
Сшәон зынгы бызбар хәа.

07.12.2014

**АПОЕМА
АЛИБРЕТТО**

Асаркьал иану абжыы

Апоема

I

Икацшыын уи ацха ушьала,
Сара сшьала уи кацшыын.
Ажэван иалазит ацшалас,
Ицсу цыушьарын амшын.
Мшэан, иахарои ари ажэван?
Адгьыл гэнахан, илашьцан.
Ашэтыц каршэын уака иалжэан,
Ацсы тамызт, иканзан.
Хыхь ихысуан, наф ихысуан,
Ажэван алахэақэа хын.
Адгьыл цышэарак иахысуан,
Иацтэи амрагы цэахын.
Аха адгьыл рыцха збодаз,
Ага дылан дааигэаны.
Зыгэра хгодаз, ихамгодаз,
Дарбан ха хзыхьчоз аены?
Арцэаа-сырцэаахэа итрысны,
Ага нрыжьюан ацсшьацэа.
Ацныш ажэлар дрылахысуан,
Зшьапы иамгозгы рацэан.
Икалазеи, мшэан, закэызеи,
Иарбан ныхоу ха хзыцшьаз?
Ан-еитамхэа илхэарызеи,
Абгы иеихэари ихшаз?
Ихьантэми абцар ашьхэа,

Ахкәа неиуеит абна рхны.
Рҕеадырчаблан ари ашьха,
Ицәоит уи агәы былны.
Иҕақшыын уи ацқа шьала,
Сөыза ишьала уи ҕақшыын.
Сара сықәла ихәра дшалаз,
Ихытәон ацсра-амшын.
Шәнеи аныхәара чкәынғы-згабғы,
Урт реиха, реигәышәқәа кны.
Иҳахьчап! – рызбит, – ҳақсадгғыл,
Җақсы нақәтцаны Ақсны.

Аҕахмадцәа – ашла, ашла,
Рхәыцқәа рызкәәтың қартон.
Аха иҕыргазомызт рашта, –
Ус иааигәоуп ҳәа рыцхьазон.
Ана гәәқран, ара гәәқран,
Анацәа лабжышла итәан.
Азәгы дахәәқшуамызт ақәра, –
Зегь җажәа шықәса иртан.
Жәынғы-җанғы ақсуа имца,
Имыцәазоз хәыштааран.
Ақсуа дгылан идгғыл дуззағ,
Аға изын Ақсны уааран.
Нақ-арахь... Уахынақшлакғы, –
Амшын, ажәәан еиццаны,
Еицлабуашәа аки-аки,
Итқьон абцар еимданы.
Игәы тыңон ақсуа хатца,
Ағәа-ғәахәа уи дбылуан.
Асаркьал уазыруан амцағ,
Иалагьежуан, иғәнатуан:
Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Шәабацәа рахәақәа

Кнышәх!
Ацьныш самсалқәа,
Ацьныш самсалқәа,
Ҳадгьыл, ҳақсадгьыл
Ианышәх!
Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Дтәыуоит аңшқа
Нахьхьы!
Мшәан, ихьантоума,
Мшәан, ихьантоума,
Алабжыш аиҳа
Ахьы?
Шәрыс асаркьалқәа,
Рышьтыбжьқәа шәаңуп,
Ашьхеи агеи
Иртәз!
Ҳажәларгьы маңуп,
Ҳажәлагьы маңуп,
Ар маң рами
Хьзы згаз!
Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Анаңәа зылсуам ашьа!
Ирылсуам асалқәа,
Ирылоуп асалқәа, –
Ҳатцла ду цеит
Еиҕәышьшьа!

II

Ицәажәон ахаңәа уа рыбжьқәа ныцәк.
Аштәә агәашәқәа еитцыхны иаартын.
Цәцхәк аҕәаңхьа дықәиан қәрахьымзәк,
Иқәын иганаңә ишәақь, итәтын.

Инеиуан уажэы-уажэ, ихырхэан ихытцуан,
Итэыуон ршьямх арсны даеа шьюуы.
Ангы дахьрыкэшоз гэыграк лызцэыртцуан –
«Сшэыкэыхшоуп!» ада ажэакгы лэаакым.

Абгы дцысуамызт, дгылан деидаран,
Адгыл деидаран дыкэызшэа ибон.
Цазацэык диман, диман длашаран,
Дыкан уи ила, дныхэон, дэырбон.

Дыкан уи ила, иарсын итээаншьап,
Иашта кэымшэышэын, уархалын зынза.
Нас, ишапу еипш, икытае дыцхамшьарц,
Акэаскыа иргылеит уа ицшзаза.

Акэаскыа иргылеит... Иман абахча,
Иаштае изыхгы неиуан ишнеиц.
Ашоураз уи аштае икэцан акэахча,
Ацаа иенеитон, ицхызкэаггы цшзан...

Аха дцысуамызт, дгылан иэырхэан,
Игхеит мышкала, деиталеит иара.
Дшэон ари адгыл цэыцан ицэыр хэа,
Мчыс иатахузеи уи адгыл ацера?!

Ашта кызыккызуан амыткэма анылхэоз,
Ангы лыбжыакэын – акыр ихэаеын.
Аха ихэаеызаргь – саркыалуп, иныхоуп,
Ныхоуп, игэтыхоуп, – ахысра иафын:

«Сымра, уабакоу, уабакоу, уцсыма,
Сыкэца сыццышэха абрака саргы?
Азэызатэык уакэын, нан, сара исымаз,
Аха изатэыкхеит Ацсынрагы!

Сымра, уабакоу, иабакоу уқхарра,
Сыбла иахарои, ажәван лашьцоуп?
Сышәи иқәшәаран дыкам изхарам,
Аха изхароу изыхәан ицоуп.

Сышәи иқәшәаран дыкам изхарам,
Аха изхароу ишьтаә ихуп.
Ишьтоуп, инеиуеит, инеиуеит ахала,
Амра анталло ихъзаргыи сҭахуп...»

Ҷаштаә иахыкәу атәымуаа самсалкәа,
Қафшақә аҕәҕәәхәа хысран изҕыи,
Аҕсны иахыцәан ихәхәон асаркьалкәа,
Итхон шыпыла аштаә аҕыи.

Анахынтә-арахынтә еикәҕыртүан ахацәа,
Анаҕаҕ-араҕаҕ еизон иласны.
Избанзар, ихәкәлеит, цыи, ахарамцәа,
Избанзар, ишәартан ҳацсадгыи Аҕсны.

Амҕақәа нкылан атанкқәа агәгәәхәа,
Ҷныхақәа рышқа рхымца дырхон.
Акәасқәаҕ икнаҳаз абацәа раҳәа,
Арҕар ажәакгыи мхәазакәа иргон.

Ҷабацәа рыбаҕ гәамтцуеит иахытцоу,
Маха-махала урт еиҕышәшәоит.
Егры интаршәны Бзыцан, нахьхынза,
Ан лылабжышқәа уаҕа икаҕоит:

«Шәрыс асаркьалкәа,
Шәрыс асаркьалкәа,
Ашьхақәа, шәҕыха,
Архақәа, шәҕых!

Иалоуп асалқәа,
Иалоуп асалқәа,
Аҗсуеи ақыртүеи
Ржәйтәра, рҗоурых!

Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Нхытци-Аахытци
Еикәшәароуп ара!
Шьта ҳаибашьыроуп,
Аҗәаз, Ешыраз,
Җхызлагь имбароуп
Аҗа Аҗсынра!

Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Аҗшқагь, адугьы
Абцьарқәа рышәт!
Иахшәароуп ауалқәа,
Иҗыцзан ауалқәа,
Иҗыцзан иироуп
Аҗсацәа рышәт!..»

...Аштәҗы аҳра ннакылеит амыткәма,
Амшгьы неиуан асаатқәа қаҗсо.
Икылцәан аҳауа ахымҗас бзамыҗкәқәа,
Аршәаа иагәылҗьан гәык ахь ицон.

Ажәҗангьы гәамцуан, адгьылгьы зызон,
Аҗбагь, урт аҗбагь наҗ-ааҗ хәа еиҗшан.
Аҗбагь рыбжьара ишьтыцуа, изхыцәо,
Инеиуан азиас. Иқәсуан аҗша.

Баша дмақаруеит, дгәырҗьоит иҳақәлаз,
Дышнеиуаз дахьхәыргьы алшоит уатәы.

Аңсуа иңсадгғыл иатәашыоуп ҳақла,
Ҳақла иатәашыоу иитом ғазы...

...Игылоуп ахацәа рлабашыақәа арсны,
Игылоуп гәып-гәыпда уа еиқәышышы.
Ангы ххьяақәа лышьтызшәа ипхарсны,
Ғыцны ахауағ иналкьоит лыбжы:

«Амшгы кьағхейт, – уи акәын исыгыз,
Ицазар, ицейт, нас, уаха иаауам.
Мшәан, уара уакәзар уалс исықәыз,
Аңсадгғыл аҕнытәи? Ишәоуп уи ауал!

Мшәан, уара уакәзар иқәыз уи адгғыл,
Иқәыз уи адгғыл мацк имыцхәны?
Аха иуцәыззом, нан, убри адагь,
Дзыпыруам икоу зымтәыжәәқәа хәны!

Мшәан, уара уакәзар удгғыл ахьяа,
Иалаз угәатцағ цәгья имазаны?
Нан, изурызеи, ахәрақәа ғааит,
Сара санызар – сынхааит санны...»

Иалагеит амрагь амч азымхо,
Мыткәмак атығ еипш иакәшеит иара.
Иатцоуп анацәа рыгәнаха ззырхәо,
Иашьтуам, сыңсымзар, уи ғашәара.

Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Ашьхақәа, шәғыха,
Архақәа, шәғых!
Иалоуп асалқәа,
Иалоуп асалқәа,

Адсуеи ақыртүеи
Ржәйтәра, ртоурых!

Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Нхытци-Аахытци
Еиқәшәароуп ара!
Шьта ҳаибашьыроуп,
Акәаз, Ешыраз,
Пхызлагь имбароуп
Аға Адсынра!

Шәрыс асаркьалқәа,
Шәрыс асаркьалқәа,
Адшқагь адугьы
Абцъарқәа рышәт!
Иахшәароуп ауалқәа,
Иҳақым ауалқәа,
Ифыцзан иироуп,
Адсацәа рышәт!

III

Сықалақь, са сгәыраз,
Ткәарчал, сара сгәыгра,
Сшьамхы нарсны удгьыл са сагәзуеит.
Са сшьабо сангылаз,
Исызфәоухәеит сыхәра, –
Уи макъанагь сарцәом, саанарцшуеит.

Сықалақь, са сашәа,
Зыхьз лашоу Ткәарчалаа,
Ҳа ҳаншәартоу уцкәынцәа ҳахьзоит.
Уа уаазоуп уцәала,
Уа ухьчоуп ушьала,
Уара уахьоуп уажә саргьы сахьцо.

Уа ушьхақәа ргәатца,
Ианажәырцоз абцар,
Сара сеицштәкыа даргыы ргәы цысуан.
Амца ануцралоз,
Са исыцралон абжа,
Уара уеицштәкыа ма зынза сбылуан.

Ускан уа еиласран,
Ақалақь уазыруан,
Убжыы гомызт, аха исахауан.
Сықалақь, уқьиан,
Уа ушиашаз здыруан,
Аха усгыы аға иц ихуан.

Иц ихуан тариала,
Уара уашта дталарц,
Аха ус дызталазом азәгы.
Асушкақәа хиаало,
Ашхам рыма иалан,
Ажәәан, ҳазцаныхәалоз зегыы.

Ахахә дуқәа ирыжәло,
Аалзга цон игәамцуа,
Ажәәанаҕ икыуан ахышыцба.
Уи иныкәнагозаргь,
Ажыфацәа рыжәла,
Уажә иакзомызт уи ацсаатә азба.

Ахыбрақәа пыххаа,
Ускан амца ргәылкьон,
Ахәса рыхәхәабжь сгәатца тнашьауан.
Азә агәағ ицралон,
Ғазә игәатца имкьон,
Са сдунеигыы мацк ашьа аауан.

Нак – арахь ейжэылон, –
Адгьыл хыбын сыла,
Зықара неихъаз пхэыск зымша дтэаны,
Лхы инаркны деидшэыла –
Деилахэан уи шэыла, –
Часак дахэон, лнапқәа нарханы.

Ахәшәтәырта ашта,
Агәыфақәа рашта, –
Азә дантыргоз, днаргон даеазәы.
Ари арпыс қәыпшгы,
Ақстазаара дашьтан,
Убри адагь, – уи зынза дзатцэын.

Шьоук уи ашта антыц,
Вертолиотк иапылон,
Иқәтырц рыпсы заны.
Асолдатцәа неины,
Рыжәша кны иаатыргон:
«Ха ихәхьчома шәара шэзын Ақсны?!»

Ачечени ақсуеи
Аимак рымоуп даара, –
Реимак уи атабиае избатәуп:
Урт аиааира ашьтахь,
Ирзыпшу ачара,
Грозный акәу, Ақәоу иахьутәу!

Ашьхае агәызчызхәа,
«Град»-қәа адыпжәалон,
Уахь, иахьшәартаз, арқарцәа ццакуан.
Уақа рхы-рыпсала,
Еибашьуан Тқәарчалаа,
Уа Ақсны зегь аға имша ркуан.

Алѡа хыхь ихалон, –
Ибылуан арацѡа,
Рацѡаххыран Ткѡарчал ахаѣы.
Уи иаргѡаѣуан амла,
Уи иаргѡаѣуан ацѡа,
Аха усггы ацѡара иаѣын.

Ақытацѡа хыцны,
Уа инхоз ирыцлон,
Ацалацѡыгы шыта кѡапеишѡа итѡын.
Знызатцѡык еикѡшѡазтгы,
Урт абцѡарлеи рыцлеи,
Нас аиааира заанатцѡы иртѡын.

Абцѡар ѣеихак амам,
Адгыл архѡашоит,
Амѡа рцѡажѡо дааскѡазеит ага.
Ага итанк еитцасуеит:
Нас ихѡлоит, ишоит,
Уи ицнашѡон арцарцѡа уаха.

Ус Ткѡарчал иахалеит,
Асаркѡал абжы,
Урт ирысуеит ашлагь ахѡыцгы.
Ахызатцѡѡа рцынцѡѡѡ,
Асаркѡал ацшыын,
Дара рышьтыбж дартѡазом азѡгы.

Адыд иаѡызан, амацѡыс еипшыын,
Аибашьра иацны иныѣѡон ацсра.
Аха исцѡеипшыын Нарцѡа ирцѡеипшыз,
Сыецѡахѡ кыдын, издыруан сара.
Игѡамцѡуан цѡазшазгы – ацсѡазаара рыцѡѡ,

Хархақәа, хзиас, хаштағ ачы.
Хадгьыл иахьамоу хабацәа рыбаф,
Уртгьы гәәтеиуан, игыларц иафын.
Ачхара сьмоуп, нас Анцәа дхастцоит,
Дысцәымгуп, аиашаз, згәатца разым.
Сара ақыртқәа шатастцац иағастцоит,
Лаҭа иалаблыз ахәыцқәа рзын.
Сыбла ихгылоу уажәыгьы уи амцоуп,
О, зегьы ишырбоз Цаца** дызблыз.
Ақыртуа дахьныхәоз ажәфан ду амцоуп,
Аиашеи агәыгреи аены иахьыцсыз.
Сылабжыш рықәтәоит Тамшь, Ешыра,
Сшьацәхныслоит санрылсуа Баслахә, Азфьибжья.
Сшьацәхныслоит арцар сырбозар лаңшыла, –
Сзылсуам ҳа хадгьыл ианхалаз ашьа.
Исхаштуам, исхаштуам марттәи аңшатлакә,
Марттәи аңшатлакә, ацаа, асы.
Ақыртцәа ирцәыргарц Аҕәа ишақәлаз, –
Ғацқәынцәа ркыкахш, Аҕәа – рыцсы.
О, дара рылоуп, урт рылоуп, урт рыла,
Урт рыцсҭазаара тыны ацынхәрас,
Аиааира амра шииз Ацсынтәыла,
Уи адгьыл дшазгылаз ацсуа аҳас.
Шәрыс асаркьалқәа,
Ныхәоуп ҳа хтәылан,
Дықәцоуп назаза
Ғацсадгьыл аға!
Сукәыхшоуп, сыңшза,
Сышәт – Ацсынтәыла,
О, асаркьалқәагь
Шәахәароуп уаха!

2003–2007

**Цаца Казанба – ақыртцәа зыцсы шҭаз Очамчыра ирблыз ацхәыс.

Наҳар

Алибретто

Q-қәгыларакы пшь-сахьакы змоу

Иалоу ауаа:

Наҳар – 25 шықәса ихытцуеит

Асида – 18 шықәса лхытцуеит

Қаруа – Наҳар иан, 45 шықәса лхытцуеит

Сырбеи – Наҳар иоыза, 25 шықәса ихытцуеит

Аныхәаџ – аныхәарта ацшәма, 30 шықәса ихытцуеит

Нагә – анышәгәал зфо

Ахра – арџаш зжәуа

Дамеи – ашышкамсқәа ирзызырџуа

Кан – хәыхәк ахәы алхны еакы иалазцо

Адоуцәа, ахәса, ахацәа

Ахор

Актәи ақәгыларә

Актәи асахьә

Шьыжьуп. Ацар рышьтыбжьы ашьхантә илбааеҕе арџаш ашьтыбжьы гоит. Наҳар ижәџа артмак хшьуп, ацсуа шәақь ахшьуп, акама икәнуп. Ихы-иҕы алахҕыхра ыкәуп. Ажәџан дахьатцәшүа әхәыхәкәа ибоит. Урт руак илацш надирхалоит.

Наҳар

Еи, ахәыхә хәыч,

Сара схәыхә хәыч.

Сара сыңшза,
Ажәван иалоу,
Убаццакуеи иахьа хыма-ңсыма,
Афны иҕоуп сани саби рхала,
Урызцома ажәабжь бзиа уман?!
Ари ажәабжь иахьзаҳцеит Аиааира,
Уазыңшума ари амш ааира?

Нахар ҳаракырак ахь дхалоит, иаңхьа, ишьтахь днаңшуеит.
Ажәван датцаңшуеит.

Уа, аҳәыхә хәыч,
Сара сҳәыхә хәыч.
Уара, ажәван иатцәа ашҕа ихалаз,
Сара сынасың дуңылар,
Улхаңырни исызлаҳәа,
Аға дшықәым уаҳа Аңсынтәыла.

Нахар аҳаракыраҕны днатәоит, ихы ишьамхы инықәцаны
дхәыцуеит. Убри аамтазы ихаҕы дааиуеит аңхәызба ңшза Аси-
да. Уи бзиа иибо аңхәызба лоуп, ңарантә иаҳауеит лыбжьы,
ибоит лсахьа.

Нахар

Амра ҕынч ашәаңшь аеалак,
Иацны иқәлеит аңсабара.
Хатцак днияҕьазшәа ҕыла,
Наҕ интазит алашьцара.
Сөмыза, сықәла, сыбла, сымра ңхара,
Ғыла-ңсыла срыңқашьа сара.
Бышҕа снейуеит сыфәуа,
Сыфәуа-сыфәуа схала,
Бысдыла бмырхәаганы бара!
Ага цәқәырца сгәйднакылоит,
Ианеибафо иааңса-икара.

Сымыш, сыбла ба быхгылоуп,
Аха сыҕоуп сара схала.
Сөүза, сықала, сыбла, сымра җхара,
Гәыла-җсыла срыцхашья сара.
Бышқа снейуеит сыџуа,
Сыџуа-сыџуа схала,
Бысҗыла бмырхәаганы бара!

Иааҗса-икараха иҕаз Наҳар деитанатәеит, нас ашышыхәа
иееитҗыхны адгьыл днықәеит. Илацәа таауеит. Убри аамҗазы,
наҕ, инахараны, илаҗш дыҗашәоит краамҗа иимбац, иҗсы
зыҗәароу Асида. Уи иара иахь дыҗцакуеит, аха иага лундаз-
гьы дзааизом. Иаҳауеит лыбжьи хаа.

Асида

Ашәҗыц җсыс иахами амра,
Иарбан җсыс сара исхоу?
Сыцәа иамазам аҗама,
Сара сгәыҗрақәа җахәоуп.
Ауаз еиҗшуп сара сашәа,
Уи лабжышла икәабоуп.
Сзыџнаку атыша хьшәашәоуп,
Хаҳәла-шьанҗала ичаҗоуп.
Са суззатәуп, аҗша хьшәашәа,
Наҳар ирҗа сара сашәа.

Ишәақь ижәџа ихшьны, җамала иееибыҗаны даа-цәырҗуеит
хаҗак.

Ахаҗа

Исоуҳәозеи, дад,
Харантә уаауазар акәхап...

Наҳар (*дҗагыланы*)

Исхәарызеи?
Иахья амш бзиоуп!

Ахаца

Амш бзиоуп злыпҕа ҳаура ила,
Амш бзиа амаз Аҕсынтәыла!

Наҳар

Амца иалцит ари адгьыл рыцҕа!

Ахаца

Сара избо ари амца уалан,
Амца иалоу дзалтуам аламала,
Саҕоумтан... Акы уазхәыцуан пшьаала...

Наҳар

Аибашьраҕы... Ақәпараҕы...
Уа ахаца дхацахоит.
Ауаф иитәым данашьтало,
Уи хымҕада дацахоит.

Ахаца

Уара уиашоуп, сукәыхшоуп!

Наҳар

Ахацара зегьы ирылам –
Насыҕ аман Аҕсынтәыла.

Ахаца (*уамашәа ибаны*)

О, истоубоуп, дад, уара,
Мазак шумоу итәәхны!

Наҳар (*ажәәан ахь днапшны*)

Мазак сымоуп итәәхны, –
Ахы иақәйтхеит Аҕсны!

Ахаца иекажьны адгьыл агәйдкылара далагоит. Ашьац ыты-
жәжәаны инапаҕы иаанкылан...

Ахатца

Сара сукәыхшоуп Аңсны,
Адәы сықәзаргғы сыңсны,
Ажәтыс аиңш иахья сласны,
Ажәџан салалоит сңырны.
Аңсадгғыл аґами
Абзиабара ахыыкоу?

Убри аамтәзы еикәных иаацәырцуеит Аңсны ахы иақәитызтәыз
гәыңџык айбашыцәа. Урт раңхья дгылоуп арғыс назаазак, ажа-
кья иґоуп. Урт азә даарылцны инапы арғыск иахь ирханы.

Дәеа хацак

Сырбеи ихъзуп, дад, дудыруаз,
Абри иами ҳаңхьягыла.
Уи дызхысыз, уи дызнысыз,
Ғәзәы илшом Аңсынтәылан.

Ахор

Уи дызхысыз, уи дызнысыз,
Ғәзәы илшом Аңсынтәылан.

Наҳар

Исаҳахьян иара избахә,
Уи дыздыруан дызбаанзагғы!

Агәың аґнытә пхәыск даарылцуеит.

Аңхәыс

Мшәан, дыкоума Сырбеи избахә змаҳахьоу,
Сырбеи избахә ашьха, арха еимнадеит.

Ахор

Мшәан, дыкоума, мшәан дыкоума,
Аңсуа хатца избахә змаҳахьоу?!

Избахә амоуп арѡаш хьшәашә,
Избахә алоуп аттар рашә.

Даеа хацак

Аға итаҳын хтеиттарц ихәура,
Аха хтеицәа мап ацәкны,
Рабцьар кныхны ицеит еибашьра,
Избан акәзар ихьчатәын Ацсны.

Ахор

Ахәура аткыс еигьыршьоит ацсра,
Ахәура – инымцәазо қәңароуп.

Убри аамтазы аарла иааѡуа иалагоит пхәыск лыбжьы.
Асценаҕ тынчрахойт. Ацхәыс лажәақәа хьантоуп, алабжыш
рхьыкәкәоит.

Ацхәыс

Изурызеи, сара рыцқа, изурызеи,
Адәы сықәхеит схала,
Сабацари шыта?..

Хатцак дылпыланы, лыжәѡахыр нкыланы дааскьеигоит ас-
ценахь, ларгыы уақа иқәгылоу ауаа ааипхьышышьааны
инацылтцоит.

Аха, сшәыхәоит,
Сара шәсыдымхалан,
Скарахаазар акәхап,
Сыкоуп саацсаны. *(Нас ажәлар рахь дыңшыны, еиталхәоит.)*
Скарахаазар акәхап,
Сыкоуп саацсаны,
Аха, скарахазааит,
О, илыхьи рхәзааит,
Ахы иакәитуп Ацсны!

Ахатца (зегъы днарылапшны, ибжъы ныџакшәә)

Азәызатцәык иакәын лара илымаз,
Дытцәәаншьапын, дтәхеит хатцарыла.

Ацхәыс

Мшәан, ари дзықәшәазеи хәа итцаауазар,
Ус шәымгылан, нан, шәыпхашьаны!
Лыпхала атцеи диуазар,
Уи ихьчароуп хымпдада Ацсны.
Ишәхәа, цкәынак, жәыларак аены,
Ихы нақәцан, еикәирхеит Ацсны.

Ахор

Лыпхала атцеи диуазар,
Анцәа ила изхауазар,
Уи ипсадгъыл ауп дызтәу.

Сырбеи

Ақәпарафы зхы зымшатаз,
Быцкәын ипсы сакәыхшоуп.
О, ижәдыруеит, Ацсынтәыла шәартан,
Иатахын ацстазаараз ацсра.

Ахор

Лыпхала атцеи диуазар,
Анцәа ила изхауазар,
Еигъу арбан, гәыла-цсыла,
Дазықәцозар Ацсынтәыла!

Нахар

О, урт рыла ацсы тамеи Ацсны!

Ахор

Уи дтәхазаап хатцарпыск ишиатәаз,
Иатахын ацстазаараз ацсра.

Сырбеи

Еиҕагылан аҕстазаара аганқәа,
Ганк, идыруп шахала ихәәеуп.
Ганкаҕ иҕоуп аҕныш, ахарамқәа,
Адунеигы рытдаркырц иаҕеуп.

Аҕхәыс

Сызцом, ажәәан, ухәатәы сахықан,
Гәнаҳак уаха ихаумырбан зынза.
Хасабицәа иуртаз ҳаҕсқәа ртықан,
Адунеиаҕ аламыс катца!

Сырбеи

Аламыс зегы ирыцкуп,
Аламыс зыску аиашоуп.
Уи лашаран иахзаркуп,
Ғаки иалшом иара иалшо.

Ахор

Аламыс зегы ирыцкуп,
Аламыс зыску аиашоуп.
Уи лашаран иахзаркуп,
Ғаки иалшом иара иалшо.
Аламыс зегы ирыцкуп,
Аламыс зыску лашароуп.
Аға имҕа адырkit,
Ғанацәа рыхшара!

Наҳар

Итабуп!
Абзиараз, итабуп!
Алашара лашоит алашьцараҕ,
Афырхацәа ақәцараҕ иазәуп,
Иабатаху уа ахыҕхьазара?!
Итабуп!

Абзиараз, иҗабуп!

Сара иҗьасшьоит ас азэны шәахьызбо,
Ари лакәым, ари лабҗабоуп.
Иҗамлои, нас, уа дыҗшызар пҗхәызбак,
Анаҗәагь агәашә аҗы иҗшуп.

Нахар иҗамтазы дхырхәоит. Игылоу зегьы гәаныла ак рхәоз-
шәа рыҗьымшь затәуа днаскьаргоит.

Ахор

Аламыс зегьы ирыцкуп,
Аламыс зызку аиашоуп.
Уи лашаран иахзаркуп,
Ғақы иалшом иалшо.
Абзиала, бзиала,
Абзиала, бзиала!

Нахар *(даахьяҗшны)*

Сара иҗьасшьоит
Шәыбна, шәырха,
Сара иҗьасшьоит шәхатцара!
Урт аҗхәызба лыблақәа ирфьызоуп,
Урт игәылцыз ашәтыц аиҗш иҗшзоуп.

Ахор *(иааидгыланы)*

Ғара хҗьазшьаз,
Ғара хҗьазшьаз,
Нахар дубар иага дҗьаушьарын!

Нахар *(шьтахьҗа иҗаахан)*

Уи дазустәда, Нахар,
Истахын саргыы исахар?

Сырбеи *(зегьы днарылаҗшны)*

Нахар – амацәыс дафьызоуп,
Ажәван ишьтақәа ануп.

Ашыауардын ииасызоуп,
Зыблақәа разу, иҗару.
О, Наҳар зегы дырдыруеит,
Уи аҗар изычырчыруеит.
Наҳар җсыуароуп, иҗышәоуп,
Ғәыҗроуп, бзиабароуп уи.
Наҳар аҗәґяқәа дырнышәом,
Дрыцуп ашәҗи ауаџи.
О, Наҳархеит, аҗсуа хатҗа,
Уи даґәылҗит, җыым, ашыанҗа!

Ахор

Ғара җҗызшыаз,
Ғара җҗызшыаз,
Наҳар дубар иаґа дҗәушыарын!
Наҳар – амаҗәыс иаџызоу,
Ажәџан зышыҗақәа ану.
Ашыауардын ииасызоуп,
Зыблақәа разу, иҗару...

Наҳар *(уамашәа ибаны)*

Наҳар зыхызу сара соуп аха,
Уаџ илымшаз сылымшеит.

Сырбеи

Ғаи, нас, җаи, нас, ус анакәха,
Са сеилаҳаит уа уџызара!

Урт рыжәџахыр еибыҗаны иахыҗо, зегь рыбақәа җраа
ирыхәаҗшуеит.

Ахор

җшәарак аҗы амџа ззыркыз,
Уа жәабала хҗа зґәыдырҗаз,

Аира иациз ацсра мыжда,
Иацэымшэаз Нахар ахатца!

Нахари Сырбеии ахэы иафалоит, илбаауеит. Ргэа-лаќара
бзианы ицит. Аха Нахар илымќа иаатасуеит ацша иаанагаз,
ихаау, иќэымшэышэу бжык. Уи иидыруа абжыы дазызырѳуа
даатэоит. Сырбеи оумашэа ибаны Нахар дизицшуеит.

Асида

Ашэтыц цсыс иахами амра,
Иарбан цсыс сара исхоу?
Сыцэа иамазам агыама,
Сара сгэыграќэа фэахэоуп.
Игэытшыаагоуп сара сашэа,
Уи лабжышла икэабоуп.
Сызтаку атыша хышэашэоуп,
Хахэла-шыанцала ичацоуп.
Са суззатэуп, ацша хышэашэа,
Нахар ирха сара сашэа!

Нахар *(Нахар ицьеишьеит. Асида рыцхараќ дшаќэшэаз
ицэа иалашэоит)*

Мшэан, закэызеи ибхэо,
Мшэан, закэызеи?!
Измааноузеи ибхэо, сыхаара?
Бара быда –
Иќазам сиѳызоуп,
Бара быда иќам амра цхара!
Мшэан, закэызеи ибхэо,
Мшэан, закэызеи?!
Дызустада сынасыц иацралаз?
Ари ажэѳан
Иахыи, изыцшузеи?
Бышќа снеиуан
Са сцырны уи ала!

Сырбеи

Сөйзә, угәы унархыт уажә акы,
Ус анакәха, ицегь ҳаццакып!

Аңарда

Аәбатәи ақәгыларә

Аәбатәи асахьә

Иаабәц әңсуә штә. Уи быцалә ихкаауп. Адәы иқәуп қсаатәқәак.
Аңацхағ аләатә хәхәзә иәеиуеит. Уи аварағы игылоуп гәтәы
кәасқьә хәычык. Агәшә иаадгылоит Наҳари Сырбеи. Урт
шгәалтаз еиңш, лнапы ыргъежьюә, лылахь-лыцымшь затәуә
уахь лғыналхоит Наҳар иан Қаруә. Аәны идәылцны аштахь
рғәархоит даеә хәсақәакгы.

Қаруә

Избо закәызеи, сыбла сажьама?
Сыцкәынзатә, сыцкәын дааит деибганы!
Ҳазшаз сикәыхшоуп, ҳазшаз сикәыхшоуп,
Сыцкәынзатә, сыцкәын, дааит деибганы!
(Зегьы дрылаңшуә.)
Ҳазшаз сикәыхшоуп, ҳазшаз сикәыхшоуп,
Адәы сықәызтаз шамкәә сшаны!

Наҳар *(иан лахь инапы рхаханы, днаскьаны)*

Сан сылашара, сан исызгәакьоу,
Бышңақоу, бышңану, бышлазаап хәычык?!

Қаруә

Нан, сызургозеи!
Итоуп са сыңсы,

Иныхәоуп, иныхоуп,
Аңсны ңшза, Аңсны!

Дшьамхнышланы, анцәа ишқа лхы дәаханы дматанеиуеит,
уажәы-уажәы лылахь-лыцьымшь лзатәуеит. Нас днагыланы,
лылабжыш рыцқо, лыцқәын икәшара далагоит. Иаргғы лыбла
дхыңшыло, лхы дааханы игәыдикылоит.

Наҳар

Амш бзиоуп, иахья амра ңхоуп,
Сбыхәоит, сан, аңәыуара иазхоуп.

Қаруа

Сыцқәын, ҳазшаз иашьяпкра сағымзар,
Сара исылшон агәырәа сарәар.
Аха хыхь икыдын сара сымза, –
О, иахьянза сара сыбла хәан.

Убри аамтәзы Наҳар ишьтахьқа дынхьяхәны, Сырбеи
ижәәахыр аанкыланы, иан лышқа днеигоит.

Наҳар

Шәеибадыруз, Сырбеи, сара сәыза,
Ас ахатәа сиқәымшәәц сааизар.
Имоуп иара ахьшь амышьта, –
Ааңсарада ажәәан иатқоу.
Аира иацу аңсра мыжда,
Иацәымшәәзо ңсыуа хатқоуп.

Қаруа *(икылкааны ибла дхыңшыло)*

Уааи, нан, угәыдыскылоит,
Нан, иухьша сыдыскылоит.

Дгәыдылкылоит. Пытраамтәк диәаңшуа дгылоуп. Иаргғы
даахырхәаны лызқәа ршьышыуа, лыжәәа дагәзуеит.

Сырбеи

Ус ахьџабхэо, сышла сан,
Анцэа бхыхьгы сумырбан.

Қаруа *(иаалырџьаны)*

Унан, унан, сызкэыхшаша,
Сышџагылоу сара баша!
(Илыцэдэылџыз ахэсақэа рахь лхы рханы.)
Шэышџагылоу ас шэара,
Гэырџьаразар Аџсынра!

Нахар *(ашџа дықэыџшуа, иибо зегьы ибла рыхго)*

Ушьџа бџынчуп, сан агэыраз,
Аға дықэахџеит Аџсны.
Анацэа зегь рахэџыраз,
Имшаџазеит азэ иџсы.
џынч ауџра рашэала,
џынч агэылара бџала.
Ихьшэашэаза џынч азыхь,
Шарџазыла иаагала.
џынч аџаца дыџшаала,
Уи лыгэ иахэаша хэала.

Нахар иџыза иахь днаџшны длацэџэуеит.

Абраќа Қаруа лыџштэы лыџсахуеит. Лхы-лџы гэырџак аныло-
ит, нас, илзымычхакэа лыџкэын днавагаланы иалхэоит ахацэа
рыџсадгьыл азы ианеибашьуаз, нхыџынтэ адоуцэа ақыџа
иақэлан, аџхэызба џшза Асида дыџџэаны дшыргаз. Нахар
амца иџралан, ихы ахьигара изымдыруа даақэхоит.

Қаруа

Ихалуршозыџ хэќан ахэса ххала,
Рахэақэа нкылан хашџа инџалан,
Харџ зегь ишахбоз,
Хамч мырха,

Дтыргеит Асида уа лымзырха.
Уи Мырзақан хәа иархәоит зеггы,
Дихәом, сыңсымзар, азәымзар азәггы.
Абгақәа реиңштәқьа ицыз млашыуан,
Аштеи агәареи ирыкәшон, ишуан.
Асида рыцха лыхәхәабжь ахьгоз,
Итәыуон ахәхәыхәа, итәыуон дызбоз.

Нахар агәамтра дафуп. Абыржәытәқьа ашта дытқьаны длы-
шьталар итахуп, аха акы дыннакылоит.

Сырбеи

Ус анакәха, амәа ҳақәлап,
Иаахадгылап хәыза, ҳақәла.
Баша дгәырғоит Мырзақан,
Аха дгәырғарггы иага,
Хихьзоит, хымпада, хара.

Қаруа *(уи еилылкаауеит лычкәын игәы итәеикыз. Асида
лыңшаара дышцо агәра лгоит)*

Сухәоит, сычкәын, уахь умцан,
Уда дсымазам сара!

Нахар *(лышка даахьахәын)*

Пхашьарами ибхәо, сан,
Сацәшәарыма, нас, аңсра?

Қаруа *(лнапқәа лгәыдыңсаланы)*

Изурызеи, срыцхауп, нан,
Усмышьтырггы қалазом.

Нахар *(дрыцхашьаны)*

Исхәарызеи, нан, бымшәан,
Аға иаштаф сҕахазом.

Қаруа аштағы даанхоит. Лыблақәа таа, ағны иғнамлазақәа
Асида леиқәырхаразы агәашә итыцны зғыназхаз лыцкәын
иғзыеи иареи дрыхәапшуеит. Амға аханы иубартоуп
инахаракны игылоу аныҳәарта. Наҳар иғзыеи иареи
аныҳәартағы инейны, рылахь-рыцымшь затәны амға
икәларц рызбеит. Қаруа ашта дықәгылоуп, лылабжышқәа
лрыцқьоит. Аҳәса нейны иаалыкәшоит.

Ахор

Ан илымцәазом ахьаа,
Ан илымцәом агәырға.
О, анцәа дизылыцхааит,
Уи данылом даҕеа мғак.

Қаруа

Даҕеа мғак иара данылом,
Бзиабароуп имоу мғас.
Ла лғы дыкоуп уи гәаныла, –
Уи анцәа дишеит абас.

Ахор

О, Анцәа дизылыцхааит,
Уи данылом даҕеа мғак.

Қаруа

Даҕеа мғак иара данылом,
Бзиабароуп имоу мғас.

Аныҳәарта ағнытә иғнығуеит анцәа иашьапкуа рыбжыы,
иуаҳауеит ацәашьқәа рыфғы. Ақсназы иқәғоз ацкәынцәа
шгәартаз аицштәкьа, ауаа нақ-аақ амғакәа аадыртын, ацәашь-
қәа рахь инарышьтит. Ақсадгьыл зхы ақәызтдаз рцәашьхәқәа
былуан, Ақсадгьыл хьчаны ихынхәыз рцәашьхәқәа ххаза иар-
кын.

Аныџаа

Аби, аџеи, адоуџацќеи рыхъзала,
Аџсынтэыла ухъз-уџша ирыццала!
Шъала изрыжэу
Аџаа цџафырќаа,
Ажэџан аќнытэи иџшьоуп.
Аџсадгъыл иазыркуа,
Аџсадгъыл иазыркуа,
Аќэџара иаша уи ауп.

Ахор

Аџсадгъыл иазыркуа,
Аџсадгъыл иазыркуа,
Аќэџара иаша уи ауп.

Аныџаа

Аби, аџеи, адоуџацќеи рыхъзала,
Аџсынтэыла ухъз-уџша ирыццала!

Наџар (*џхъаќа днаскъоит*)

Улыџџа џаџ,
Угэыџџа џаџ,
Адгъыл аџы амра
џџхоз ишыџџаџ.

Ахор

Адгъыл аџы амра
џџхоз ишыџџаџ.

Наџар

Уажэа сырџа,
Уашэа сырџа,
Урџ џара џауп,
Изызгэакъоу иаџа!
џамза лашоуп,

Шэытак аным,
Иласу пшоуп
Иқәсыз Аңсны.
Ҷахәрақәа ғыап,
Сымыш, уацәы.
Ҷазшаз, уа уда
ДҶамам Ҷазәы

Ахор

Ҷахәрақәа ғыап,
Иахьамзар уацәы.
О, уара уда
ДҶамам Ҷазәы.
УлыпҶа ҶаҶ,
УгәыпҶа ҶаҶ.
Адгьыл аҶы умра
ПҶхоз ишыпҶаҶ.

АныҳәарҶа иҶыҶны идәықәлаз арҶарцәа рахь ихьаңшуеит
зеҶы, рылахь-рыҶьымшь рзатәуеит. АрҶарцәа дрықәныҳәоит
АныҳәаҶ.

АныҳәаҶ

ШәымҶа бзиаз,
Шәусқәа пшзаз!
ШәеиҶызараҶ ус ицқьаз!
Шәара дшәыцуп
Ҷа Ҷазшаз...
Ачча шәша,
Аҳра шәша,
Аха алабжышҶы шәша!

Ахор

Ачча шәша,
Ахра шәша,
Аха алабжышгыи шәша!

Аңарда

Ахқатәи ақәгылара

Ахқатәи асахьа

Сырбеи Наҳари иццакы-ццакуа, җара ихало, җара илба-
ауа рымџа ианыланы инеиуеит. Амра нхашлоит. Ацарақәа
рышьтыбжь шгац игоит. Наҳар гәырџак ихәда иқәуп. Ихьантоуп.
Асида лыбжьы иаҳауеит. Ивараҗы дтәоушәа, иааигәаны. Сыр-
беи иџыза даниҗапшы агәра игеит Асида илтаз ахьаа дхәаҗны
дшамаз. Дрыцхаишьан- даангылеит. Асида лгәаҗашәа Наҳар
ихы италан, лара лыда уаџ дахьыҗам җара дагоит.

Асида лыбжьы

Ашәтыц җсыс иахами амра,
Иарбан җсыс сара исхоу?
Сҗакны самоуп аҳарамра, –
Сара сгәыҗрақәа җаҳәоуп.

Наҳар (*ихы-иҗы аҗаҗсахуеит, нас иаҳаз абжьы атқак
аҗаҗара далагоит*)

Алабжыш ахьшуп быбжьыхаа,
Саблит, сымыш, уи ацара.
Аха иҗоуп сара сныха.
Сымџа иазто алашара.

Нахар, Сырбеи

Ашәа хәа, ихәа ауазгы,
Иага бгәаҕыргы бара,
Амра шуаз, акырцх ауазаргы,
Бхацшаауеит, идыр, хара.

Нахар

Иарбан шәшы сара исыздырам,
0, барей сарей иаххалаз.
Сбышьтоуп, сымра, са суазыруа,
Быда схәартам, сара схала.

Нахар, Сырбеи

Ашәа хәа, ихәа ауазгы,
Иага бгәаҕыргы бара,
Амра шуаз, акырцх ауазаргы,
Бхацшаауеит, идыр, хара.

Нахари Сырбеи иоагыланы рҕынархоит. Ианынацш, ир-
беит хәыстак аҕы азәы ацәаҕәаста дхыланы, ахахаи хәа
анышәгәалқәа шифоз, насгы дырәегьых «амла», «амала» хәа
шихәоз. Инаидгылт.

Нарә *(анышәгәал зфо)*

Иахьяк амлацәҕьа сагоит,
Адгьыл чашәушәа исфоит.
Аха сшәыхәоит шәа шәымшәан,
Сыламысгы ус итшәам.

Нахар

Унан, унан, ассир збоит, –
Уара адгьыл зегьы уфоит.

Аха амла хәа ухәхәоит, –
Ари җыашьатәзами?

Нагә

Сара сҗыазшьаз, сара сҗыазшьаз,
Нахар дубар иага дҗыаушьарын!

Нахар

Нахар захьзу сара соуп,
Анцәа ила саргы сшоуп,
Аха иуасхәоит, иззазом, –
Уи агьаматцәкьагы сызбом!

Нагә

Нахар зыхьзу уара уакәзар, –
Уахьцалакгы сга саргы.
Са сҗазшьала мацзак слакәзаргы,
Сиҗырхагазам азәгы.

Еицны ишнеуаз ирбоит азәы арҗаш датцагыланы ажәра
дшафыз, аха уи измырхакәа «азба!», «азба!» хәа дшыхәхәоз.
Нахар иҗызцәа даарылтын, оумашәа ибаны арҗаш иатцагылан
изжәуаз днаихәаҗшит.

Ахра (*арҗаш жжәуа*)

Азы леиуеит, азы җшьоуп,
Иахоу арҗаш ду абжьоуп.
Аха, исхәари сара,
Азы сзымжәит сызхара.

Атыс иатцәа җырҗыруа,
Уи ахылҗаф иҗырбоит.
Сара соуми иара жжәуа,
Исымжәыр – зынза сшабоит.

Наҳар

Унан, ассир саҳауеит,
Уара арѡаш зегь ужәуеит.
Зегь акоуп азба уҗсуеит, –
Ари җышьатәзами?

Ахра

Сара сҗыазшьаз, сара сҗыазшьаз,
Наҳар дубар иага дҗыаушьарын!

Наҳар

Наҳар зыхьзу сара соуп,
Анҗәа ила сара сшоуп.
Аха иуасхәоит иахьазы,
Исызхоит кәапеик азы!

Ахра

Наҳар зыхьзу уара уакәзар, –
Уахьцалакгы сга саргы.
Са сҗазшьала маҗзак слакәзаргь,
Сиҗырхагахом азәгы.

Еицны рҗынархоит. Амѡан дырбоит злымҗа адгьыл иаҗаны
изырѡуаз азәы. Уи дназаазоуп, иааиланы дыҗоуп. Илымҗақәа
дууп. Ашышкамсқәа дырзызырѡуеит. Наҳар уи ишҗа днаскьо-
ит.

Дамеи *(ашышкамс иазызырѡуа)*

Адгьыл аҗан аймак цоит, –
Реимақ ахара иназоит.
Ашышкамсқәа ак рызбоит,
Иамузаргы еибашьуеит.

Наҳар

Унан, унан, ассир збоит,
Адгьыл аҗан аймақ цоит.

Уи закәу уара иуцоит, –
Ари ҫышьатәзами?

Дамеи

Сара сҫыазшьаз, сара сҫыазшьаз,
Нахар дубар иага дҫыаушьарын.

Нахар

Нахар зыхьзу сара соуп,
Анцәа ила сара сшоуп.
Аха знымзар-зны, шыжык,
Самырҫыхац урт рыбжьы!

Дамеи

Нахар зыхьзу уара уакәзар,
Уахьцалакгы сга саргы.
Са сҫазшьала мацзак слакәзаргь,
Сиҫырхагазам азәгы.

Рыхәшыкгы еиманы ишнеиуаз, азәы цлак дықәтәаны,
Ә-хәыхәк рыбжьара дтәаны, мазала хәыхәк ахәы алхны даеа
хәыхәк иалеитдон. Нахар ишызцәеи иареи оумашәа ибаны
ихәацшуеит. Урт шибаз аиҫштәкья, ахатца днылбааҫеит.

Кан *(ахәыхәкәа рыбжьара итәаз)*

Ә-хәыхәк срыцуп мазала,
Аха урт сырбом сара.
Ахәыц налысхуеит акы,
Нас иналастцоит ҫаакы.

Нахар

Идмырбакәа, мазала,
Ахәыц алихуеит акы.
Нас иналеитцоит ҫаакы, –
Ари ҫышьатәзами?

Нагә

Сара сѣязшыаз, сара сѣязшыаз,
Наҳар дубар иага дѣаушыарын.

Наҳар

Наҳар зыхъзу сара соуп,
Анцәа ила сара сшоуп.
Аха урт харантә сырбар,
Иагоит ажәѡан ацәкәырҕа.

Нагә

Наҳар зыхъзу ура уакәзар,
Уахъцалакгы сга саргы.
Са сказшьала мацзак слакәзаргь,
Сиңырхагазам азәгы.

Аңшьбатәи ақәгылара

Аңшьбатәи асахъа

Рыфѡыкгы еибадыруеит, нас еицны рѣынархоит. Агәалақара
шрымоу убоит. Еиѡызцәахеит. Рымѡа халоит, илбаауеит. Ашьха
зышқәа ааңшуеит. Арѡаш ашьтыбжь гоит.

Наҳар (иахәа атра иаатыхны)

Адггыл ыкоуп,
Ажәѡан ыкоуп,
Ари ахәа – еибашыгоуп.
Уи цырцыруеит есымша,
Насгы иарлашоит ианшам.
Ус анакәха, хзыцәшәарыда, нас, ҳара,

Амреи амзеи хамѡа дырлашоит хара.
Сѡыза дыѡоуп, сықала дыѡоуп,
Ус анакѡа, – амч сыѡоуп.
Хара хѡызара назоуп,
Хара хѡызара разоуп.
Хара хѡышѡоуп, – уи иамазам аѡхѡара,
Бзиабароуп амѡа хакѡызтаз хара.

Ахор

Адггыл ыѡоуп, ажѡан ыѡоуп,
Иаххоу бжыѡоуп, насггы ѡсыѡоуп,
Хара хѡызара назоуп,
Хара хѡызара разоуп.
Хаиашъара аѡыр еиѡшуп, еиласоуп,
Бзиабароуп хаиѡызара ѡсыс иахоу.
Хаиашъара аѡыр еиѡшуп, еиласоуп,
Уи ажѡлақѡа хара хамѡаѡ икаѡсоуп.

ѡаха-ѡымш ицахъан аиѡш, рыѡсы еиѡаркырѡ инатѡоит, аха
асѡак иааѡсаны иѡаз ахаѡѡа, аѡѡа рыѡѡхѡаит. Нахар дахъыѡѡоу
игѡыѡшьаагаха илымѡа иаѡѡѡеит Асида лыбжыы.

Асида

Избоит ѡхызла алашара,
Избоит ѡхызла сынасыѡ.
Усышьѡамлан, сыхаара,
Арахъ амѡа умазам.
Арахъ амѡа – тышароуп,
Ха хзыкѡшѡаз ханышѡароуп.
Саѡхъа иѡѡѡоит хѡыхѡк ахала,
Сылабжышқѡа аѡѡшѡалоит.
Ауаз ѡѡырган бжыы ѡаала,
Исѡѡоит уи агѡ иаѡѡшѡало.
Изури, сыѡшызароуп,
Аха амѡа тышароуп.

Нахар дцәырҳаны дааңшуеит. Ацәа иалоу ифызцәа ирфыхар
итыхым. Аха илымҳа иштыфц итыфуеит Асида лыбжы. Нас
игәағны даацәажәоит.

Нахар

Уаҳа сълшом, изурызеи,
Са сартәом бара быбжы.
Са сбылуеит, бара сыбфыззоуп,
Ба бымцәыуан, бысзыңшы.
Сфызцәа сыцуп,
Сашьцәа сыцуп,
Лассы хнеиуеит, бахзыңшы!

Сырбеи

Амфә ҳақәлап, амфә ҳақәлап...

Ахра

Амфә ҳақәлап, шәааласы!
Ҳазынкылазом аңшатлакә,
Адыд, арфаш, ма асы.

Ахор

Амфә ҳақәлап, амфә ҳақәлап,
Амфә ҳақәлап, шәааласы.
Ҳазынкылазом аңшатлакә,
Адыд, арфаш, ма асы.

Аифызцәа амфә ианыланы ишнеиуаз, абна еиларзызон,
ишьтыбжь фәастаха ирго, адгьыл рцысуа рымфә ааникылоит
Адауы.

Адауы

Шәарт абрақа шәымфә ццәоуп,
Уаҳа цашья шәымам.

Нахар

Ҳмаҷны ҳақазам, ҳраҷааџуп,
Иқоузеи, улашәума?

Адауы (дхәааны)

Алашәқәатцәкья шәара шәоуп,
Ишәсырбоит слашәызар!

Адауы иаҳәа атыгара далагоит, дыччоит, нас аҳауахь икьоит, еицу
рыхқәа хиссар итаҳуп. Убри аамтазы аҳәыхәқәа идмырбазакәа
хәык акы иалхны даеакы иалазтоз, адауы имырбазакәа
ишътахька диасын, изқәа рыбжьара аҳәа налейтеит. Нахар днеин
ихәдацьал дасит, нас егыртгы наикәпапан, раҳәакәа иларто иа-
лагеит. Убри аамтазы, дшырмышәоз аниба, адауы ибжьы аатиган,
Ҷааитит:

Уаҳа сылшазом, избоит,
Исзынхаз аңсыкоуп.
Сыңсы тышәымхын, исхәоит
Асида дахьықоу.

Даакәдыртәоит, ижәаа иалоу аҳәагы маҷк иаалхны иңсы
идыргоит. Иаргы имч еизганы инациттоит:

Лажә ихы хәа иашьтоуп уи, лажә ихы хәа,
Тышоуп, насгы илашьцароуп, икам амза.
Рыцҳак дылатәоуп уи ашә, илтахымкәа,
Уахь дызталазом азәгы, шамахамзар.
Аха дшәырттом адауцәа,
Шәызғаб еисарада. –
Арыжәтә иамаҗам рацәак,
Насгы крыфарада.
Нас инхаз нашәыдеизалоит,
Агәарцныхәа еиҶкааны.

Аныхәәҫа шәыдыргалоит,
Арыжәтә ашхам иарганы.

Нахар (*омашәа ибаны зеггы даарылаңшуеит*)
Исашәхәозеи, згәы еицамкуа? –
Абас иҫоуп азцаара.

Нагә (*ифызцаа даарылҫны*)
Мчыбжык ирфо рымазамкәа,
Адәы иқәсырхоит сара.

Ахра (*арҫаш зжәуаз даарылҫны*)
Мчыбжык иржәуа рымазамкәа,
Адәы иқәсырхоит сара.

Дамеи (*дҫаҫха-ҫаччо*)
Ирзеибымхәо урт мазак
Адәы иқәсырхап сара.

Кан (*игәалаҫара иныңшуа*)
Қаҫхык иҫыцуа қаҫхык иҫало,
Ақхыз иалоу, ацәа иалоу,
Адауцәа зегь қахабғало, –
Уи снапы ианыз, избап!
Урт зынзаск идмырбазакәа,
Амцашыра рыҫамҫакәа,
Рыҫсы ҫамкәа, рыба ҫамкәа,
Дара рышхам иасыргап.

Адауцәа рахҫынра аҫаҫхәа иаангылоит еицу зеггы. Алашара
ыцәоит. Ашьтыбжыкәа гоит. Убри аамҫазы иааҫуеит Асида лыб-
жыы.

Асида
Ашәтыц ҫсыс иахами амра,
Иарбан ҫсыс сара исхоу?

Сыцәа иамазам агьама,
Сара сгәыграқәа ҫахәоуп.

Ауаз еицшуп сара сашәа,
Уи лабжышзаргы иага.
Сухәоит, сгәыраз, аңша хьшәашәа,
Уи Аңснынза исызга!

Ашьтыбжьқәа ааигәахоит. Еидныхәалоит. Алашара адәы
иаақәлоит. Иаацәыртцеит Асидеи Наҳари. Арт ирышьтагыланы
иаауеит егырт рөызцәагы. Ибжыы аарылкьоит Сырбеи.

Сырбеи

Адунеиаҫ иарбан икоу,
Аиҫызара ду еиҳау?
Урт ирымоу, ирхоу цсыкоуп,
Аиҫызара – ҳара ҳауп.

Ахор

Аиҫызара – уи мыч чыдоуп есымша,
Иааира гагоуп. Агәра игозар ауаҫы.
Шәааи, даҳныхәап ажәҫан ацақа ҳазшаз,
Ари чароуп, нас иҫахтәап, шәааи, аҫы!

Аңарда

АХҚӘА

Ақсназы ашәа	3
«Мшәан, изтаһыда...»	4
Атаһмадцәа зны-зынла...	5
Ашьха.....	5
Хазы-хазы.....	6
Итаһаз айбашьфәы ишәфәы.....	7
Ахәра ашәа	8
Дарбан иқәымлац Ақсны?!.....	9
Арыжәтә бзиа.....	10
Акәарақәа.....	11
Уи дзышьтәтәфәыз.....	12
Саҳ.....	13
Уара иухьчаз Ақсны.....	14
«Акрыздыруа...».....	15
Аламыс.....	16
Азыни ақхыни еилыцуан...	17
Сан, бара бнасыцуп...	19
Дықәтцуан.....	19
Иаргы ажәәантәқәа драшьан.....	20
Аитцбы.....	21
Аиааира.....	22
«Амца айбакра иафын...».....	23

«Аныхэарта аңхьа сгылоуп...».....	23
Ахьышътрахь.....	24
Ибхаштит.....	25
«Ари ауаѳ дхатцоуп...».....	26
Сыззыңшыз.....	27
Ачаса.....	28
«Ашәтыц нықәыстеит...».....	29
«Игәиҗанзамкәа...».....	30
Ғыңыа.....	31
«Абзиабара – аѳы еипшуп, иҒыхаауп...».....	33
Дцоит уи аштаҒ ампыл рымҒаа.....	33
АңсҒазаара – лаңштҒашәроуп.....	36
Иссируп ашыҒыҒ.....	36
«Абзиара иашыҒоу аңқыа...».....	37
Анцәадиҳәон.....	37
«Уа ҳаипыртцит, Ғсаатәшәа бҒон...».....	38
Иаса Қырыса иҒсы Ғалеит.....	39
АхәпҒа.....	40
Анышәнап.....	42
«АңсҒазаара агәашә аасыртын...».....	44
Ғдунеи аҒыхәан.....	44
Амшира.....	45
Аиқәатцәа.....	46
Ибхарои?.....	47
«ИгәыҒатцагоуп...».....	48
ИшыҒоуп.....	48
Аѳыга.....	49
Даршәар ҳәа сшәоит.....	50
Асас изцәара.....	51
Ғара ҳзыхәан имачны.....	52
«АңҒақәа амза рылахан...».....	53
Анарха змоу.....	53
Иқәрахь уи даннеи.....	54
Анцәа иҒы.....	55

«Сгәатца зыхьуп, сшыа цәкәырцоуп...».....	56
Абырг ибзиабашья.....	57
Амәә	57
«Ғыц икыдлеит амза-амагана...».....	58
Исафсхит.....	59
«Ицырцыруа иланашьтуан...».....	60
Адгьыл анасып.....	60
Ана – цароуп, ара – цароуп.....	61
Аргама.....	62
Лаҗа	63
Уаха иақәхауеит асы.....	64
Уазымхәыцын ақсра.....	64
Акаамеҗ.....	65
Ақсуаарашәә.....	65
«Анцәә дызмам – Анцәә диҗәом...».....	66
Сызнысыз.....	66
Аетцәәқәә раҗра.....	67
«Ашәтқәә быстан, ба быччаңшыгы сыбымтеит...».....	68
Ааңын ақазшыа.....	69
Ахә.....	70
Сгәыла.....	70
Адәығба.....	71
Ауал	72
Ибаргәузеи.....	73
Аиааира анықәә.....	74
«Ааңынра ашә сшықәыз сара...».....	75
Апоет дахьынхоз.....	76
Сышқа иқәымло уаҗа.....	76
Ақхыз.....	77
Абзиабара амаза.....	79
«Гхак қайтазар уеиҗабы...».....	80
«Ашьабста иашьтәлеит абжьас...».....	80
«Ох, икьыркьыруеит...».....	80
Бсыцхраауан.....	81

Сара дсыхәеит сыхаара.....	82
Сажәеинраалақәа збылуан.....	84
Гагра иалагоит Аҗсны.....	85
«Иҗу-цәыуон аҗта җәәаха...».....	85
Агәалашәара.....	86
Маҗк анцы.....	87
«Амш цәгъазар...».....	88
Аха, сыҗкәынцәа!.....	89
Агха.....	90
«Ажәәан амра нахьысшынын...».....	91
Ааҗын аазар акәхап.....	92
Сҗыба ианҗамгы амааҗ.....	93
Шә-гәнаҳак.....	93
Афортепиано абжы.....	94
Асҗатәи аҗара.....	95
Ажәәан иалалаз рыҗсы.....	96
Исзымариам.....	97
Ахәылҗазтәи ашәа.....	98
«Сеибашьәуп хәа еибашьәык...».....	98
Сҗыба цоит аҗта җаҗсны.....	98
Егъаурым.....	99
«җкәынак дыспылеит иацы...».....	99
Башәақәа.....	100
Уидыҗсит.....	101
Ға җазшьак.....	102
Бан илабымхәан.....	102
Ауахәамаҗ.....	103
Ақәа.....	105
Ашәи.....	106
«Агәәҗреи агәәҗреи еицылан...».....	107
... Аены инаркны.....	107
Аолимпиада.....	108
«Ахшара дзауз леиҗш...».....	110
«Амра җхон. Хәиҗылеит зны...».....	110

Дырмитибакаҕы.....	111
«Ажә иахаиршәын ашаха...».....	112
«Ари адгьыл дықәын...».....	113
Абыргцәа рыонаҕы.....	114
«Сыңстазаара,сгәыҕра...».....	115
Амши атҕи.....	116
Сыңсадгьыл Аҕсынра.....	118
Анцәа.....	118
Сыдгьыл, сара сныха.....	121
Шәааи Аҕсныка!.....	122
Амца иацәыргон.....	123
«Иацыҕаиҕыртит...».....	125
«Мышкҕалоит...».....	125
«Ашәт ангәылтуа иҕшзазоуп...».....	126
Ахәылҕазтәи авальс.....	126
Схы нықәыстҕар сааҕсаны.....	127
Америка, иутахыз ҕауҕеит.....	128
Иақәызхьейт аибашьра азәыроы.....	129
Ҙазшазилҕха-игәаҕха.....	129
Ашьыжтәи агаҕа.....	131
Аҕстазаара азин.....	131
Абаза ҕхәызба.....	132
Ачаҕа.....	133
Хыбрак.....	133
Абз.....	134
«Ақәа злысыз атҕх сшәын...».....	135
Аиарта даман.....	135
«Амацәыс – амаркатыл...».....	136
«Амҕаңыырқәа рылабжыш...».....	136
Ахыбаара.....	137
«Ҙабуп» уасхәоит.....	138
«– Узышьтоузеи, ашла...».....	138
«Аҕхыз етцәа...».....	139
Асас.....	139

«Зныҗаибайрдырит...».....	140
«Иҗкалароуп амш бзиа...».....	141
Аҗаҗа.....	142
«Ахы нылак алашьцара...».....	142
Аҗшатлакә.....	143
Иузымдыруа.....	143
Ауарҗалаҗ.....	144
«Анцәа иуиҗеит аблақәа...».....	145
«Амрашә-ыцашәуан...».....	146
Ашәтыц сыркы	146
Ашәа рхәааит.....	147
Ғзатәуп	148
Ихатәы.....	148
Ага сықәын, җшак аауан.....	149
Асарқьал иану абжыы.....	151
Наҗар.....	163

Терент Михаил-ица ЦАНИА

Ҳазшаз илцха

Ажәеинраалақәә

Апоема

Алибретто

Терентий Михайлович ЧАНИЯ

Божье благословение

Стихотворения

Поэма

Либретто

На абхазском языке

Аредактор *Марина Тәанба*
Акорректор *Ирма Цьения*
Асахьаҗыхшы *Руслан Габлия*
Компиутерла еиқәлыршәеит
Астаңда Ацьынцьал

Аформат 84x108/32. Атираж 300.
Икацә. акь. бғы. 6,25. Инықә. акь. бғы. 10,5.
Аҗаҗаҗка №